

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laajakaistarakentamisen tuesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki laajakaistarakentamisen tuesta ja kumottavaksi laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annettu laki. Ehdotettu laki mahdollistaisi laajakaistarakentamisen tukemisen valtion varoista. Laki sisältäisi säännökset tuen myöntämisen ja maksamisen edellytyksistä sekä toimivaltaisesta tukiviranomaisesta ja tämän tehtävistä.

Esitys liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman strategiseen kokonaisuuteen elinvoimainen Suomi. Hallitusohjelman mukaan laajakaistatukiohjelmaa jatketaan. Tukiohjelma suunataan alueille, joille kaupallista laajakaistaa ei ole tulossa ennen vuotta 2025 ja siinä huomioidaan myös taajamien ongelmat.

Julkisen talouden suunnitelman mukaan tukiohjelmaan varataan viisi miljoonaa euroa vuodelle 2021. Esitetyllä tuella nopeiden laajakaistayhteyksien piiriin olisi tavoitteena saada noin 10 000 uutta kotitaloutta.

Laajakaistarakentamisen tukeminen mahdollistettaisiin alueilla, joilla nopean laajakaistan kaupallista tarjontaa ei ole. Tukea voitaisiin myöntää sellaisten nopeiden laajakaistayhteyksien rakentamiseen, jotka pystyvät tarjoamaan edistyksellisen ja tasalaatuisen yhteyden myös tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa. Tukikelpoisia olisivat pysyviin ja vapaa-ajan asuntoihin sekä yritysten ja julkishallinnon toimipaikkoihin toimitettavat liittymät. Kaupallisesti tarjolla olevat laajakaistayhteydet sekä suunnitelmat niiden rakentamiseksi kartoitettaisiin ennen valtiontuen julkista hakumenettelyä. Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3 Tavoitteet	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	11
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	11
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	15
4.2.3 Ympäristövaikutukset	15
4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	18
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	20
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	20
5.1.1 Kunnan maksuosuus	20
5.1.2 Tukikelpoisen laajakaistayhteyden kriteerit.....	20
5.1.3 Laajakaistarakentamisen valtiontuesta luopuminen.....	21
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	21
6 Lausuntopalaute	24
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	26
8 Lakia alemman asteinen sääntely	48
9 Voimaantulo	48
10 Suhde muihin esityksiin.....	48
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	48
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	49
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	49
11.1 Johdanto	49
11.2 Kunnallinen itsehallinto	49
11.3 Elinkeinovapaus	50
11.4 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja.....	51
11.5 Norminantovaltuudet.....	52
11.6 Säätämisyjärjestuksen arviointi.....	54
LAKIEHDOTUS	55
Laki laajakaistarakentamisen tuesta	55
ASETUSLUONNOS	64
Valtioneuvoston asetus kunnan maksuosuudesta ja nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta laajakaistahankkeessa	64
ASETUKSEN LIITE	66

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Liikenne- ja viestintäministeriön digitaalisen infrastruktuurin strategian mukaan Suomi tavoittelee viestintäyhteyksien kehittymistä vähintään Euroopan komission tavoitteiden mukaisesti, joiden mukaan vuonna 2025 kaikilla kotitalouksilla tulisi olla mahdollisuus käyttää vähintään 100 Mbit/s yhteyksiä. Yhteyden nopeus on voitava kasvattaa yhteen gigabittiin sekunnissa. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa sitoudutaan tavoitteeseen.

Hallituksen ohjelman mukaan nopeita yhteyksiä rakennetaan ensisijaisesti markkinaehtoisesti ja vasta toissijaisesti julkisen rahoituksen avulla. Kaikille alueille ei Suomessa ole markkinaehtoisesti kannattavaa investoida nopeiden yhteyksien rakentamiseen esimerkiksi alhaisten tilaajamäärien ja pitkien etäisyyksien vuoksi.

Suomessa on tuettu laajakaistarakentamista julkisella tuella vuoden 2010 alusta, jolloin laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annettu laki (1186/2009) tuli voimaan. Tukiohjelman mukainen valtiontuki kohdistettiin heinäkuuhun 2017 asti haja-asutusalueille, minkä jälkeen tukea on voinut saada myös muille alueille, joille ei ole markkinaehtoisesti kannattavaa investoida nopeaan verkkoon. Lain 7 §:n 3 momentin perusteella tukihakemus Liikenne- ja viestintävirastolle on tullut tehdä viimeistään 31.12.2018, joten tukiohjelmassa ei enää voi käynnistää uusia laajakaistahankkeita.

Hallituksen ohjelman mukaan laajakaistan investointivelkaa puretaan jatkamalla laajakaistatukiohjelmaa. Hallitusohjelman mukaan tarkoituksena on luoda paremmin ohjattu laajakaistatukilaki, joka ottaa huomioon myös taajamien ongelmat. Ohjelma suunnataan alueille, joille kaupallista laajakaistaa ei ole tulossa ennen vuotta 2025.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Hallituksen esityksen valmistelu aloitettiin säädöshankepäätöksen mukaisesti 16.1.2020. Valmistelu on ollut avointa. Valmisteluun liittyvät asiakirjat ja muu aineisto kuten videotallenteet sekä tiedot valmistelun vaiheista ovat julkisesti saatavilla valtioneuvoston hankeikkunasta¹. Esityksestä järjestettiin kuulemistilaisuus 14.5.2020 sekä lausuntokierros 30.4.2020-12.6.2020. Lausuntopyyntö lähetettiin yhteensä 174 taholle. Lausuntoja annettiin yhteensä 114. Lausuntopyyntö julkaistiin lausuntopalvelu.fi-palvelussa². Lausunnot ovat julkisesti saatavilla lausuntopalvelu.fi-palvelussa sekä valtioneuvoston hankeikkunassa.

Kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunta (Kuthanek) käsitteli esitystä 29.9.2020.

¹ [<https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM043:00/2019>].

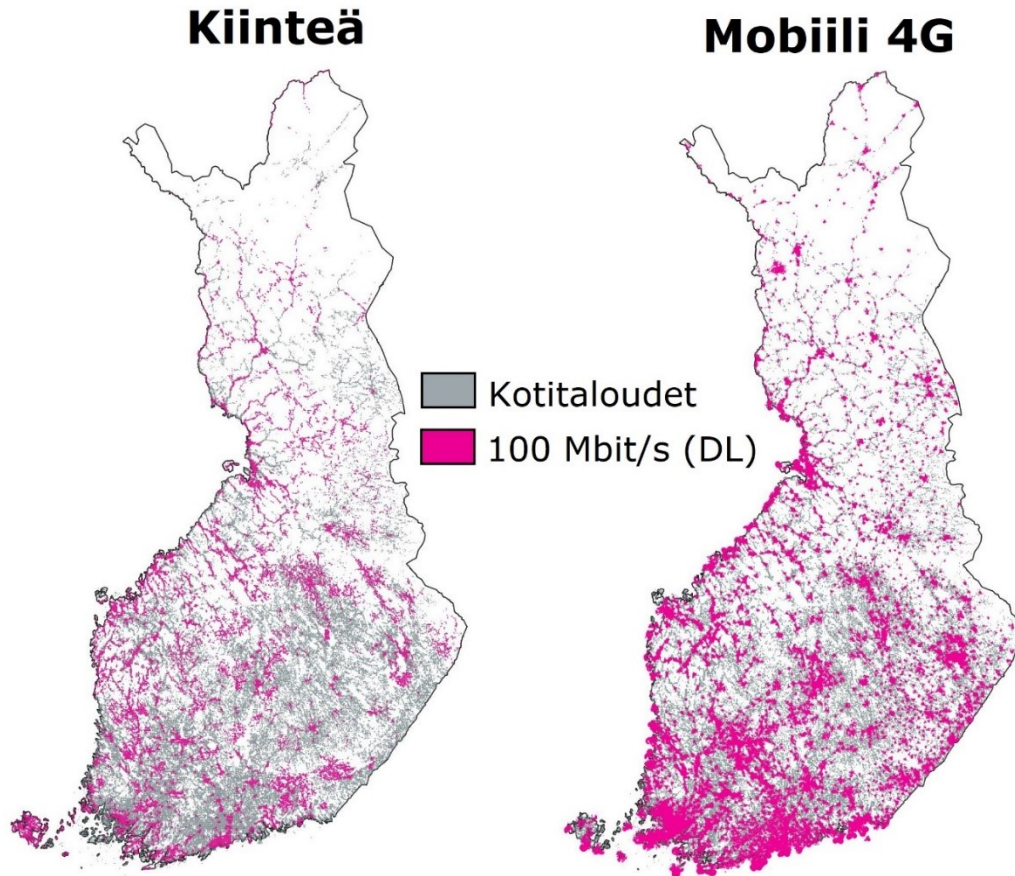
² <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=6596e792-7cd4-4dca-8ff2-95b576cbfe76>.

2 Nykytila ja sen arviointi

Suomessa nopeiden, vähintään 100 megabittia sekunnissa laskevalta nopeudeltaan olevien kiinteiden laajakaistayhteyksien saatavuus tavoitti kotitalouksista 64 prosenttia vuoden 2019 lopussa. Alueelliset erot ovat kuitenkin suuria sekä maakunta- että kuntatasolla. Vuoden 2019 lopussa vajaa miljoona kotitaloutta on nopeiden kiinteiden viestintäyhteyksien ulottumattomissa.³ Erot nopeiden kiinteiden yhteyksien saatavuudessa ovat merkittäviä eritoten urbaanien ja maaseutumaisten alueiden välillä: urbaaneilla alueilla 71 prosenttia kotitalouksista oli näiden saatavuuden piirissä, kun taas maaseutumaisilla harvaanasutuilla alueilla 27 prosentilla kotitalouksista oli mahdollisuus nopeisiin kiinteisiin yhteyksiin vuoden 2019 lopussa. Alueiden eroista kertoo myös se, että suurimmissa kaupungeissa lähes 70 prosentilla kotitalouksista on kiinteä laajakaistayhteys käytössä, mutta maaseutumaisissa kunnissa vain reilulla 40 prosentilla on kiinteä laajakaistayhteys kotona. Kaikista Suomen kotitalouksista 40 prosenttia oli hankkinut kodin ainoaksi nettiyhteydeksi matkaviestinverkon kautta toteutetun liittymän.⁴

³ Liikenne- ja viestintävirasto: Kiinteän verkon laajakaistasaatavuus. Päivitetty 17.6.2020. [<https://www.traficom.fi/fi/tilastot/kiintean-verkon-laajakaistasaatavuus>].

⁴ Liikenne- ja viestintävirasto: Viestintäpalvelujen kuluttajatutkimus 2019. Julkaistu 29.5.2019. [<https://www.traficom.fi/fi/traficomin-julkaisut?aihe=initial&julkaisuntyyppi=initial&limit=20&offset=0&query=kuluttajatutkimus&sort=created>].

Kuva 1 Nopeiden kiinteiden ja matkaviestinverkon laajakaistayhteyksien alueella olevat kotitaloudet ja kotitaloudet, jotka ovat saatavuusalueen ulkopuolella. Matkaviestinverkon osalta laskevan liikenteen 100 Mbit/s tiedonsiirtonopeus kuvastaa nopeutta ideaaliolosuhteissa. Tilanne 31.12.2019.

Verrattaessa muihin Pohjoismaihin on Suomessa heikoin nopeiden kiinteiden yhteyksien saatavuus. Vuoden 2018 lopussa toiseksi heikoin tilanne oli Islannissa, jossa saatavuus oli 78 prosenttia, parhaan tilanteen ollessa Tanskassa, jossa 92 prosenttia kotitalouksista on nopeiden kiinteiden yhteyksien piirissä.⁵

Tällä hetkellä Suomessa nopeat kiinteät yhteydet on toteutettu valokuitutekniikalla ja kaapelitelevisioverkkoon pohjautuvilla laajakaistayhteyksillä. Kupariverkoissa ei päästä 100 Mbit/s nopeuksiin. Tähän asti käytössä ollut kupariverkko poistetaan käytöstä, minkä seurauksena kupariliittymien määrä laskee yli 15 prosenttia vuosittain.

⁵ Liikenne- ja viestintävirasto: Telecommunications in the Nordic and Baltic countries. Julkaistu 5.9.2019. [<https://www.traficom.fi/fi/traficomin-julkaisut?aihe=initial&julkaisuntyyppi=initial&limit=20&offset=0&query=nordic&sort=created>].

Kansallinen Laajakaista kaikille 2015 -tukiohjelma käynnistyi vuonna 2010, jolloin tukiohjelman ehtoja koskeva laki laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla tuli voimaan. Laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain lisäksi tuen myöntämiseen sovelletaan valtioneuvoston asetuksella (688/2001). Tukihankkeisiin, jotka on käynnistetty ennen vuotta 15.7.2017 sovelletaan lisäksi Euroopan komission päätöstä K(2010)3062 asiassa valtioneuvoston tuki N 62/2010 – Suomi, Tuki nopeiden laajakaistayhteyksien rakentamiselle Suomen haja-asutusalueilla⁶ ja hankkeisiin, jotka ovat käynnistyneet 15.7.2017 jälkeen, sovelletaan myös tiettyjen tukimuotojen toteutamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 651/2014 (*yleinen ryhmäpoikkeusasetus*). Kuntakohtaisesta maksuosuudesta ja painokertoimista säädetään kunnan maksuosuudesta laajakaistatukihankkeessa annetulla valtioneuvoston asetuksella (240/2010). Tukiohjelman tukiviranomainen on Liikenne- ja viestintävirasto.

Tukiohjelman tavoitteena oli rakentaa julkisen tuen avulla laajakaistasaatavuus 130 000 kotitalouteen ja yritysten toimipaikkaan. Vuonna 2015 tukiohjelman nimi muutettiin Nopea laajakaista -tukiohjelmaksi. Nopea laajakaista -tukiohjelman hakuaika päättyi vuonna 2018, mutta tukien maksaminen jatkuu vuoteen 2022 asti. Mikäli vielä kesken olevat hankkeet toteutuvat suunnitelmien mukaisesti voidaan hankkeelle asetettu saatavuustavoite saavuttaa. Vuoden 2019 loppuun mennessä tukiohjelmassa oli rakennettu yhteensä noin 25 000 kilometriä valokuitutekniikalla toteutettuja verkkoja ja näin lisätty nopeiden yhteyksien saatavuutta lähes 100 000 kotitaloudelle ja yritysten toimipaikalle. Verkkoja toteutettiin noin 190 erillisessä hankkeessa, joista noin 50:ssä oli vuoden 2019 lopulla rakentaminen vielä kesken. Lisäksi valokuiturakentamista on tuettu Suomessa Euroopan unionin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman puitteissa.

Aiemmin toteutetun Nopea laajakaista -tukiohjelman myötä toimintansa aloitti yli 30 uutta teleyritystä. Nopea laajakaista -tukiohjelmassa on havaittu, että moni hankkeeseen osallistunut toimija on aloittanut toimintansa verkkoinvestoinnin toteutusta varten. Nämä toimijat ovat olleet usein kuntien omia yhtiöitä tai paikallisia osuuskuntia. Haasteellisista olosuhteista huolimatta yli puolet tuensaajista on hyvässä tai tyydyttävässä taloudellisessa tilanteessa viestintäverkon valmistumisen jälkeen. Yksityisomistuksessa olevilla toimijoilla taloudellinen tilanne on ollut hyvä kokonaisuudessaan.⁷

Vuonna 2019 tehdyssä kuntakyselyssä havaittiin, että puolet kyselyyn vastanneista kunnista koki tukiohjelmalla olleen olennaisia vaikutuksia kunnan talouteen. Nämä kunnat olivat rahoittaneet tuensaajaa myös muutoin kuin laissa edellytetyllä kuntaosuudella. Puolet kyselyyn vastanneista kunnista ei kokenut tukiohjelman vaikuttaneen kunnan taloustilanteeseen. Yli puolet kuntakyselyyn vastanneista kunnista koki hankkeella olleen myös positiivisia vaikutuksia kunnan asukkaille, elinkeinoelämälle ja palveluille. Nopeiden yhteyksien todettiin lisänneen kunnan elinvoimaisuutta, asukkaiden tasa-arvoista kohtelua ja kunnan omien tietoverkkojärjestelmien kehittämistä.⁸

⁶ Päätös on annettu 6.5.2010 ja on löydettävissä oheisen linkin kautta.

[http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/235159/235159_1112802_29_2.pdf].

⁷ Liikenne- ja viestintäviraston Valtiontalouden tarkastusvirastolle 11/2019 tekemä selvitys Laajakaistarakentamisen tukemisesta tehdyn tarkastuksen jälkiseuranta varten.

⁸ Liikenne- ja viestintäviraston Valtiontalouden tarkastusvirastolle 11/2019 tekemä selvitys Laajakaistarakentamisen tukemisesta tehdyn tarkastuksen jälkiseuranta varten.

Jatkossa kotitaloudet tulevat tarvitsemaan yhä toimintavarmempia, turvallisempia ja nopeampia tietoliikenneyhteyksiä. Tietoliikenneverkkoon kytkettävien laitteiden (IoT eli esineiden internet) tarjonnan lisääntyessä nopeiden yhteyksien kysyntä kasvaa, kun samaa kodin tietoliikenneyhteyttä ovat jakamassa useat eri käyttötarkoituksiin kehitetyt sovellukset ja laitteet samanaikaisesti. Älypuhelimien ja tietokoneiden lisäksi yleisimpiä ns. IoT-laitteita ovat älytelevisiot ja pelikonsolit. Vastaavasti kodintekniikkaan ja -koneisiin liittyvät älyratkaisut tulevat lähitulevaisuudessa lisääntymään. On arvioitu esimerkiksi, että 57–82 prosenttia kotitalouksista tarvitsisi vuonna 2025 rajoittamattomia yli 300 Mbit/s yhteyksiä, mikä käytännössä nykyteknologialla edellyttää kiinteää laajakaistaa.⁹

Toimintavarmojen yhteyksiä vaativat myös etätöitä ja esimerkiksi opiskelun suorittaminen etäopintoina. Yli 50 prosenttia suomalaisista hyödyntää kodin internetyhteyttään töiden, opintojen tai luottamustehtävien suorittamiseen. Lähes 80 prosentille heistä yhteys on välttämätön näiden toimien suorittamiseksi kotona.¹⁰ Myös vapaa-ajan asunnoissa hyvät tietoliikenneyhteydet ovat jatkuvasti tarpeellisempia. Kuvanlaadun jatkuvasti parantuessa tulevat suuren kapasiteetin nopeat yhteydet yhä välttämättömämmiksi ja esimerkiksi videoneuvottelut vaativat myös toimintavarmaa ja nopeaa lähtevää nopeutta. Nopeiden ja myös suuremman lähetysnopeuden mahdollistavien yhteyksien tarpeen arvioidaankin lisääntyvän tulevaisuudessa, kun näitä ominaisuuksia vaativien palvelujen määrä kasvaa. Tarpeen arvioidaan kasvavan tasaisesti koko maassa.

Kiinteiden laajakaistayhteyksien rakentamiskustannus kotitaloutta kohden laskettuna kasvaa nopeasti alueen väestötiheyden laskiessa riittävän alhaiselle tasolle.¹¹ Koska kysyntä ei tyypillisesti kasva samassa suhteessa harvaan asutuilla alueilla, johtavat korkeammat rakennuskustannukset käytännössä siihen, ettei markkinaehtoista nopeiden kiinteiden yhteyksien tarjontaa ole harvaanasutuilla alueilla. Koko maan kattavaa kiinteiden laajakaistayhteyksien saatavuutta ei voida olettaa syntyvän ilman julkista tukea.

Matkaviestinverkot paikkaavat jossain määrin puutteita kiinteiden laajakaistayhteyksien saatavuudessa. Suomessa matkaviestinverkot ovat hyvin edistyksellisiä kansainvälisesti vertailtuna. Kesäkuussa 2019 suomalaisista kotitalouksista 93 prosenttia oli laskevalta nopeudeltaan 100 Mbit/s verkkopeiton alueella.¹² Matkaviestinverkossa saavutetut nopeudet kuitenkin vaihtelevat ajoittain suuresti ja liittymäsopimuksissa esitettyjen vaihteluvälien miniminopeus voi olla huomattavasti maksiminopeutta alhaisempi. Mobiiliyhteyksien nopeus vaihtelee esimerkiksi muiden käyttäjien määrän, sisätilojen, sääolojen, luonnonesteiden ja rakenteiden takia, minkä vuoksi matkaviestinverkko tarjoaa kiinteään yhteyteen nähden epävarmempia yhteyksiä. Matkaviestinverkon yhteysnopeuksia mittaavan sovelluksen aineiston perusteella mobiililiittymän nopeus on korkeimmillaan aamuyöllä ja hitaimmillaan

⁹ WIK-Consult: The benefits of ultrafast broadband deployment. Ofcom, Iso-Britannia. 20.2.2018, s. 38–40 ja 50–51. [https://www.ofcom.org.uk/_data/assets/pdf_file/0016/111481/WIK-Consult-report-The-Benefits-of-Ultrafast-Broadband-Deployment.pdf]. Arvio koskee Iso-Britanniaa, mutta sen voidaan arvioida kuvastavan myös Suomen tilannetta.

¹⁰ Liikenne- ja viestintävirasto: Viestintäpalvelujen kuluttajatutkimus 2019. Julkaistu 29.5.2019. [<https://www.traficom.fi/fi/viestintäpalvelujen-kuluttajatutkimus>].

¹¹ Pyykönen, M. & Lehtonen, O.: Tietoliikenneyhteyksien merkitys maatalojen ja kuntien kehityksessä. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 56/2016, s. 16. [<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-304-8>]

¹² Liikenne- ja viestintävirasto: Matkaviestinverkon laajakaistapalvelujen peittoalueet. Päivitetty 3.10.2019. [<https://www.traficom.fi/fi/tilastot/matkaviestinverkon-laajakaistapalvelujen-peittoalueet>]

suosituimpaan käyttöaikaan eli iltaisin. Keskimääräinen nopeus voi kuitenkin korkeimmillaankin jäädä 45 Mbit/s tuntumaan.¹³

Matkaviestinverkon peitossakin on alueellisia eroja. Pääkaupunkiseudulla teoreettiselta maksiminopeudeltaan 100 Mbit/s oleva mobiilipeitto kattaa kaikki kotitaloudet, kun taas joissakin pienemmissä kunnissa vain alle puolet kotitalouksista oli tämän peiton kattavuusalueella vuoden 2019 kesäkuun lopussa. Näissä kunnissa asukkaita ja täten potentiaalisia käyttäjiä on vähemmän kuin pääkaupunkiseudulla, joten tosiasiaassa asukkaat saattavat kokea pääkaupunkiseutua nopeampia mobiiliyhteyksiä ruuhkan puuttuessa. Kiinteiden yhteyksien kohdalla varmuus saavutettavasta nopeudesta on parempi asuinpaikasta ja käyttäjämäärästä riippumatta.

Valtakunnalliset teleoperaattorit (DNA, Elisa, Telia) ovat paraikaa rakentamassa 5G-verkkojaan. Tällä hetkellä verkkoja on rakennettu Suomessa yli 50 paikkakunnalle; suurimpiin kaupunkeihin, liikenteen solmukohtiin ja eräisiin keskeisiin turistikohteisiin. Koko maan kattavan 5G-verkon rakentaminen edellyttää kuitenkin myös matalampien taajuuksien käyttöä, joilla ei saavuteta korkeampien taajuuksien mahdollistamia huippunopeuksia. Lisäksi, jotta korkeammilla taajuuksilla toimivien huippunopeiden 5G-yhteyksien maantieteellistä saatavuutta voidaan laajentaa, edellyttää se monilla alueilla myös valokuitupohjaisen runkoverkon parantamista.

5G-teknologiaan perustuen on mahdollista toteuttaa myös niin sanottuja kiinteitä langattomia yhteyksiä (Fixed Wireless Access/FWA). Vielä tällä hetkellä ei ole varmuutta siitä, missä määrin FWA-yhteydet rakentuvat kaupallisesti, ja millä alueilla esiintyy markkinapuitteita. Vielä ei myöskään tiedetä, millaisia näiden liittymien toteutuvat lähetyks- ja latausnopeudet tulevaisuudessa ovat. Operaattoreiden mukaan FWA-tekniikalla ei voida ainakaan kustannustehokkaasti tarjota symmetrisiä yhteyksiä, eli latausnopeutta vastaavaa yhteyksinopeutta myös lähetyssuuntaan, kuten valokuituyhteyksillä. Tällä hetkellä valtakunnallisten operaattoreiden kuluttajille tarjoamissa 5G FWA-liittymissä lähetyssuunnan (upload) miniminopeuslupaus on 3–100 Mbit/s.

Tällä hetkellä kuluttajille tarjottavat 5G FWA-liittymät toimivat pääsääntöisesti kuten muut korkean nopeusluokan mobiililiittymät, eikä FWA-liittymille ole erillisiä kapasiteettivaroituksia, jotka varmistaisivat kiinteän liittymän tapaisen tasaisen yhteysnopeuden. Kuitenkin FWA-liittymälle on teknisesti mahdollista varmistaa riittävä kapasiteetti (esimerkiksi 100/100 Mbps tai 1000/100 Mbps) ja tarjota siten liittymiä, joiden laatu vastaa lähemmin kiinteän verkon liittymiä. Tämä vaatii selvästi tavanomaista matkaviestinverkon rakentamista enemmän investointeja, jos samalla alueella on paljon käyttäjiä.

3 Tavoitteet

Suomen tavoitteena on digitaalisen infrastruktuurin kehitys vähintään EU:n laajakaistatavoitteiden mukaisesti. Euroopan komission vuodelle 2025 asettamien tavoitteiden mukaisesti eurooppalaisilla kotitalouksilla niin kaupungeissa kuin maaseudullakin olisi oltava mahdollisuus käyttää yhteyksiä, joiden siirtonopeus on vähintään 100 Mbit/s ja joka voidaan kasvattaa yhteen gigabittiin sekunnissa. Kaikilla keskeisillä sosioekonomisilla toimijoilla, kuten kouluilla, yliopistoilla, tutkimuskeskuksilla ja liikennekeskuksilla, sekä kaikilla julkisten palvelujen tarjoajilla, kuten sairaaloilla ja hallinnoilla, tulisi olla mahdollisuus käyttää erittäin

¹³ Liikenne- ja viestintävirasto: Mobiiliverkosta eniten iloa pienessä porukassa. Julkaistu 7.11.2018. [<https://www.traficom.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/blogit/mobiiliverkosta-eniten-iloa-pienessa-porukassa>].

suuren kapasiteetin yhteyksiä, joiden avulla käyttäjät voivat siirtää dataa 1 gigabitin tiedonsiirtonopeudella sekunnissa. Lisäksi jokaisessa EU:n jäsenmaassa olisi vuoden 2018 loppuun mennessä tullut olla 5G-pilottiverkkoja. Jokaisessa jäsenvaltiossa tulisi vuoden 2020 loppuun mennessä olla ainakin yksi suuri kaupunki, jossa 5G:n käyttöönotto on mahdollista. Suurimmat kaupungit ja niiden keskeisimmät liikenneväylät tulisi kattaa 5G-verkoilla vuoden 2025 loppuun mennessä.

Markkinaehtoisesti nopeiden viestintäyhteyksien piiriin pääsevien ja aiemmalla tukiohjelmalla nopean liittymän saaneiden alueiden väliin on jäänyt paljon kansalaisia, joille tulisi myös mahdollistaa edistysellisten viestintäyhteyksien saatavuus. Nopeiden ja toimintavarmojen yhteyksien puuttuminen lisää jo ennestään olemassa olevaa digitaalista epäyhtenäisyyttä alueiden välillä, koska ilman yhteyksiä nämä alueet eivät pääse osaksi kehittyviä teknologioita ja niiden mahdollistamia palveluita, kuten verkko-opiskelua, etätyöskentelyä tai älykaupunkikehitystä. Ehdotuksella pyritään vastaamaan erityisesti tähän alueelliseen eroavuuteen ja näin ollen edistämään EU:n Gigabit society 2025 -tavoitteen toteutumista, johon on sitouduttu hallitusohjelmassa ja liikenne- ja viestintäministeriön digitaalisen infrastruktuurin strategiassa.¹⁴ Ehdotetun lain tavoitteena on mahdollistaa julkisen tuen myöntäminen nopeiden laajakaistayhteyksien rakentamiseen alueilla, joille niitä ei markkinaehtoisesti rakenneta. Nyt esitetyllä tuella nopeiden laajakaistayhteyksien piiriin olisi tavoitteena saada noin 10 000 uutta kotitaloutta.

Suomi aikoo edistää edistysellisten viestintäyhteyksien kehittämisen rahoittamista myös EU:n elpymispaketista (recovery and resilience facility, RRF). RRF on keskeinen osa EU:n laajempaa elpymisvälinettä (Next Generation EU), josta jäsenvaltiot ja EU sopivat Eurooppa-neuvostossa heinäkuussa 2020. RRF:n tavoite on edistää unionin taloudellista, sosiaalista ja alueellista koheesiota, parantaa jäsenvaltioiden kantokykyä, pienentää koronaviruksen sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia ja tukea vihreää ja digitaalista siirtymää.

Suomen hallitus on 16.9.2020 sopinut laativansa Suomen kestävän kasvun ohjelman, jolla toteutetaan RRF-rahoituksen tavoitteet. Ohjelman rahoitus kohdennetaan 4.9.2020 asetetun työryhmän koordinoimassa jatkovalmistelussa kuuteen nopeavaikutteiseen painopisteeseen. Yksi painopisteistä on kestävän infrastruktuurin ja digitalisaation vahvistaminen. Elvytyksen tehokkuuden näkökulmasta on kuitenkin tärkeää, että elvytysraha ei syrjäyttäisi kaupallisia investointeja ja vaikuta haitallisesti viestintämarkkinoihin.

Alustava Suomen kestävän kasvun ohjelma on tarkoitus lähettää EU:n komissiolle loppuvuodesta 2020, ja ohjelman tulee olla valmis viimeistään huhtikuun 2021 loppuun mennessä.

Tarvittavien tukitoimien lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut yhteistyössä teleyritysten kanssa koko maan digitaalisen infrastruktuurin kehittämiseen tähtäävää sitoumusta, jonka mukaan teleyritykset sitoutuvat digitaalisen infrastruktuurin kehittämiseen siten, että kaikilla Suomessa olisi saatavilla huippunopea, riittävän lataus- ja lähetysnopeuden

¹⁴ Valtioneuvosto: Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31 [http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3]; Liikenne- ja viestintäministeriö: Suomi tietoliikenneverkkojen kärkimaaksi – Digitaalisen infrastruktuurin strategia 2025. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 10/2018 [http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-556-9].

mahdollistava laajakaistaliittymä. Samalla parannetaan vapaa-ajan asuntojen laajakaistaliittymien saatavuutta ja kapasiteettia.

Sitoumuksessa todetaan, että liikenne- ja viestintäministeriö ja Liikenne- ja viestintävirasto tarkastelevat vuosittain yhdessä teleyritysten kanssa huippunopeiden viestintäyhteyksien kehittymistä, jonka yhteydessä teleyritysten tulee selvittää toimenpiteet yhteyksien saatavuuden parantamiseksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Koko maan kattavaa nopeiden laajakaistayhteyksien saatavuutta ei voida olettaa syntyvän ilman julkista tukea. Etenkään harvaan asutuilla alueilla ei ole riittävästi kysyntää, jotta yhteydet syntyisivät tavoitellussa laajuudessa markkinaehtoisesti. Myöskään aiemmat tukiohjelmat eivät ole olleet riittäviä takaaman nopeita yhteyksiä koko maahan. Seuraavan sukupolven 5G-matkaviestinverkko rakentuu ensi sijassa lähinnä kaupunkialueille, joten matkaviestinverkon teknologinen kehityskään ei edistä harvaanasuttujen alueiden pääsyä asetettuihin tavoitteisiin. Nopeilla yhteyksillä arvioidaan kuitenkin olevan positiivisia ulkoisvaikutuksia, jotka perustelevat myös liiketaloudellisesti kannattamattomien yhteyksien rakentamista.¹⁵ Tästä syystä nopeiden yhteyksien tukiohjelmaa ehdotetaan jatkettavaksi.

Nyt valmisteilla olevan uuden tukiohjelman tarkoituksena on jatkaa vuoden 2021 alusta laajakaistarakentamisen tukemista alueille, joille ei kaupallisesti ole saatavilla nopeita yhteyksiä ja joille ei rakennussuunnitelmien mukaan ole syntymässä nopeat yhteydet mahdollistavaa viestintäverkkoa vuoteen 2025 mennessä.

Julkisen talouden suunnitelman mukaan laajakaistarakentamisen valtiontukeen vuodelle 2021 on varattu viisi miljoonaa euroa.

Tukiohjelman ehdot vastaisivat pääasiasiallisesti laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain mukaisia aiemman Nopea laajakaista -tukiohjelman ehtoja.

Tukiohjelmassa kuntien maksuosuusluokitus säilyisi pääosin ennallaan. Kuntien jaottelu maksuluokkiin tehtäisiin kuitenkin uudelleen, jotta se vastaisi maksuosuusluokituksen tarkoitusta.

Kunnan ja valtion yhteenlasketun ehdotetun lain nojalla myönnettävän julkisen rahoituksen enimmäismäärä uudessa tukiohjelmassa olisi edelleen 66 prosenttia hankkeen tukikelpoisista kustannuksista. Kunnan maksuosuus olisi kunnan taloudellisen kantokyvyn ja kunnan asukastiheyden mukaan 8, 22 tai 33 prosenttia ja valtiontuen osuudeksi rahoituksesta muodostuisi tällöin kunnan maksuosuusluokasta riippuen 33, 44 tai 58 prosenttia.

Tukiohjelman ehtoja muutettaisiin siten, että tukikelpoiselta nopealta laajakaistayhteydeltä ei vaadittaisi enää lataus- ja lähetysnopeuden symmetrisyyttä. Tuettavien laajakaistayhteyksien pitäisi kuitenkin edelleen olla edistyksellisiä ja tasalaatuisia myös ruuhka-aikaolosuhteissa. Ehtoja muutettaisiin myös siten, että tukiohjelman piirissä olisivat kaikki asuin- ja sijaintipaikat

¹⁵ Briglauer, W. & Gugler, K.: The deployment and penetration of high-speed fiber networks and services: Why are EU member states lagging behind? Telecommunications Policy 37, 2013, s. 819–835. [<http://dx.doi.org/10.1016/j.telpol.2013.05.003>].

riippumatta siitä, ovatko ne vakinaisia. Tuen avulla voitaisiin siten parantaa myös esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen laajakaistayhteyksiä.

Tukiohjelman valtionapuviranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto, joka on hoitanut kyseisiä tehtäviä laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain nojalla. Valtionapuviranomaisen tehtäviin ei tulisi merkittäviä muutoksia, vaan niihin kuuluisivat edelleen valtion tuen myöntämiseen, tuen käytön valvontaan ja mahdolliseen takaisinperintään liittyvät tehtävät. Tuen myöntämiseen ja valvontaan liittyvien tehtävien lisäksi Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä olisi muun muassa antaa maakuntaliitoille ja kunnille neuvontaa laajakaistahankkeiden suunnittelussa sekä valtion tuen hakumenettelyn järjestämisessä. Virasto neuvoksi myös teleyrityksiä tuen hakemiseen ja maksatukseen liittyen. Liikenne- ja viestintäviraston olisi lisäksi ylläpidettävä valtion talousarviosta annetussa laissa (423/1988) ja valtion talousarviosta annetussa asetuksessa (1243/1992) edellytettyä valtuutuskirjanpitoa sekä ilmoitettava valtuuksista ja niiden käytöstä Valtiokonttorille.

Maakuntaliittojen tehtävänä olisi yhdessä kuntien kanssa määrittää hankehakuun soveltuvat hankealueet ja viedä hankkeet kilpailutusmenettelyyn. Kilpailutuksessa valituksi tulleet yritykset voisivat hakea valtiontukea suunnitellulle viestintäverkolle Liikenne- ja viestintävirastolta. Maakuntaliittojen ja kuntien kilpailutukseen valitsemien hankealueiden toteuttamiseen tulisi olla hankkeen sijaintikunnassa kiinnostusta ja riittävät taloudelliset resurssit.

Tukiohjelmaan sovellettaisiin aiemman Nopea laajakaista -tukiohjelman tavoin yleistä ryhmäpoikkeusasetusta. Tämä tarkoittaisi sitä, että tuen ehtojen ja tuen myöntämisen tulisi täyttää kaikki yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiset edellytykset. Euroopan komissio on 2.7.2020 antamallaan asetuksella (EU) 2020/972 pidentänyt yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen voimassaoloaikaa kolmella vuodella 31.12.2023 saakka. Tukiohjelman puitteissa voidaan siis myöntää julkista tukea vuoden 2023 loppuun asti.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset kotitalouksien asemaan

Esitys ei välittömästi vaikuttaisi kuluttajien asemaan muuten kuin lisäämällä erittäin nopeiden yhteyksien saatavuutta alueilla, joille laajakaistayhteydet eivät rakentuisi lähivuosina markkinaehtoisesti. Keskimääräinen liittymän hankintahinta Nopea laajakaista -tukiohjelmassa oli noin 1700 euroa ja nopeudeltaan 100 Mbit/s liittymän kuukausihinta noin 50 euroa.

Esityksen voidaan arvioida lisäävän kiinteiden ja FWA-yhteyksien tarjontaa erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Nyt esitetyllä tuella nopean laajakaistan piiriin saataisiin arviolta noin 10 000 uutta kotitaloutta¹⁶.

¹⁶ Arvio perustuu siihen, kuinka paljon aiemmalla Nopea laajakaista -tukiohjelmalla saatiin uusia kotitalouksia nopeiden kiinteiden yhteyksien piiriin. Aiemman ohjelman myötä noin 66 miljoonan euron tuella saadaan arviolta noin 130 000 uutta kotitaloutta nopeiden laajakaistayhteyksien piiriin, eli noin 2000 kotitaloutta per miljoona tukieuroa. Vastaavalla suhteella viisi miljoonaa tukieuroa toisi noin 10 000 uutta kotitaloutta nopeiden yhteyksien piiriin.

Paremmat yhteydet lisäänevät sellaisten tuotteiden ja palvelujen kulutusta, jotka ovat riippuvaisia nopeista yhteyksistä eli lähes kaikki palvelut, jossa välitetään tai ajetaan kuvaa.¹⁷ Globaalisti on arvioitu, että kaikesta internetliikenteestä vuonna 2020 noin 78 prosenttia on erilaisten videoiden lataamista ja lähettämistä ja tämän osuuden ennustetaan kasvavan 82 prosenttiin vuoteen 2022 mennessä. Tämä luku ei sisällä pelaamista, jonka osuuden arvioidaan kahden vuoden kuluttua olevan 4 prosenttia.¹⁸ Lisääntyvät videopalvelut ja alati tarkentuvat kuvat vaativat suuren kapasiteetin nopeita ja toimintavarmoja verkkoja, jotta videoita voidaan katsoa ja lähettää häiriöittä. Kuluttajien vapaa-ajan mahdollisuudet lisääntyvätkin nopeampien yhteyksien myötä. Jo nyt suomalaisista kuluttajista 75 prosenttia katsoo videoklippejä, elokuvia tai sarjoja netin välityksellä vähintään viikoittain ja 22 prosenttia pelaa kotonaan internetyhteyden vaativia pelejä. Internetin yli kulkevia puhe- ja videopuhelupalveluita viikoittain käyttää 40 prosenttia suomalaisista. Kaikkien näiden palveluiden käyttäminen on yleisempää taajempaan asutuilla seuduilla.¹⁹

Hyvät tietoliikenneyhteydet mahdollistavat myös tehokkaan etätyöskentelyn. Parempien laajakaistayhteyksien saatavuus saattaa lisätä etätyöskentelyä niissä kotitalouksissa, jotka hankkivat paremmat yhteydet joko vakituiseen asuntoon tai vapaa-ajan asuntoon. Tämä voi puolestaan vähentää työpaikan ja kodin välillä tapahtuvaa liikkumista ja tuoda sitä kautta säästöjä liikkumiskustannuksissa. Jos esimerkiksi kymmenen prosenttia parempien yhteyksien piiriin tulevien kotitalouksien työllisistä lisää etätyöskentelyään 20 prosenttia, voidaan tämän arvioida vähentävän kotitalouksien liikkumiskustannuksia noin 0,7 miljoonalla eurolla vuodessa.²⁰ Arvio etätyötä lisäävien määrästä voi olla optimistinen, sillä tukea saavilla alueilla on todennäköisesti jo nykyisellään kohtuullisesti etätyön mahdollistavat langattomat yhteydet. Lisäksi on huomioitava, että etätyöskentely lisää esimerkiksi kotitalouksien sähkönkulutusta, mistä puolestaan aiheutuu lisäkustannuksia.

Vaikutukset yrityksiin

Aiemmasta Nopea laajakaista -tukiohjelmasta saatujen kokemusten perusteella voidaan arvioida, että tukea hakevat pääasiassa muut kuin suuret teleyritykset. Aiemmassa tukiohjelmassa tukea hakivat lähinnä pienet yritykset ja osuuskunnat. Merkittävä osa tukea saaneista toimijoista oli kuntaomisteisia. Suurempien teleyritysten kiinnostusta tukea kohtaan

¹⁷ ks. WIK-Consult 2018, s. 27, jossa on kuvattu, millaisia verkon ominaisuuksia erilaiset toiminnot edellyttävät.

¹⁸ Cisco (2018): Cisco Visual Networking Index (VNI) Complete Forecast update, 2017–2022. Joulukuu 2018. Luettu 20.3.2020. URL: https://www.cisco.com/c/dam/m/en_us/network-intelligence/service-provider/digital-transformation/knowledge-network-webinars/pdfs/1213-business-services-ckn.pdf.

¹⁹ Liikenne- ja viestintävirasto: Viestintäpalvelujen kuluttajatutkimus 2019. Julkaistu 29.5.2019. [<https://www.traficom.fi/fi/viestintäpalvelujen-kuluttajatutkimus>].

²⁰ Esimerkinomaisessa säästölaskelmassa on käytetty seuraavia oletuksia: Esityksen myötä 10 000 kotitaloutta tulee parempien yhteyksien piiriin, niissä asuu keskimäärin yksi työssäkäyvä ihminen, joista 10 prosenttia lisää etätyöskentelyä keskimäärin 20 prosenttia. Työpäiviä on oletettu olevan vuodessa 210, jolloin 20 prosentin etätyöskentelyn lisäys vähentäisi noin 85 yhdensuuntaista kodin ja työpaikan välistä matkaa vuodessa. Heidän keskimääräinen työmatkansa on 24 kilometriä ja niistä 90 prosenttia tehdään henkilöautolla. Henkilöautoilun keskimääräiset kustannukset ovat 0,43 €/km, joka vastaa Verohallinnon määrittämä verovapaan kilometrikorvauksen enimmäismäärää vuonna 2020. Arvio keskimääräisestä työmatkasta perustuu Liikenne- ja viestintäviraston vuoden 2016 henkilöliikennetutkimukseen, jonka mukaan keskimääräinen työmatka maaseudulla on 24 kilometriä.

saattaa jonkin verran lisätä se, että jatkossa tukikelpoisia laajakaistayhteyksiä olisi mahdollista toteuttaa myös 5G-teknologian avulla FWA-liittymillä.

Tuki kohdistettaisiin alueille, joille ei ole rakennussuunnitelmien mukaan syntymässä nopeat yhteydet mahdollistavaa viestintäverkkoa vuoteen 2025 mennessä. Tällä pyritäisiin minimoimaan mahdolliset häiriöt viestintämarkkinoilla ja maksimoimaan nopeiden viestintäyhteyksien piiriin pääsevien kansalaisten ja yritysten määrä.

Paremmasta nopeiden ja tasalaatuisten yhteyksien saatavuudesta olisi hyötyä yleisesti alueen yritystoiminnalle. Vaikka Suomessa on varsin kattavat langattomat matkaviestinverkot, niiden käyttäjien yhteysnopeuksia voivat hidastaa muut samanaikaiset käyttäjät, etäisyys tukiasemasta, sääolot ja maastoesteet. Yritykset tarvitsevat nopeita ja vakaita yhteyksiä arkinen päiväsaikaan, jolloin matkaviestinverkon yhteistä kapasiteettia on jakamassa suuri joukko muita käyttäjiä. Matkaviestinverkon tarjoama nopeus voi laskea ruuhka-aikoina oleellisesti. Valokuituverkko tarjoaa tasalaatuisimman nopean viestintäyhteyden monien käyttäjien keskeisille palveluille. Valokuitutekniikalla toteutettu verkko on kohtuullisin kustannuksin päivitettävissä nopeuksiin, jotka riittävät kaikkiin nykyisiin ja tuleviin palveluihin. Lisäksi matkaviestinverkkojen tukiasemat tarvitsevat toimintansa tueksi valokuituverkkoyhteyksiä.

Nopeat yhteydet tuovat yrityksille mahdollisuuden ottaa käyttöön resursseja säästäviä ja tehokkaita järjestelmiä. Ne mahdollistavat myös esimerkiksi pilvipalvelujen käytön, joiden myötä yrityksen ei tarvitse investoida oman IT-infrastruktuurin ylläpitämiseen ja kehittämiseen, mikä voi puolestaan tuoda kustannussäästöjä. Tutkimuksissa nopeiden yhteyksien käyttöönoton on todettu nostavan yritysten tuottavuutta ja lisäävän innovointia.²¹ Harvaanasutuilla seuduilla ja myös kaupungeissa oleville yrityksille koko maan kattavat nopeat tietoliikenneyhteydet mahdollistavat sujuvan sähköisen kommunikoinnin toimipisteiden, yhteistyökumppaneiden ja asiakkaiden välillä huolimatta sijaintipaikasta. Yrityksille etätyö näkyy myös pienempinä toimitiloina, laajempina rekrytointikenttänä ja resurssisäästöinä esimerkiksi toimitilojen sähkönkulutuksessa.²²

Tietotekniikkaa voidaan hyödyntää maataloudessa muun muassa kotieläintuotannon ja maanviljelyn tukena. Alustateknologioiden kehittyessä maataloilta saatavan datan hyödyntäminen ja robotiikan käyttö tehostavat toimintaa sekä vähentävät kustannuksia. Digitalisaation avulla voidaan esimerkiksi koneellistaa erilaisia työvaiheita ja näin keventää tuottajan taakkaa. Koneiden ja laitteiden muodostamien verkostojen tuottamaa dataa voidaan tehokkaimmillaan käyttää päätöksenteon tukena tuotannon tehostamisessa. Tuotannossa hyödynnettävä tietotekniikka edellyttää häiriöttömiä ja toimintavarmoja yhteyksiä, joten nopeat laajakaistayhteydet voivat olla erityisen tarpeellisia juuri maataloudessa. Pyykönen ja Lehtonen (2016) ovat havainneet, että kiinteää laajakaistayhteyttä hyödyntävät maatilat ovat kehittyneet paremmin kuin yhteyksiä hyödyntämättömät maatilat, mutta ovat epävarmoja tuloksen kausaalisuuden suunnasta.²³ Voi siis olla, että positiivinen kehitys selittää laajakaistayhteyksien käyttöä, eikä laajakaistayhteyksien käyttö positiivista kehitystä.

²¹ WIK-Consult 2018; Gal, P., Nicoletti, G., Renault, T., Sorbe, S. & Timiliotis, C.: Digitalisation and productivity: In search of the holy grail – Firm-level empirical evidence from EU countries. OECD Economics Department Working Papers No. 1533.

²² SQW: UK Broadband Impact Study. Impact report. 14.11.2013

[<https://www.gov.uk/government/publications/uk-broadband-impact-study--2>].

²³ Pyykönen & Lehtonen 2016, s. 37.

Vaikutukset julkiseen talouteen

Vuonna 2021 käynnistyvään tukiohjelmaan käytettäisiin valtion budjetista yhteensä viisi miljoonaa euroa.

Esitys koskee kuntia, jotka ovat halukkaita tukemaan alueelleen rakennettavaa verkkoa ja kykeneviä osallistumaan taloudellisesti kunnan maksuosuuteen hankkeessa. Lakiesitys ei siten tuo pakollisia menoja kunnille. Kuntien maksettavaksi tulisi yhteensä 0,7–5 miljoonaa euroa, riippuen siitä, miten hankkeet jakautuvat eri maksuluokkien mukaisiin kuntiin.

Aiemman laajakaistatukiohjelman yhteydessä on osoittautunut, että useat kunnat ovat osallistuneet hankkeiden rahoitukseen muutoinkin kuin lakimääräisillä kuntaosuuksilla. Aiemman tukiohjelman laajakaistahankkeista seurasi useille kunnille merkittäviä taloudellisia seurauksia muun muassa takausvastuiden myötä, kun laajakaistahankkeet eivät ole toteutuneet alkuperäisen rahoitussuunnitelman mukaisesti.²⁴ On mahdollista, että kunnat osallistuvat laajakaistahankkeisiin lakimääräistä kuntaosuutta suuremmalla osuudella myös uuden tukiohjelman aikana. Tällaisten mahdollisten lisätukien myötä kunnille laajakaistahankkeista aiheutuvat kustannukset voivat nousta edellä kuvattua 0,7–5 miljoonan euron summaa suuremmaksi. Tällaisten mahdollisten lisäkustannusten suuruutta on kuitenkin mahdoton arvioida etukäteen, sillä lisätuen myöntäminen riippuu siitä, millaiseksi hankkeiden taloudellinen kannattavuus lopulta muodostuu ja millaisia päätöksiä kunnat myöhemmin tekevät.

Vaikutukset kansantalouteen

Nopeat yhteydet mahdollistavat nopean ja kustannustehokkaan tiedonsiirron sekä uusien tuotantotapojen ja liiketoimintamallien kehittämisen. Tutkimuksissa on havaittu paremman laajakaistan saatavuuden ja yhteyksien nopeuden kasvun lisäävän talouskasvua.²⁵ Vaikutus näyttäisi olevan positiivinen erityisesti silloin, kun verkko on riittävän laaja.²⁶ Nopeat yhteydet näyttäisivät vaikuttavan positiivisesti myös työllisyyteen.²⁷ On kuitenkin epäselvää, missä määrin vastaavia hyötyjä saadaan yhteyksien nopeutta edelleen kasvattamalla. On mahdollista,

²⁴ Ks. tarkemmin Liikenne- ja viestintäviraston Valtiontalouden tarkastusvirastolle 11/2019 tekemä selvitys Laajakaistarakentamisen tukemisesta tehdyn tarkastuksen jälkiseurantaa varten sekä Valtiontalouden tarkastusvirasto: Jälkiseurantaraportti: Laajakaistarakentamisen tukeminen. 24.1.2020 [<https://www.vtv.fi/julkaisut/jalkiseurantaraportti-laajakaistarakentamisen-tukeminen/>].

²⁵ Esim. Koutroumpis, P.: The economic impact of broadband on growth: A simultaneous approach. Telecommunications Policy 33, 2009, s. 471–485 [<https://doi.org/10.1016/j.telpol.2009.07.004>]; Czernich, N., Falck, O., Kretschmer, T. & Woessmann, L.: Broadband Infrastructure and Economic Growth. The Economic Journal 121, 2011, s. 505–532 [<https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2011.02420.x>]. Ks. myös LECG: Economic Impact of Broadband: An Empirical Study. 2009 [http://www.itu.int/net/wsis/stocktaking/docs/activities/1286203195/Report_BroadbandStudy_LECG_March6%5B1%5D.pdf].

²⁶ Ks. Koutroumpis 2009, jonka mukaan laajakaistan hyödyt ovat suurimpia maissa, joissa laajakaistapalveluja on laajasti saatavilla.

²⁷ Crandall, R., Lehr, W. & Litan, R.: The Effects of Broadband Deployment on Output and Employment: A Cross-sectional Analysis of U.S. Data. 2007. [<https://www.researchgate.net/publication/237644428>].

että merkittävimmät vaikutukset tuottavuuteen ja työllisyyteen on saavutettu jo nykyisillä nopeustasoilla.²⁸

Vaikka laajakaistapalvelujen saatavuudella voidaan arvioida olevan positiivisia vaikutuksia talouskasvuun ja työllisyyteen, on esitetty laajakaistatuki kuitenkin kokoluokaltaan niin pieni, ettei sillä arvioida olevan vaikutuksia kansantalouden tasolla.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä ei merkittävästi muutettaisi Liikenne- ja viestintäviraston tehtäviä nykyisestä. Vuonna 2020 Nopea laajakaista -hankkeen tehtäviin on varattu virastossa kolme henkilötyövuotta. Uusi hankeohjelma toisi 2–3 henkilötyövuoden lisätarpeen vuosille 2021–2022 johtuen kahden eri hankeohjelman päällekkäisyydestä.

Esityksellä ei annettaisi uusia tehtäviä maakuntien liitoille eikä kunnille. Maakuntien liitot ovat tähänkin asti järjestäneet hankealueiden kilpailutuksen ja valinneet tuen saajan. Hankkeiden aktivointi alueella ja hankealueiden kilpailutus ovat maakuntien liitoille pääosin tavanomaisia suunnittelu- ja koordinoituntehtäviä, mutta voivat aiheuttaa joissakin maakunnissa tarvetta lisäresursseille tai -asiantuntemukselle.

Halukkaat kunnat osallistuisivat tukiohjelman rahoitukseen, mutta tämä ei käytännössä lisäisi kunnan tavanomaisia viranomaistehtäviä. Toteutettavista laajakaistahankkeista aiheutuisi todennäköisesti kunnalle erilaisia lupa- ja suunnittelutehtäviä, jotka kuitenkin kuuluvat kunnan normaaleihin tehtäviin. Tehtävät eivät siten lisäisi kunnan henkilöstöresurssitarpeita.

4.2.3 Ympäristövaikutukset

Laajakaistaverkon infrastruktuurin rakentamisesta koituu ympäristöhäiriöitä- ja haittoja. Rakentamisen aikana ja infrastruktuuria huollettaessa syntyy melua, ilmanlaadun heikkenemistä ja päästöjä rakennuslaitteista sekä lisääntyneestä liikenteestä. Hyvin suunnitellulla toiminnalla pystytään nämä häiriöt kuitenkin minimoimaan. Kaapeleita ja putkia maahan kaivettaessa tulee ottaa eroosio ja maaperän mahdolliset muutokset huomioon, jotta suurilta haitoilta vältytään. Lisäksi rakennusalueet tulisi palauttaa rakentamisen päätyttyä mahdollisimman lähelle alkuperäistä tilaansa.²⁹ Alueen maaperä vaikuttaa huomattavasti siihen,

²⁸ Ford (2018) havaitsi, ettei 10 Mbit/s nopeuksilla 25 Mbit/s ollut eroa sen suhteen, kuinka ne vaikuttavat talouskasvuun. Lisäksi Bai (2017) havaitsi, ettei yli 100 Mbit/s yhteyksillä ollut suurempaa positiivista vaikutusta työllisyyteen kuin tätä hitaammilla yhteyksillä. Myöhempi tarkastelu (Bai 2018) kuitenkin osoitti, ettei havainto ollut tilastollisesti merkitsevä. Ford, G.: Is faster better? Quantifying the relationship between broadband speed and economic growth. Telecommunications Policy 42(9), 2018, s. 766–777 [<https://doi.org/10.1016/j.telpol.2018.05.006>]. Bai, Y.: The faster, the better? The impact of internet speed on employment. Information Economics and Policy (40), 2017, s. 21–25 [<https://doi.org/10.1016/j.infoecopol.2017.06.004>]; Bai, Y.: Corrigendum to “The faster, the better? The impact of internet speed on employment”. Information Economics and Policy (44), 2018, s. 61 [<https://doi-org/10.1016/j.infoecopol.2018.05.002>].

²⁹ Connecticut Department of Information Technology/Fuss & O'Neill EnviroScience (2011): NEPA Environmental Assessment. Broadband Technology Opportunities Program Statewide Fiber Optic Network. Executive summary. Luettu 7.2.2020. URL: https://www2.ntia.doc.gov/files/grantee/7356_ct_dept_of_it_final_ea_executive_summary.pdf.

kuinka järeillä laitteilla sitä joudutaan muokkaamaan. Kallioinen maaperä vaatii voimakkaampia laitteita ja rakentaminen muokkaa ympäristöä enemmän kuin esimerkiksi savimaata olevalla alueella.

Maaperän lisäksi on otettava huomioon rakennusalueen vesivarannot. Verkkoinfrastruktuuri ja sen rakentaminen voi vahingoittaa pohjavesiä, kosteikkoja tai häiritä ympäristön tarjoamaa tulvavesien sitomista. Lisäksi infrastruktuuri voi väärin sijoitettuna hajottaa ekosysteemejä niin maalla kuin vedessä. Rakentamisen yhteydessä on huomioitava lisäksi luonnon monimuotoisuus, jotta esimerkiksi uhanalaisten tai suojeltujen eläinten tai kasvien elintiloja ei rikota. Lajien säilymistä voidaan edistää jo muun muassa sillä, että rakentaminen suoritetaan lajien toiminnan kannalta suotuisaan aikaan vuodesta.³⁰ Mikäli rakennusalueella on esimerkiksi vesi-, sähkö- tai tieinfrastruktuurin hankkeita, on hankkeet hyödyllistä toteuttaa yhteisrakentamisena, jotta maaperälle, vesistölle ja muulle infrastruktuurille aiheutuvat häiriöt saadaan pidettyä alhaisina.

Rakentamisen aikana syntyvät haitat saattavat uusiutua verkkoa huollettaessa tai kun verkko päätetään purkaa. Huomioitavaa on, että verkko-osien valmistaminen, pakkaaminen, kuljettaminen ja lopulta hävittäminen aiheuttavat myös päästöjä.

Rakennettavan verkon teknologialla on merkitystä ympäristövaikutusten kannalta. Tarkasteltaessa eri verkkoteknologioita on todettu, että matkaviestinverkoissa energiantarve on suurempi etenkin silloin, kun kuluttajien nopeusvaatimukset verkolle kasvavat. Kiinteän verkon teknologioissa energiantarve nousee vasta huomattavasti korkeampien tiedonsiirtonopeuksien kohdalla. Valokuituverkkojen kohdalla on niin ikään todettu, että valtaosa liityntäverkon energiantarpeesta on loppuasiakkaan modeemissa, jonka energiatehokkuutta on yksinkertaisempaa parantaa. Matkaviestinverkossa suurin energiantarve on tehovahvistimilla, joiden energiatehokkuuden parantaminen on haastavampaa.³¹ Verkkoteknologiat kehittyvät sekä kiinteän että matkaviestinverkon puolella kuitenkin nopeasti, minkä takia erilaiset laskelmat vanhenevat äkkiä eikä kaikkia energiatehokkuuden askeleita ole näissä arvioissa pystytty välttämättä ottamaan huomioon.

Ympäristövaikutukset voivat laajakaistarakentamisessa olla myös kulttuurisia. Maata kaivaessa voidaan törmätä esimerkiksi arkeologisiin löytöihin, joiden varalta on oltava toimintasuunnitelma. Infrastruktuuria varten rakennetut tiet, laitetilat ja vastaavat taas voivat aiheuttaa maisemaan visuaalista haittaa, joka tulee minimoida.³² Maahan rakennettavalla verkolla on kuitenkin visuaalisesti pienemmät haitat, kuin esimerkiksi maan päälle rakennettavilla tukiasemilla. Tukiasemien luoma maisemahaitta moninkertaistuu sen mukaan,

³⁰ Connecticut Department of Information Technology/Fuss & O'Neill EnviroScience (2011): NEPA Environmental Assessment. Broadband Technology Opportunities Program Statewide Fiber Optic Network. Executive summary. Luettu 7.2.2020. URL: https://www2.ntia.doc.gov/files/grantee/7356_ct_dept_of_it_final_ea_executive_summary.pdf.

³¹ Baliga, Jayant ja Robert Ayre (2011): Energy Consumption in Wired and Wireless Access Networks. *IEEE Communications Magazine* 49:6, 70–77.

³² Connecticut Department of Information Technology/Fuss & O'Neill EnviroScience (2011): NEPA Environmental Assessment. Broadband Technology Opportunities Program Statewide Fiber Optic Network. Executive summary. Luettu 7.2.2020. URL: https://www2.ntia.doc.gov/files/grantee/7356_ct_dept_of_it_final_ea_executive_summary.pdf.

mitä korkeampia taajuuksia käytetään, koska tarvittavien tukiasemien määrä kasvaa taajuuksien mukana.^{33 34}

Hyvät tietoliikenneyhteydet mahdollistavat tehokkaan etätyöskentelyn. Parempien laajakaistayhteyksien saatavuus saattaa lisätä etätyöskentelyä niissä kotitalouksissa, jotka hankkivat paremmat yhteydet joko vakituiseen asuntoon tai vapaa-ajan asuntoon. Tämä voi puolestaan vähentää työpaikan ja kodin välillä tapahtuvaa liikkumista ja sitä kautta liikenteen päästöjä sekä liikennemuutoksia. Tutkimustietoa nopeiden yhteyksien vaikutuksesta etätyöskentelyn yleisyyteen ei tiettävästi ole. Esityksen vaikutuksen liikenteen päästöihin voidaan arvioida jäävän joka tapauksessa pieneksi. Jos esimerkiksi kymmenen prosenttia parempien yhteyksien piiriin tulevien kotitalouksien työllisistä lisää etätyöskentelyään 20 prosenttia, voidaan tämän arvioida vähentävän liikenteen CO₂-päästöjä noin 300 tonnia vuodessa, joka vastaa noin 0,002 prosenttia Suomen liikenteen aiheuttamista CO₂-päästöistä.³⁵

Edellä kuvattu arvio etätyötä lisäävien määrästä voi olla optimistinen, sillä tukea saavilla alueilla on todennäköisesti jo nykyisellään kohtuullisesti etätyön mahdollistavat langattomat yhteydet. On myös huomiotavaa, että vapaa-ajan liikennesuoritteet saattavat etätyön myötä kasvaa, koska työmatkasta säästynyt aika voidaan käyttää esimerkiksi pidempään kauppareissuun.³⁶ Lisäksi on huomiotava, että lisääntynyt kotonaolo tarkoittaa lisääntynyttä kotitalouden resurssien käyttöä esimerkiksi sähkönkulutuksen ja muun energiankäytön muodossa.³⁷ Ei ole olemassa yksiselitteistä tietoa siitä, kuinka suuri ilmasto- ja ympäristövaikutus etätyöllä on ja tulee olemaan.

Nopeiden yhteyksien avulla saadaan alueelle käyttöön esimerkiksi älykäs sähköverkko, joka tehostaa niin kotitalouksien kuin yritysten sähkönkäyttöä ja tuo sekä rahallisia säästöjä että säästää ilmastoa ja ympäristöä. Myös esimerkiksi suuremmat kaupat hyötyvät merkittävästi energiatehokkuutta edistävien ICT-ratkaisujen käyttöönotosta. Todennäköisesti erilaisia ilmastoystävällisiä digitaalisia ratkaisuja kehitetään tulevaisuudessa paljon lisää ja nämä kaikki

³³ Ministry of Business, Innovation and Employment of New / Jacobs SKM (2014): Environmental Effects of Implementing Ultra-Fast Broadband and Mobile Infrastructure. Luettu 15.1.2020. URL: <https://www.mfe.govt.nz/sites/default/files/media/RMA/environmental-effects-of-ufb-and-mobile-infrastructure-final.pdf>.

³⁴ GSMA (2009): Environmental impact of mobile communications networks. Luettu 15.1.2020. URL: <https://www.gsma.com/publicpolicy/wp-content/uploads/2012/04/envirobilenetworks.pdf>.

³⁵ Esimerkinomaisessa päästövähennyslaskelmassa on käytetty seuraavia oletuksia: Esityksen myötä 10 000 kotitaloutta tulee parempien yhteyksien piiriin, niissä asuu keskimäärin yksi työssäkäyvä ihminen, joista 10 prosenttia lisää etätyöskentelyä keskimäärin 20 prosenttia. Työpäiviä on oletettu olevan vuodessa 210, jolloin 20 prosentin etätyöskentelyn lisäys vähentäisi noin 85 yhdensuuntaista kodin ja työpaikan välistä matkaa vuodessa. Heidän keskimääräinen työmatkansa on 24 kilometriä ja niistä 90 prosenttia tehdään henkilöautolla. Henkilöauton keskimääräiset päästöt ovat 155 g/km, joka vastaa Liikenne- ja viestintäviraston tilastojen mukaan liikennekäytössä olevien henkilöautojen keskimääräisiä hiilidioksidipäästöjä vuonna 2019

[<https://www.liikennefakta.fi/ymparisto/henkilöautot/hiilidioksidipaastot>]. Arvio keskimääräisestä työmatkasta perustuu Liikenne- ja viestintäviraston vuoden 2016 henkilöliikennetutkimukseen, jonka mukaan keskimääräinen työmatka maaseudulla on 24 kilometriä. Samaisen henkilöliikennetutkimuksen mukaan muissa kunnissa kuin kaupungeissa 88 prosenttia matkoista tehdään henkilöautolla.

³⁶ Moeckel, R.: Working from home: modeling the impact of telework on transportation and land use. *Transportation Research Procedia* 26, 2017, s. 207–214 [<https://doi.org/10.1016/j.trpro.2017.07.021>].

³⁷ SQW 2013.

edellyttävät nopeiden yhteyksien olemassaoloa. On kuitenkin huomioitava, että nopeammat yhteydet mahdollistavat yhä raskaampien ja tiedonsiirtomäärältään massiivisten palveluiden käytön, mikä vuorostaan kasvattaa energiankulutusta.

Muita nopeiden yhteyksien mahdollisia ympäristövaikutuksia ovat muun muassa parempien yhteyksien myötä lisääntyvät kotitalouksien päätelaitemäärät, joiden valmistuksesta, käytöstä ja hävittämisestä syntyy ilmasto- ja ympäristöpäästöjä. Ei kuitenkaan ole tarkkaan tiedossa, miten päätelaitteisiin kohdistuvan kulutuksen ympäristövaikutus suhteutuu muun kulutuksen ympäristövaikutuksiin.

4.2.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset kansalaisten asemaan yhteiskunnassa ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan

Nopeiden viestintäyhteyksien avulla ihmiset pystyvät ottamaan nykyistä paremmin käyttöön digitalisoituvat julkiset palvelut ja osallistumaan esimerkiksi kansalaisvaikuttamiseen.

Sosiaaliset ja terveysvaikutukset

Nopeiden viestintäyhteyksien saatavuuden laajentamisella olisi positiivisia vaikutuksia erilaisten kuluttajille suunnattujen sähköisten palvelujen käyttöönotossa. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisistä palveluista hyötyvät erityisesti vanhukset ja maaseuduilla asuvat, joilla liikkuminen terveydenhoitoa tarjoaviin yksiköihin on rajoittunut ja välimatkat voivat olla pitkät.

Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään

Nopeiden viestintäyhteyksien mahdollistama etätyöskentely helpottaa työn ja vapaa-ajan yhteensovittamista, kun työn tekeminen ei enää ole välttämättä ajasta tai paikasta riippuvaista, vaan voi tapahtua myös kodin ulkopuolella, esimerkiksi vapaa-ajan asunnolla. Liikkumisen tarve kodin sekä työpaikan välillä vähenee. Myös sähköisten koulutuspalvelujen tarjonta on lisääntynyt ja yhä suurempia opintokokonaisuuksia on mahdollista suorittaa verkko-opintoina. Etätyön lisääntymisen on todettu lisäävän sekä työskentelyyn käytettävää aikaa että yksilön vapaa-aikaa, koska työmatkaan kulunut aika käytetään vaihtelevasti jompaankumpaan näistä.³⁸

Aluekehitysvaikutukset

Esitetyllä tuella voitaisiin taloudellisesti harkituilla hankekokonaisuuksilla tukea kuntien elinvoimaisuutta ja kehittymiskykyä. Nopeiden yhteyksien kattava saatavuus on edellytys sille, että digitaaliset palvelut ja hyödykkeet pystyvät tavoittamaan kaikki tasapuolisesti.

Nopeat yhteydet vaikuttaisivat olevan yhteydessä alueen elinvoimaisuuteen sekä yritysten perustamiseen ja sijoittumiseen. Pyykönen ja Lehtonen (2016) sekä Lehtonen, Pyykönen ja Luoto (2019) ovat havainneet, että kiinteän laajakaistan hyvä saatavuus yhdistyy Suomen kunnissa korkeaan työllisyysasteeseen ja sen myönteiseen kehitykseen.³⁹ Lähes viidennes

³⁸ SQW 2013.

³⁹ Pyykönen & Lehtonen 2016; Lehtonen, O., Pyykönen, M. & Luoto, I.: Nostavatko nopeat tietoliikenneyhteydet kuntien työllisyysastetta? Maaseudun uusi aika 1/2019. [<http://www.mua-lehti.fi/wp-content/uploads/2019/05/Lehtonen-Pyyk%C3%B6nen-Luoto.pdf>]

yrittäjistä on Itä-Suomen yliopiston selvityksen mukaan arvioinut viestintäverkon vaikuttaneen yrityksen perustamiseen ja neljännes on katsonut verkon vaikuttaneen yrityksen sijaintipaikan valintaan.⁴⁰

Vastaavia havaintoja on tehty myös muissa maissa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että nopeilla yhteyksillä on positiivinen vaikutus alueen tulotasoon ja työllisyystilanteeseen, ja että nopeiden yhteyksien puute on yhteydessä yritysten määrän vähenemiseen alueella.⁴¹ Ranskassa nopeiden, yli 100 Mbit/s yhteyksien saatavuus näyttää lisänneen yritysten määrää alueella.⁴² Myös muissa tutkimuksissa on havaittu positiivinen yhteys alueen nopeiden yhteyksien saatavuuden ja alueen työllisyystilanteen välillä⁴³, mutta kaikissa tutkimuksissa vastaavaa yhteyttä ei kuitenkaan ole löytynyt.⁴⁴ Vakuuttavaa näyttää siitä, että laajakaistasaatavuuden ja alueen työllisyysasteen välillä vallitsisi syy-seuraussuhde, ei tietävästi ole.

Aiemman tutkimuksen valossa on mahdollista, että esitetty laajakaistatuki lisäisi hiukan taloudellista aktiviteettia niillä alueilla, jonne tukea myönnetään. Nopeat viestintäyhteydet vapaa-ajan asunnoilla lisäävät maaseutu- ja saaristokuntien elinvoimaa.

Tietoyhteiskuntavaikutukset

Esitys lisäisi erittäin nopeiden yhteyksien saatavuutta haja-asutusalueilla. Nyt esitetyllä tuella nopean laajakaistan piiriin saataisiin arviolta noin 10 000 uutta kotitaloutta ja yritystä.

Monien yritysten toiminnot pohjautuvat vaativille ICT-ratkaisuille, joiden toimintavarmuus on kriittistä.

⁴⁰ Kurvinen, A., Jolkonen, A. & Lemponen, V.: Verkosta vauhtia – Valokuituverkot ja digitalisaatio työn, yritystoiminnan ja opiskelun mahdollistajina maaseudulla. Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatia, Raportteja 2/2018 [http://www.uef.fi/documents/684392/830971/Rapo_2_2018.pdf/978170bb-4a72-4435-8e0d-b2c6ec0d0d1d].

⁴¹ Whitacre, B., Callardo, R. & Stover, S: Broadband's contribution to economic growth in rural areas: Moving towards a causal relationship. Telecommunications Policy 38 (2014), s. 1011–1023. [<http://dx.doi.org/10.1016/j.telpol.2014.05.005>]

⁴² Hasbi, M.: Impact of Very High-Speed Broadband on Local Economic Growth: Empirical Evidence. 14th International Telecommunications Society (ITS) Asia-Pacific Regional Conference, Kyoto, Japan. 2017. [<http://hdl.handle.net/10419/168484>]

⁴³ Ks. esim. Kolko, J. Broadband and local growth. Journal of Urban Economics 71 (2012), s. 100–113. [<http://dx.doi.org/10.1016/j.jue.2011.07.004>] Mölleryd, B.: Development of High-speed Networks and the Role of Municipal Networks, OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 26, OECD Publishing, Paris 2015. [<https://doi.org/10.1787/5jrql7rvns3-en>]; Singer, H., Caves, K. & Koymann, A.: Economists Incorporated: The Empirical Link Between Fibre-to-the-Premises Deployment and Employment: A case study in Canada. Petition to Vary TRP 2015-326, Bell Canada 2015 [[https://www.ic.gc.ca/eic/site/smt-gst.nsf/vwapj/TRP-CRTC-2015-326-Bell-Canada-Attachment3.pdf/\\$file/TRP-CRTC-2015-326-Bell-Canada-Attachment3.pdf](https://www.ic.gc.ca/eic/site/smt-gst.nsf/vwapj/TRP-CRTC-2015-326-Bell-Canada-Attachment3.pdf/$file/TRP-CRTC-2015-326-Bell-Canada-Attachment3.pdf)].

⁴⁴ Ks. esim. Bai 2018.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Kunnan maksuosuus

Ehdotetun lain 8 §:ssä säädetyn kunnan maksuosuuden (8, 22 tai 33 %) asemesta vaihtoehtoinen laajakaistarakentamisen tuen toteuttamismalli olisi toteuttaa valtiontukihankkeet ilman edellytystä kunnan osallistumisesta hankkeeseen. Vaihtoehdon etuna ehdotettuun nähden olisi, että valtiontuettujen laajakaistahankkeiden toteuttamiselle olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikkialla Suomessa, minne nopea laajakaista ei rakennu markkinaehtoisesti. Tällöin myös niiden kuntien alueilla asuvat, joiden kunta ei esimerkiksi taloudellisista syistä voi tai halua osallistua laajakaistahankkeen kuluihin, voisivat päästä osittain valtiontuella rakennettujen yhteyksien piiriin.

Nyt ehdotetun tukimallin mukaisesti laajakaistayhteyksien piiriin on tavoitteena saada noin 10 000 uutta kotitaloutta. Mikäli kunnan maksuosuus poistettaisiin ja pysytettäisiin samassa 10 000:n tavoitteessa rakennettavien yhteyksien osalta, valtiontuen kokonaismäärää tulisi vastaavalla osuudella korottaa. Mikäli ohjelman kokoa ei kasvatettaisi ehdotetusta 5 miljoonasta eurosta, voitaisiin julkisella tuella rakentaa vähemmän yhteyksiä kuin nyt ehdotetulla tavalla, jossa kunta osallistuu kustannuksiin omalla osuudellaan. Nopean laajakaistan saatavuuden edistämistä koskevien viestintäpoliittisten tavoitteiden näkökulmasta pelkästään valtiontukeen perustuva vaihtoehto olisi siten huonompi kuin ehdotettu kunnan maksuosuutta edellyttävä malli. Kunnan maksuosuuden voidaan myös katsoa sitouttavan kuntaa tehokkaasti hankkeen edistämiseen sekä sen toteuttamisedellytysten, kuten tarvittavien lupien saamisen, varmistamiseen.

5.1.2 Tukikelpoisen laajakaistayhteyden kriteerit

Ehdotetun lain tavoitteena on edistää nopeiden laajakaistayhteyksien rakentamista ja valtiontuki on sidottu kustannuksiin, jotka ovat syntyneet nopeiden laajakaistayhteyksien tarjonnassa tarpeellisen viestintäverkon rakentamisesta. Ehdotetun määritelmän mukaisesti nopealla laajakaistayhteydellä tarkoitettaisiin yhteyttä, joka pystyy tarjoamaan edistyskellisen ja tasalaatuisen yhteyden tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa. Jotta yhteyden edistyskellisyys ja tasalaatuisuus varmistettaisiin, nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Tällä hetkellä määritelmän mukainen liittymä tarkoittaisi vähintään 100 Mbit/s latausnopeutta ja selvästi peruslaajakaistayhteyttä suurempaa lähetyksenopeutta, jotka takaisivat yhteyden toimintavarmuuden myös ruuhka-aikoina. Määritelmä on teknologianeutraali, mutta tasalaatuisen yhteysnopeuden saavuttaminen edellyttää nykyteknologialla käytännössä kiinteää verkkoa tai 5G FWA-liittymää. Vaihtoehtoisena toteuttamisvaihtoehtona tukikelpoisen yhteyden määrittelylle olisi esimerkiksi sitoa tukikelpoisuus teknisen nopeusvaatimuksen asemesta joihinkin laadullisiin kriteereihin, esimerkiksi monipaikkaisen työskentelyn edellytysten turvaamiseen. Tällöin myös nyt ehdotettua yhteysvaatimusta hitaampien, epäsymmetrisempien tai häiriöalttiimpien yhteyksien rakentaminen voisi olla tukikelpoista.

Mikäli tukikelpoisesta yhteysvaatimuksesta tingittäisiin, voisi julkisella tuella rakennettuja yhteyksiä rakentua enemmän kuin nyt tavoiteltu 10 000 yhteyden saatavuus. Kuitenkin aiemmin esitetyllä tavalla esimerkiksi nopeat mobiiliverkkoyhteydet ovat Suomessa erittäin laajalti saatavissa. Kesäkuussa 2019 suomalaisista kotitalouksista 93 prosenttia oli laskevalta nopeudeltaan 100 Mbit/s verkkopeiton alueella. Tämän lisäksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) mukainen yleispalveluvelvoite turvaa viime kädessä vähimmäisviestintäyhteydet kaikille vakituiseen asuinpaikkaansa. Julkista tukea ei ole

tarkoituksenmukaista kohdentaa sellaisten laajakaistayhteyksien rakentamiseen, jotka ovat joko nyt tai lähitulevaisuudessa markkinaehtoisesti saatavilla tai muuten turvatut.

Nopeusvaatimuksesta tinkiminen ei myöskään edistäisi Suomen laajakaistatavoitteiden saavuttamista. Ehdotetun tukimallin tarkoituksena puolestaan on hallitusohjelman mukaisesti edistää tavoitetta, jonka mukaan kaikilla kotitalouksilla tulisi olla mahdollisuus käyttää vähintään 100 Mbit/s yhteyksiä, joka nopeus olisi voitava kasvattaa yhteen gigabittiin sekunnissa. Nopeiden yhteyksien rakentamisen tukeminen on myös perusteltua tulevaisuuden viestintäyhteystarpeisiin varautumisen kannalta. Näin ollen 100 Mbit/s tasalaatuisen yhteyden vaatimus on perusteltu toteuttamisvaihtoehto verrattuna tukikelpoisen yhteyden määrittelyyn pelkästään laadullisin kriteerein, mikä tarkoittaisi käytännössä tukikelpoisen yhteyden laatu- ja nopeusvaatimuksesta tinkimistä.

5.1.3 Laajakaistarakentamisen valtiontuesta luopuminen

Vaihtoehtona nyt esitetylle mallille laajakaistarakentamisen tuesta olisi myös laajakaistarakentamisen tukematta jättäminen, eli niin sanottu nollavaihtoehto. Tämä merkitsisi sitä, että kun nykyisen Nopea laajakaista -ohjelman hankkeet on hallitusohjelmassa todetun mukaisesti saatettu loppuun, uutta valtiontukea ei enää myönnettäisi. Tämä vaihtoehto tarkoittaisi nojaamista pelkästään markkinoiden toimintaan nopeiden laajakaistayhteyksien rakentumisessa. Vaihtoehtoa perustelisi se, että esimerkiksi nopeat mobiiliyhteydet ovat jo saatavilla hyvin suurelle osalle suomalaisia. Vaikutustenarviointia koskevassa osiossa esitetyn mukaisesti ei myöskään ole yksiselitteisiä tutkimustuloksia siitä, että esimerkiksi etätyöskentely tai nykyisten viestintäpalveluiden käyttö edellyttäisi 100 Mbit/s symmetristä yhteyttä. Tällöin kokonaistaloudellisesta näkökulmasta julkisia varoja olisi perustellumpaa ohjata muualle kuin nopeiden laajakaistayhteyksien rakentamiseen.

Vaikutusten arviointia koskevassa osiossa esitetyllä tavalla on selvää, että Suomessa varsinkaan nopeiden kiinteiden yhteyksien markkinaehtoinen tarjonta ei toteudu etenkin harvaanasutuilla alueilla, eikä koko maan kattavaa 100 Mbit/s tasalaatuisten laajakaistayhteyksien saatavuutta voida olettaa syntyvän ilman julkista tukea. Kuitenkin hallitusohjelmassa kirjattuna tavoitteena on, että jokaisella kotitaloudella tulisi olla mahdollisuus käyttää vähintään 100 Mbit/s yhteyksiä. Tämän tavoitteen toteuttamisen kaikille suomalaisille ei voida katsoa onnistuvan ilman julkista tukea. Lisäksi laajakaistarakentamisen tuessa on huomioitava nykyisten tarpeiden lisäksi myös tulevaisuuden tarpeet. On hyvin perusteltua olettaa, että esimerkiksi nykyisten mobiiliverkkojen suoritustaso harvemmin asutuilla alueilla ei tule riittämään tulevaisuuden viestintätarpeisiin. Tämän vuoksi yhteyksien rakentumista tulee julkisesti tukea siellä, minne ne eivät markkinaehtoisesti rakennu.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Useissa Euroopan maissa on edistetty laajakaistarakentamista julkisella kansallisella, alueellisella tai EU:n myöntämällä julkisella tuella. Jaksoon on kerätty erityisesti Pohjoismaiden valitsemia ratkaisuja.

Ruotsi

Ruotsissa on tuettu laajakaistarakentamista merkittävästi vuodesta 2000 alkaen⁴⁵. Viimeisimpänä tukitoimena Ruotsin hallitus on luvannut rahoitusta 650 miljoonaa Ruotsin kruunua vuosille 2020-2022.⁴⁶ Ruotsin tavoitteena on panostaa koko maan kattaviin yhteyksiin ja erityisesti parempien yhteyksien saamiseen niille kansalaisille, jotka asuvat harvaan asutuilla alueilla tai alueilla, joiden asukasluku on pieni.

Hela Sverige -panostus, sisältäen palvelut, oli vuoden 2018 talousarvion mukaan 1,2 miljardia Ruotsin kruunua (n. 124 miljoonaa euroa). Ruotsin hallituksen päätös⁴⁷ tarkoitti 1 miljardin kruunun (n. 100 miljoonaa euroa) kansallista lisäystä maaseutuohjelmaan, josta pääosin rahoitetaan laajakaistarakentamista. Näistä varoista 150 miljoonaa kruunua (n. 15 miljoonaa euroa) kohdennettiin laajakaistarakentamiseen harvaan asutuille alueille.⁴⁸

Vuonna 2017 julkaistun *Sverige helt uppkopplat 2025* -strategian mukaan Ruotsin tavoitteena on saada 98 prosentille kotitalouksista ja yrityksistä saataville 1 Gbit/s nopeat yhteydet, 1,9 prosentille 100 Mbit/s nopeat yhteydet ja viimeiselle 0,1 prosentille 30 Mbit/s nopeat yhteydet. Post- och telestyrelsenin raportin mukaan valokuitulaajakaistojen osuus kiinteiden laajakaistojen osuudesta kasvaa jatkuvasti. Kiinteä valokuituverkko oli vuoden 2018 lokakuussa saatavilla noin 77 prosentille kotitalouksista, mikä oli noin viiden prosentin lisäys edelliseen vuoteen.⁴⁹ Vuoden 2018 loppuun mennessä yli 100 Mbit/s latausnopeuden yhteyksiä oli käytössä jo 2,9 miljoonalla asiakkaalla.

Ruotsissa kunnilla on merkittävämpi rooli kiinteän laajakaistan rakentamisessa Suomeen verrattuna. Liikenne- ja viestintäministeriö hankki vuonna 2015 selvityksen sähköverkko-yhtiöiden valokuituinvestoinneista Ruotsissa. Sen mukaan valtaosan Ruotsin kuituliittymistä tarjoavat kunnalliset yhtiöt, joista noin puolet ovat sähköyhtiöiden tytäryhtiöitä. Näiden erilaisten olosuhteiden vuoksi Ruotsin ja Suomen valokuitumarkkinat eivät ole vertailukelpoisia.

Norja

⁴⁵ <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264302259-4-en.pdf?expires=1585134326&id=id&accname=oid048242&checksum=58EB2B7A4301DBCF3F832DAF5611275D>.

⁴⁶ https://skr.se/samhallsplaneringinfrastruktur/trafikinfrastruktur/bredbanddigitalinfrastruktur/bredbandsutbyggnad.27356.html?utm_source=nyhetsbrev&utm_medium=email&utm_term=&utm_content=&utm_campaign=Ny+SKR-mall.

⁴⁷ A Completely Connected Sweden by 2025 – a Broadband Strategy. <https://www.government.se/information-material/2017/03/a-completely-connected-sweden-by-2025--a-broadband-strategy/>.

⁴⁸ Ruotsin hallituksen päätös N2017/06717/HL, 2.11.2017, Uppdrag att förbereda inriktning för bredbandsstöd inom ladsbygdsprogrammer för perioden 2014-2020.

⁴⁹ Raportti vuoden 2018 tilanteesta <https://www.pts.se/en/news/press-releases/2019/eight-out-of-ten-households-and-companies-have-access-to-fast-broadband/> Koko raportti ruotsiksi (s. 7) <https://www.pts.se/globalassets/startpage/dokument/icke-legala-dokument/rapporter/2019/internet/bredbandskartlaggning/pts-mobiltacknings---och-bredbandskartlaggning-2018.pdf>

Norjan laajakaistapolitiikka perustuu markkinaehtoiseen rakentamiseen. Kaikilla alueilla nopean laajakaistan rakentaminen ei kuitenkaan ole taloudellisesti kannattavaa, minkä vuoksi Norjassa arvioidaan tarpeelliseksi julkisen tuen myöntäminen myös jatkossa.

Norjan digitaalisessa agendassa (Meld. St. 27 (2015-2016))⁵⁰ asetettiin tavoite, jonka mukaan 90 prosentilla kotitalouksista tulee olla pääsy vähintään 100 Mbit/s laajakaistayhteyteen vuoteen 2020 mennessä. Pitkän aikavälin tavoite on, että kaikilla talouksilla on pääsy nopeaan laajakaistaan. *Nasjonal kommunikasjonsmyndighetin* vuoden 2018 raportin mukaan 82 prosentilla kotitalouksista oli saatavuus 100 Mbit/s yhteyteen.⁵¹

Norja myönsi kuntien laajakaistaverkon tukiohjelmaan 150 miljoonaa Norjan kruunua vuonna 2018 ja 250 miljoonaa Norjan kruunua vuonna 2019. Varat jaetaan kunnille, jotka voivat myöntää tukia niille alueille, joilla ei ole riittävää laajakaistapalvelua saatavilla markkinaehtoisesti. Varoja jaetaan ensisijaisesti niille kunnille, joissa on eniten asukkaita, mutta ei lainkaan tai ainoastaan hyvin rajoitetusti laajakaistatarjontaa.⁵² Laajakaistainfrastruktuurin rahoituksesta varattiin 50 miljoonaa Norjan kruunua vuonna 2019 kupariverkkojen korvaamiseen kehittyneemmillä teknologioilla. Myös tämän tuen jakamisesta vastaavat kunnat.⁵³

Vuosina 2006–2013 Norjan valtio tuki yli miljardilla Norjan kruunulla laajakaistan rakentamista alueilla, joissa kaupallista laajakaistapalvelua ei ollut. Tuen avulla rakennettiin todennäköisesti noin 100 000 laajakaistaliityntäpistettä.⁵⁴

Norjalla ja Ruotsilla oli myös vuosina 2007–2013 *Krutfjällslänken*-yhteishanke valokuituverkon saamiseksi harvaan asutuille ja vuoristoisille alueille. Hankkeen budjetti oli yhteensä 656 340 euroa, josta tukea Euroopan aluekehitysrahastolta oli 328 172 euroa.⁵⁵

Tanska

⁵⁰ https://www.regjeringen.no/contentassets/07b212c03fee4d0a94234b101c5b8ef0/en-gb/pdfs/digital_agenda_for_norway_in_brief.pdf

⁵¹ https://www.nkom.no/aktuelt/nyheter/_attachment/36433?_ts=16610bddb12

⁵² <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/har-fordelt-200-millioner-kroner-til-bredband/id2638995/>

⁵³ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/bredband-i-distriktene-regjeringen-forenkler-stotteordning/id2591642/>

⁵⁴ <https://www.regjeringen.no/contentassets/4339bb2154bd4b829f1d147bb2b26da8/en-gb/pdfs/stm201220130023000engpdfs.pdf> s. 33

⁵⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/sweden/a-new-fibre-optic-broadband-link-on-the-swedish-norwegian-border

Tanskan tavoitteena on, että vuoteen 2020 mennessä kaikilla kotitalouksilla ja yrityksillä on pääsy 100 Mbit/s nopeaan laajakaistaan. Vuonna 2018 100 Mbit/s laajakaistayhteyden kattavuus oli lähes 86 prosenttia.⁵⁶

Tanskassa laajakaistarakentamisen tukeminen on käynnistynyt vuonna 2013 alueellisella tuella, josta kehittyi myöhemmin maanlaajuiseksi tukiohjelmaksi (*Bredbåndspuljen*). Tämä tukiohjelma on suunnattu paikallisille toimijoille heidän tukitarpeidensa yhdistämiseksi. *Bredbåndspuljen* -tukiohjelman tukiviranomaisena on Tanskan energiavirasto. Myönnetyn tuen budjetti oli vuosille 2016–2020 yhteensä 420 miljoonaa Tanskan kruunua.⁵⁷

Saksa

Digital Economy and Society Indexin vuoden 2019 raportin mukaan 100 Mbit/s laajakaistan kattavuus on Saksassa 66 prosenttia.⁵⁸

Saksan osavaltiot tukevat Saksan laajakaistakehitystä erilaisilla taloudellisilla keinoilla. Vuoden 2018 koalitionsopimuksen (*Koalitionsvertrag*) mukaan nykyisellä kaudella julkista rahoitusta myönnetään 10-12 miljardia euroa valokuidun rakentamiseen.⁵⁹

Valtiollinen tukiohjelma (*Förderprogramm zum Breitbandausbau*) tuki yhteensä neljällä miljardilla eurolla verkkojen rakentamista vuodesta 2016 vuoden 2019 loppuun asti. Tukea myönnettiin vähintään 50 Mbit/s yhteyksien rakentamisen. Enimmäismäärä tuelle on 15 miljoonaa euroa 50 prosentin omavastuuosuudella. Muita tukia, esimerkiksi osavaltioiden myöntämiä tukia, voidaan käyttää loppujen kulujen kattamiseksi.⁶⁰ Vuonna 2018 osalta tämän tuen määrä nostettiin 30 miljoonaan euroon.

6 Lausuntopalaute

Lausuntoja saatiin lausuntokierroksella yhteensä 114. Esitysluonnos oli saatavilla lausuntopalvelu.fi -sivustolla, joten kaikki halukkaat saivat mahdollisuuden lausua luonnoksesta. Saadut lausunnot ovat saatavilla lausuntopalvelussa ja valtioneuvoston hankesivulla⁶¹.

Tässä luvussa on tiiviisti esitetty keskeisimpiä ja useissa lausunnoissa esitettyjä näkemyksiä ja asioita. Tarkemmin lausuntoja on esitelty lausuntoyhteenvedossa, joka on julkisesti saatavilla valtioneuvoston hankesivulla.

⁵⁶ Digital Economy and Society Index (DESI) 2019 Country Report Denmark s.3
https://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-20/dk-desi_2018-country-profile_eng_B43FFE87-A06F-13B2-F83FA1414BC85328_52220.pdf

⁵⁷ <https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Tele/faktaark-bredbaand2019pdf.pdf> ja
<https://ens.dk/ansvarsomraader/bredbaand/bredbaandspuljen>

⁵⁸ Digital Economy and Society Index (DESI) 2019 Country Report Germany s. 5.

⁵⁹ <https://www.deutschland.de/en/topic/politics/coalition-agreement-europe-foreign-policy-and-migration> s. 12.

⁶⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/country-information-germany>

⁶¹ <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=6596e792-7cd4-4dca-8ff2-95b576cbfe76> ja <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM043:00/2019>.

Lähtökohtaisesti esitystä laajakaistatukiohjelman jatkamiseksi kannatettiin. Suurimmassa osassa lausuntoja pidettiin julkisen talouden suunnitelmassa tukiohjelmaan varattua 5 miljoonan euron määrärahaa riittämättömänä tuen tarpeeseen nähden. Lausunnoissa esitettiin erilaisia määrärahoja, jotka lausunnonantajien mukaan soveltuisivat paremmin esityksen tavoitteisiin. Esitetyt summat olivat pääsääntöisesti 10-15-kertaisia julkisen talouden suunnitelmassa esitettyyn määrärahaan nähden.

Erityisesti useat kunnat ja maakuntaliitot lausuiivat ehdotetuista kuntien maksuosuuksista, joita ehdotettiin useissa lausunnoissa poistettavaksi. Vaihtoehtoisesti kuntien maksuosuuksia ehdotettiin pienennettäväksi erityisesti niiden kuntien osalta, jotka lakimuutoksen jälkeen siirtyisivät suurempaan maksuluokkaan. Lisäksi lausunnoissa ehdotettiin esimerkiksi, että kuntien maksuosuus yhtenäistettäisiin kaikkien kuntien osalta alimpaan kahdeksan prosentin maksuluokkaan. Maaseutupolitiikan neuvoston sihteeristö ehdotti, että lakiehdotukseen sisällytettäisiin uusi nollamaksuluokka.

Merkittävässä osassa lausuntoja esitettiin, että valtiontuki nostettaisiin 70 prosenttiin tukikelpoisista kustannuksista, osassa lausuntoja katsottiin sopivaksi tukiprosentiksi puolestaan 80-90 prosenttia.

Lausunnoissa esitetyt kannat maakuntaliittojen roolista tukiprosessissa vaihtelivat. Osa maakuntaliitoista katsoi, että maakuntaliitoille tulisi antaa tukiohjelmassa koordinaatorooli, kun puolestaan osa liitoista ja kunnista katsoivat, ettei maakuntaliitolle tulisi antaa tällaista tehtävää vaan se tulisi antaa valtiontukiviranomaiselle Liikenne- ja viestintävirastolle.

Myös näkemykset tukikelpoisuuden sitomisesta tuettavan yhteyden symmetrisyyteen vaihteli lausunnoissa. Toisaalta lausunnoissa kannatettiin esitysluonnoksen mukaista symmetrisyysvaatimusta, mutta useissa lausunnoissa katsottiin symmetrisyysvaatimuksen uhkaavan tukiohjelman teknologianeutraaliutta. Esitystä on lausuntopalautteen perusteella muutettu siten, että tuettavan yhteyden symmetrisyysvaatimus on poistettu. Tuettavan yhteyden on kuitenkin oltava edistysellinen ja tasalaatuinen myös ruuhka-aikaolosuhteissa, minkä varmistamiseksi nopean laajakaistayhteyden vähimmäislataus- ja vähimmäislähetysnopeudesta ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella.

Useissa lausunnoissa esitettiin, että vakituisten asuntojen lisäksi myös vapaa-ajan asunnot ulotettaisiin tukikelpoisten kustannusten piiriin. Esitetyn tuen avulla rakennetut langattomat yhteydet kuitenkin kohtelisivat vapaa-ajan asuntoja tasaveroisesti vakituisiin asuntoihin nähden.

Useissa lausunnoissa esitettiin, että esityksessä tulisi lieventää niitä kriteereitä, joiden perusteella ehdotetun 4 §:n mukaista Liikenne- ja viestintävirastolle esitettävää pyyntöä markkina-analyysin tekemiseen tulee perustella. Ehdotetun säännöksen tavoite on vähentää hallinnollista taakkaa viranomaisilta ja teleyrityksiltä ehkäisemällä täysin turhien markkina-analyysien tekemistä. Säännöksen tavoitteena ei kuitenkaan ole tarpeettomasti hankaloittaa pyynnön tekoa. Säännöksen perusteluita on muokattu siten, että niissä todetaan perusteluiden liittyvän alueen paikallistuntemukseen esimerkiksi teknisen toteutettavuuden sijasta. Perusteettomana voitaisiin ehdotetun säännöksen perusteluiden mukaan pitää pyyntöjä, joiden taustalla ei ole todellista halua tai mahdollisuutta osallistua tukihankkeeseen ehdotetussa laissa edellytetyllä maksuosuudella.

Esitystä on lausuntopalautteen perusteella täsmennetty ja täydennetty henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn osalta. Lisäksi esitykseen on saadun lausuntopalautteen perusteella tehty pieniä ja teknisiä muutoksia sekä poistettu yleislainsäädännön kanssa päällekkäistä sääntelyä.

Lausuntopalautteen perusteella lakiesityksen vaikutustenarviointia on täydennetty kuntatalousvaikutusten sekä viranomaisvaikutusten osalta. Lisäksi lakiehdotuksen suhdetta perustuslakiin koskevaa osiota on täydennetty arviolla ehdotetun sääntelyn suhteesta yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Lain tavoite. Pykälässä säädettäisiin lain tavoitteista. Lain tavoitteena olisi edistää nopeiden laajakaistayhteyksien rakentamista ja siten turvata monipuoliset viestintäpalvelut kaikkialla Suomessa.

2 §. Lain soveltamisala. Lakia sovellettaisiin ehdotetun 1 momentin mukaan myönnettäessä tukea laajakaistahankkeisiin valtion talousarvioon otetusta määrärahasta. Laajakaistarakentamiseen myönnettävään valtiontukeen sovellettaisiin myös valtionavustuslain säännöksiä. Niitä sovellettaisiin kuitenkin ainoastaan siltä osin kuin ehdotetussa laissa ei olisi niistä poikkeavia säännöksiä, koska valtionavustuslain 3 §:n 1 momentin mukaan valtionavustuslaista poikkeavia säännöksiä noudatetaan valtionavustuslain sijasta.

Lisäksi laajakaistarakentamiseen myönnettävään valtiontukeen sovellettaisiin yleistä ryhmäpoikkeusasetusta. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 3 artiklan mukaan tukiohjelmat, tukiohjelmista myönnetty yksittäinen tuki ja tapauskohtainen tuki ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla sisämarkkinoille soveltuvia, ja ne vapautetaan sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesta ilmoitusvaatimuksesta edellyttäen, että tuki täyttää kaikki yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen I luvussa säädetyt edellytykset ja asetuksen III luvussa säädetyt kyseessä olevaa tukimuotoa koskevat erityisedellytykset. Laajakaistainfrastruktuurin julkisia tukia koskevista erityisedellytyksistä säädetään asetuksen 52 artiklassa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan lakia sovellettaisiin myös laajakaistahankkeen suunnitteluun maakunnassa sekä siihen julkiseen menettelyyn, jolla valtion tuki julistetaan haettavaksi maakunnan alueella. Ehdotetussa 4–6 §:ssä säädetään maakunnan liitoille tehtäviä, joiden mukaan maakunnan liitto julistaisi tuen haettavaksi ja valitsisi tuenhakijoiden joukosta laajakaistahankkeen toteuttajan. Lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto voisi tehdä ehdotetussa 4 §:ssä tarkoitetun markkina-analyysin ainoastaan tilanteessa, jossa maakunnan liitto esittää asiasta perustellun pyynnön.

Ehdotetun 3 momentin mukaan laissa maakunnan liitolle säädettävät tehtävät hoitaisi Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirasto, joka toimii maakunnassa valtion viranomaisena. Ahvenanmaan valtionvirastolle osoitettuja tehtäviä olisi kuitenkin tarkoitus siirtää Ahvenanmaan valtionvirastolta Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle. Toimivallan siirrosta valtakunnan ja maakunnan välillä säädettäisiin Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 32 §:ssä tarkoitetulla sopimusasetuksella, joka on tarkoitus antaa välittömästi lain voimaantulon jälkeen. Muilta osin tuen myöntämismenettely olisi Ahvenanmaan maakunnassa samanlainen kuin muissa maakunnissa.

3 §. Määritelmät. Ehdotetussa 3 §:ssä säädettäisiin laissa käytetyistä määritelmistä.

Julkisella tuella tarkoitettaisiin valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön taikka julkisoikeudellisen laitoksen tai säätiön antamaa tai sen varoista maksettavaa avustusta, lainaa ja muuta rahoitusta, korkotukea, takausta, maksuhelpotusta ja muuta näihin rinnastettavaa taloudellista etuutta sekä Euroopan yhteisön tai muista EU:n varoista myönnettävää tukea

verojärjestelmän kautta annettavaa tukea lukuun ottamatta. Määritelmä vastaisi valtionavustuslain 4 §:n mukaista määritelmää.

Ehdotetun lain perusteella voitaisiin myöntää julkista tukea valtion tai kunnan varoista. Ehdotetussa 9 §:ssä säädettäisiin julkisen tuen enimmäismäärästä. Julkisen tuen kokonaismäärällä olisi siten merkitystä harkittaessa valtiontuen myöntämistä ja sen määrää. Arvioinnissa on tarpeen tietää, mikä lasketaan julkiseksi tueksi.

Nopealla laajakaistayhteydellä tarkoitettaisiin laajakaistayhteyttä, joka pystyy tarjoamaan edistyskellisen ja tasalaatuisen yhteyden tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa.

Laajakaistayhteyden edistyskellisuudella tarkoitetaan, että yhteys on toimintavarma ja sen tekniikka riittää pitkälle tulevaisuuden tarpeisiin. Laajakaistayhteyden edistyskellisuutta arvioidaan tuen myöntämisen hetkellä. Se, millaista viestintäpalvelua kulloinkin voidaan pitää edistyskellisenä, muuttuu ajan kuluessa ja tekniikan kehittyessä. Tällä hetkellä edistyskellisen laajakaistayhteyden vähimmäistasovaatimuksena olisi pidettävä 100 Mbit/s latausnopeutta sekä huomattavasti peruslaajakaistayhteyksiä suurempaa lähetysnopeutta. Vähimmäisnopeudesta säädettäisiin 12 §:n 4 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Yhteyden tasalaatuisuudella tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa tarkoitetaan, että verkot tuottavat palveluita erittäin suurella tilaajakohtaisella nopeudella riippumatta palvelun samanaikaisten käyttäjien määrästä. Näin ollen esimerkiksi matkaviestinverkossa toteutetut liittymät, joiden nopeudet vaihtelevat ajoittain suuresti, ja joiden ilmoitettujen vaihteluvälien miniminopeus voi olla huomattavasti maksiminopeutta alhaisempi, eivät vastaisi nopan laajakaistayhteyden määritelmää.

Määritelmä olisi teknologianeutraali, joten määritelmän mukainen yhteys voitaisiin toteuttaa kiinteästi tai langattomasti, kunhan se tarjoaisi määritelmässä asetetun laatuvaatimuksen. Tällä hetkellä edistyskelliset ja tasalaatuiset yhteydet toteutetaan Suomessa pääosin valokuitutekniikalla ja kaapelitelevisioverkkoon pohjautuvilla laajakaistayhteyksillä. Määritelmän mukainen yhteys on mahdollista toteuttaa myös 5G-teknologiaan perustuvilla kiinteillä langattomilla yhteyksillä.

Tilaajalla tarkoitettaisiin oikeushenkilöä ja luonnollista henkilöä, joka on muuta kuin teletoimintaa varten tehnyt sopimuksen viestintäpalvelun tai lisäarvopalvelun toimittamisesta. Määritelmä vastaisi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain mukaista tilaajan määritelmää. Tilaaja voisi siten olla esimerkiksi yksittäinen henkilö, joka hankkisi internetliittymän itsensä tai jonkun toisen käyttöön. Olennaista määritelmän kannalta olisi, että tilaajan ja palvelun tarjoajan välillä on sopimussuhde. Sopimussuhde voisi edellyttää säännöllistä tai kertaluonteista maksua tarjotusta tai tarjottavasta palvelusta. Sopimussuhde voisi olla myös vastikkeeton.

Valtiontuella tarkoitettaisiin ehdotetun lain perusteella laajakaistahankkeen tukikelpoisten kustannusten perusteella maksettavaa rahamääräistä avustusta. Ehdotetun lain perusteella myönnettävään valtiontukeen ei sisältyisi muunlaisia, esimerkiksi lainoina tai takauksina myönnettäviä valtion tukia.

Verkkopalvelulla tarkoitettaisiin palvelua, jossa teleyritys tarjoaa omistamaansa tai muulla perusteella hallussaan olevaa viestintäverkkoa käytettäväksi viestien siirtoon tai jakeluun. Määritelmä vastaisi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n mukaista määritelmää. Myös teleyrityksen määritelmä vastaisi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain mukaista määritelmää.

Viestintäpalvelulla tarkoitettaisiin palvelua, joka muodostuu kokonaan tai pääosin viestien siirtämisestä viestintäverkossa, sekä siirto- ja lähetyspalvelua joukkoviestintäverkossa. Määritelmä vastaisi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n mukaista määritelmää.

4 §. Liikenne- ja viestintäviraston markkina-analyysi. Ehdotetussa 4 §:ssä säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston markkina-analyysimenettelystä. Ehdotetun 12 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan tukikelpoisia kustannuksia eivät olisi kustannukset alueella, joka ulottuu sadan metrin päähän sellaisesta liityntäpisteestä, josta voidaan tarjota nopeita laajakaistayhteyksiä. Koska tukea voidaan myöntää ainoastaan sellaisille alueille, joilla ei ole tai joille ei suunnitella nopeiden laajakaistayhteyksien rakentamista seuraavan kolmen vuoden aikana, Liikenne- ja viestintäviraston on analyysissään arvioitava, sijaitseeko suunnitellulla hankealueella jo sellaisia viestintäverkkoja, jotka on rakennettu kaupallisesti osana teleyritysten normaalia liiketoimintaa ja mikä tällaisten verkkojen merkitys on suunnitteilla olevien laajakaistahankkeiden kannalta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintäviraston olisi tehtävä hankealueesta markkina-analyysi, jos maakunnan liitto esittää asiasta perustellun pyynnön, joka on valmisteltu yhteistyössä hankealueen kunnan viranomaisten kanssa. Pyyntöä voitaisiin pitää perusteltuna, jos laajakaistahankkeen toteutumista voidaan pitää mahdollisena. Perusteltuna ei voisi esimerkiksi pitää sellaista laajakaistahanketta, jonka ei arvioida täyttävän laissa esitettyjä perusvaatimuksia tuen myöntämiselle. Arvioidessa sitä, pidetäänkö pyyntöä perusteltuna, keskeistä ei olisi viestintäverkkoihin liittyvä tekninen osaaminen, vaan maakunnan alueen paikallistuntemus. Pyyntöä ei voisi myöskään pitää perusteltuna, jos kunnalla ei ole tosiasiallista kiinnostusta osallistua laajakaistahankkeeseen ehdotetun 8 §:n mukaisella maksuosuudella. Aloite pyynnön tekemiselle voisi tulla joko maakunnan liitolta tai kunnan viranomaiselta.

Ehdotetussa momentissa säädettäisiin edellytyksistä niille laajakaistahankkeille, joihin liittyen maakunnan liitto voisi ehdotetun 1 momentin perusteella pyytää Liikenne- ja viestintävirastoa tekemään markkina-analyysin. Sen mukaan pyyntöön liittyvän laajakaistahankkeen tulisi olla taloudellisesti tarkoituksenmukainen ja sen tulisi edistää käyttäjien etua viestintämarkkinoilla. Lisäksi laajakaistahankkeet tulisi keskittää siten, että ne voitaisiin toteuttaa taloudellisesti edullisimmalla tavalla. Laajakaistahankkeen taloudellisella tarkoituksenmukaisuudella tarkoitetaan sitä, että laajakaistahankkeen tulisi olla laajuudeltaan sellainen, että se vaikuttaisi jo rakennusvaiheessa elinkelpoiselta pidemmällä aikavälillä. Jotta laajakaistahanke edistäisi käyttäjien etua viestintämarkkinoille, käyttäjille tarjottavien palveluiden tulisi olla sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 1 §:n mukaisesti teknisesti kehittyneitä, laadultaan hyviä, toimintavarmoja ja turvallisia sekä hinnaltaan edullisia. Laajakaistahankkeiden keskittäminen siten, että ne voitaisiin toteuttaa taloudellisesti edullisimmalla tavalla, tarkoittaa sitä, että tuettavien laajakaistahankkeiden tulisi olla riittävän laajoja ollakseen elinkelpoisia sekä teknisesti tarkoituksenmukaisia. Lisäksi tukihankkeissa tulisi selvittää mahdollisuudet yhteisrakentamiseen muiden yhdyskuntaa palvelevien johtojen ja rakenteiden kanssa.

Markkina-analyysin laatimista varten Liikenne- ja viestintävirasto järjestäisi julkisen kuulemisen hankealueen verkoista. Ehdotetun 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto varaisi markkinoilla toimiville teleyrityksille tilaisuuden ilmoittaa olemassa olevista verkoistaan sekä kaupallisista investointihankkeistaan seuraavan kolmen vuoden ajalle. Julkisen kuulemisen yhteydessä Liikenne- ja viestintävirasto pyytäisi teleyrityksiltä selvitystä lähitulevaisuuden eli seuraavan kolmen vuoden ajan investointisuunnitelmista hankealueen nopeisiin laajakaistayhteyksiin sekä valtiontuen mahdollisista vaikutuksista kilpailuun hankealueella ja alueelle aiemmin tehtyihin investointeihin. Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeudesta markkina-analyysin laatimista varten säädettäisiin ehdotetussa 15 §:ssä.

Julkisessa kuulemisessa Liikenne- ja viestintävirasto pyytäisi kaikilta teleyrityksiltä kirjallisesti lausuntoa kuulemiskierroksella olevista hankealueista. Lisäksi kuulemiskierroksella olevat hankealueet sekä niitä koskeva lausuntopyyntö olisivat julkisesti kaikkien saatavilla Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla.

Ehdotetun 3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintäviraston tulisi markkina-analyysia tehdessään ottaa huomioon sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 51 a §:ssä tarkoitetun maantieteellisen kartoituksen ja ennusteen tulokset. Liikenne- ja viestintäviraston tekemä kartoitus sisältäisi tiedot laajakaistan alueellisesta saatavuudesta. Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 51 a §:n 4 momentin mukaan viranomaisen olisi otettava huomioon maantieteellisen kartoituksen ja ennusteen tulokset myöntäessään julkista tukea laajakaistaverkkojen rakentamiseen.

Ehdotetun 4 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto vahvistaisi markkina-analyysissaan hankealueen tukikelpoiset alueet. Julkisen kuulemisen jälkeen Liikenne- ja viestintävirasto tekisi jokaista yksittäistä hankealuetta koskevan markkina-analyysin, jossa rajattaisiin hankealueen tukikelpoisuutta tämän esityksen mukaisesti. Liikenne- ja viestintävirasto ottaisi markkina-analyysissaan kantaa siihen, sijaitseeko alueella jo sellaisia viestintäverkkoja, jotka on rakennettu kaupallisesti osana teleyritysten normaalia liiketoimintaa ja mikä tällaisten verkkojen merkitys on suunnitteilla olevien laajakaistahankkeiden kannalta. Markkina-analyysi ja kuulemisen lopputulos toimitettaisiin maakunnan liitolle, jotta sillä olisi tarkemmat tiedot hankealueesta ja hankkeen tukikelpoisista kustannuksista ennen tuen julistamista haettavaksi ehdotetun 5 §:n perusteella. Markkina-analyysi ei olisi itsenäinen hallintopäätös, vaan yksi tukipäätöksen valmisteluvaiheista.

5 §. Valtiontuen julkinen hakumenettely. Ehdotetun 1 momentin mukaan maakunnan liitto julistaisi laajakaistahankkeeseen liittyvän tuen haettavaksi sen jälkeen, kun Liikenne- ja viestintävirasto on tehnyt laajakaistahankkeesta ehdotetun 4 §:n mukaisen markkina-analyysin. Hakumenettelyn tulisi ehdotetun momentin mukaan olla kaikille avoin, tasapuolinen ja syrjimätön. Hakumenettelyn avoimuudella tarkoitettaisiin sitä, että julkinen tuki tulisi julistaa haettavaksi riittävän näkyvällä tavalla siten, että hausta saisivat tiedon kaikki siitä kiinnostuneet. Maakunnan liitto voisi ilmoittaa hausta esimerkiksi verkkosivuillaan tai julkaisemalla ilmoituksen maakunnan alueella ilmestyvissä sanomalehdissä.

Tasapuolisuudella puolestaan tarkoitettaisiin momentissa sitä, että hakumenettelyssä painotettavien kriteerien tulisi olla objektiivisesti perusteltavissa ja mitattavissa, eivätkä ne saisi suosia tiettyjä hakijoita. Vertailukriteerit tulisi ilmoittaa hakuilmoituksessa selkeästi ja kaikkien halukkaiden olisi voitava ilmoittautua tuenhakijoiksi.

Syrjimättömyydellä tarkoitettaisiin pykälässä sitä, ettei hakumenettelyssä saisi asettaa tiettyjä hakijoita syrjiviä vaatimuksia esimerkiksi hakijan kansallisuuden tai sijoittumispaikan suhteen. Vaatimus on keskeinen erityisesti EU:n valtiontukia koskevan lainsäädännön näkökulmasta. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 5 kohdan mukaan asetusta ei sovelleta tukitoimenpiteisiin, joissa tuen myöntämisen ehtona on, että tuensaajalla on oltava päätoimipaikka tietyssä jäsenvaltiossa, sen on oltava pääasiallisesti sijoittautunut tiettyyn jäsenvaltioon tai sen olisi käytettävä kotimaassa tuotettuja tuotteita tai kotimaisia palveluita. Tukiohjelman ehdoilla ei myöskään saisi rajoittaa tuensaajan mahdollisuutta hyödyntää tutkimuksen, kehityksen ja innovoinnin tuloksia toisessa jäsenvaltiossa.

Hakumenettely voisi olla syrjivä myös esimerkiksi silloin, jos hakukriteerit käytännössä suosisivat alueella jo entuudestaan toimivaa teleyritystä tai esimerkiksi kunnan itse perustamaa yritystä. Maakunnan liiton tulisi erityisesti kiinnittää huomioita menettelyn tasapuolisuuteen ja

syrjimättömyyteen kunnan tai kunnan perustaman verkkoyrityksen hakiessa valtiontukea. Tällaista hakijaa olisi kohdeltava samalla tavoin kuin muita tuenhakijoita ja palveluntarjoajia.

Laissa ei myöskään asetettaisi yleisiä edellytyksiä tuensaajalle. Tuenhakijan ei esimerkiksi tarvitsisi olla teleyritys, vaan se voisi olla mikä tahansa yritys, yhteisö tai säätiö taikka näiden yhteenliittymä, jolla vain on edellytys taloudellisesti tarkoituksenmukaiseen ja käyttäjien etua edistävään palveluntarjontaan. Tuensaaja voisi siten olla myös esimerkiksi useiden yritysten perustama osuuskunta taikka kunta tai kunnan perustama verkkoyritys. Tuensaajasta kuitenkin tulisi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu teleyritys heti, kun se aloittaisi verkko- tai viestintäpalveluiden tarjoamisen.

Lisäksi hakumenettely voitaisiin katsoa syrjiväksi, jos hakukriteereillä käytännössä suosittaisiin jotakin tiettyä teknologiaa. Hakukriteerien tulisi olla mahdollisimman teknologiariippumattomia. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 52 artiklan 4 kohdan mukaan tuki on myönnettävä avoimen, läpinäkyvän ja syrjimättömän tarjouskilpailumenettelyn perusteella, jossa noudatetaan teknologianeutraaliuden periaatetta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan tuen hakuajan tulisi olla kohtuullinen. Kohtuullisuutta arvioitaisiin laajakaistahankkeen laajuuden perusteella, mutta hakuajan tulisi aina olla vähintään neljä viikkoa.

Ehdotetussa 2 momentissa olisi luettelo seikoista, joista hakumenettelyyn osallistuvan olisi ainakin esitettävä selvitystä. Luettelo ei olisi tyhjentävä, joten maakunnan liitto voisi pyytää hakumenettelyyn osallistuvaa ilmoittamaan myös muita tietoja. Ehdotetun 2 momentin 1 kohdan mukaan tukihakemuksessa tulisi ilmoittaa tuenhakijan nimi. Ehdotetun 2 kohdan mukaan tukihakemuksessa tulisi ilmoittaa tuenhakijan palveluksessa olevien työntekijöiden määrä, vuosiliikevaihto ja taseen loppusumma. Tieto olisi tarpeellinen, sillä yrityksen koko vaikuttaa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen liitteen 1 mukaan siihen, missä tilanteessa yritys katsotaan ehdotetussa 3 §:ssä tarkoitetuksi vaikeuksissa olevaksi yritykseksi. Vaikeuksissa olevan yrityksen määritelmä olisi puolestaan tuen myöntämisen kannalta merkityksellinen, koska ehdotetun 10 §:n mukaan tukea ei voitaisi myöntää vaikeuksissa olevalle yritykselle.

Ehdotetun 3 kohdan mukaan hakemukseen tulisi sisällyttää tieto tuenhakijan omistussuhteista, kuten tieto mahdollisesta julkisomistuksesta ja tieto sen osuudesta. Julkisomistuksen osuus on merkityksellinen tieto määriteltäessä sitä, onko tuenhakija vaikeuksissa oleva yritys. Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan mukaan vaikeuksissa olevan yrityksen määrittelemiseen vaikuttaa, onko yritys yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa tarkoitettu pk-yritys. Asetuksen liite I:n 3 artiklan 4 kohdan mukaan yritystä, jonka pääomasta tai äänimäärästä vähintään 25 prosenttia on yhden tai useamman yksin tai yhdessä toimivan julkisyhteisön tai -laitoksen hallinnassa, ei voida pitää pk-yrityksenä.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan hakemukseen tulisi sisällyttää viestintäverkon rakentamissuunnitelma ja sen toteuttamista rajoittavat ehdot kuten tilaajamäärään liittyvät ehdot. Rakentamissuunnitelmasta pitäisi ilmetä ainakin viestintäverkon maantieteellinen sijainti sekä yleisellä tasolla sen tekniset perusratkaisut. Tavanomaisesti verkon rakentamissuunnitelmat täsmentyvät tarkemmiksi haettaessa tukea Liikenne- ja viestintävirastolta. Hakemukseen olisi kuitenkin jo tässä vaiheessa syytä lisätä tiedot rakentamista tai laajakaistahankkeen toteuttamista rajoittavista ehdoista kuten tieto siitä, jos laajakaistahankkeen toteutuminen edellyttää tiettyä tilaajamäärää. Lisäksi hakemus olisi tässä vaiheessa mahdollista tehdä ehdollisena siten, että ilmoittaisi sitoutuvansa laajakaistahankkeeseen, sillä edellytyksellä, että hankkeeseen myönnetään valtiontukea.

Ehdotetun 5 kohdan mukaan hakemukseen tulisi sisällyttää selvitys hankkeeseen liittyvistä kustannuksista. Hakemuksessa tulisi eritellä tukikelpoiset kustannukset ja tukikelvottomat kustannukset. Ehdotetun 10 §:n mukaan tukea ei voitaisi myöntää laajakaistahakkeelle, jonka kokonaiskustannukset ylittäisivät 70 miljoonaa euroa.

Ehdotetun 6 kohdan mukaan hakemuksessa olisi ilmoitettava haettavan valtiontuen enimmäismäärä. Hankkeen kustannukset tulisi ilmoittaa siten, että hakemuksesta ilmenisivät suunnitelman mukaisen verkon kokonaiskustannukset, tukikelpoisten kustannusten enimmäismäärä sekä tukikelvottomat kustannukset. Haettava valtiontuen enimmäismäärä ilmoitettaisiin laskemalla tukikelpoisista kustannuksista valtion maksuosuusprosentin mukainen osuus. Nämä tiedot tarvittaisiin, jotta maakunnan liitto voisi tuensaajaa valitessaan arvioida ehdotetun 6 §:n mukaisia valintakriteereitä. Valinnassa olisi otettava huomioon muun muassa haettavan valtiontuen määrä sekä hankkeen toteuttamisen kokonaistaloudellisuus.

Ehdotetun 7 kohdan mukaan hakemuksessa tulisi lisäksi esittää selvitys tarjottavien liittymien määrästä sekä hinnasta ja muista ehdoista, joilla viestintäpalveluita suunnitellaan tarjottavan tilaajille näiden asuin- tai sijaintipaikassa. Hakemuksessa olisi siten kerrottava laajakaistahankkeen piiriin kuuluvien kotitalouksien, yritysten sekä julkishallinnon toimipisteiden lukumäärä. Annettavalla selvityksellä olisi merkitystä tuettavan laajakaistahankkeen valinnassa, koska hakumenettelyssä olisi tarkoitus valita laajakaistahanke, jonka lopputuloksena viestintäpalveluita pystytään tarjoamaan vähittäismarkkinoilla mahdollisimman monelle tilaajalle mahdollisimman edulliseen hintaan ja muutoinkin kohtuullisin ehdoin. Tilaajan käsitettä käytetään myös sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa ja sillä tarkoitettaisiin pykälässä sekä kuluttajia ja kotitalouksia että yrityksiä.

Ehdotetun 8 kohdan mukaan hakemuksessa tulisi ilmoittaa hankkeen aikataulu. Hakemuksessa tulisi vähintään ilmoittaa, milloin hanke on tarkoitus aloittaa ja lopettaa. Ehdotetun 9 kohdan mukaan hakemukseen tulisi liittää selvitys yhteisrakentamisesta muiden yhdyskuntaa palvelevien johtojen ja rakennelmien asentamisen yhteydessä. Yhdyskuntaa palvelevia johtoja ja rakennelmia ovat esimerkiksi vesi-, viemäri- ja sähköjohdot sekä niihin liittyvät rakennelmat. Yhteisrakentamiseen tulisi kannustaa hakumenettelyssä kuitenkin ottaen huomioon, että kaikissa tapauksissa se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista esimerkiksi kustannusten nousemisen vuoksi.

Ehdotetun 10 kohdan mukaan hakemukseen tulisi liittää tuenhakijan liiketoimintasuunnitelma tai muu kuvaus yrityksen toiminnasta sekä maksuvalmius- ja kannattavuuslaskelma. Erityisesti toimintaansa aloittavien tuenhakijoiden tulisi liittää hakemukseensa liiketoimintasuunnitelma sekä maksuvalmius- ja kannattavuuslaskelma. Jo toimivat teleyritykset voisivat esittää vastaavat tiedot liittämällä hakemukseen esimerkiksi vuosikertomuksen edelliseltä tilikaudelta.

Ehdotetun 11 kohdan mukaan hakemukseen tulisi sisällyttää analyysi hankkeeseen liittyvistä toiminnallisista, taloudellisista ja muista riskeistä sekä suunnitelma niiden hallitsemiseksi. Useissa laajakaistahankkeissa hankkeiden toteuttajat ovat uusia toimijoita alalla, mikä merkitsee, että hankkeen suunnittelu tukihakemuksen laatimisesta rakentamisvaiheeseen saakka tehdään usein ensimmäistä kertaa. Hakijan olisi arvioitava laajakaistahankkeeseen liittyvät taloudelliset riskit esimerkiksi tilanteessa, jossa yleinen taloudellinen tilanne heikkenee, korkotaso nousee tai laajakaistahankkeen toteuttajan rahoitussuunnitelmassa tai muussa toiminnassa tapahtuu muutoksia. Riskianalyysin laatimisen tarkoituksena on, että laajakaistahankkeen toteuttaja arvioisi ja analysoisi erilaisiin taloudellisiin riskeihin liittyviä tilanteita ja keinoja, miten laajakaistahanke voitaisiin toteuttaa riskin toteutuessa. Analyysi tulisi toimittaa myös Liikenne- ja viestintävirastolle siinä vaiheessa, kun hakumenettelyssä valituksi tullut hakee Liikenne- ja viestintävirastolta valtiontukea.

6 §. *Hakumenettelyssä käytettävät vertailuperusteet.* Ehdotetussa 6 §:ssä säädettäisiin, millä perusteella maakunnan liitto valitsisi hankkeen toteuttajan. Ehdotetun 1 momentin mukaan maakunnan liiton tehtävänä olisi valita tukea hakeneiden joukosta hakija, joka toteuttaisi hankkeen kokonaistaloudellisesti edullisimmin hakuilmoituksessa mainittujen vertailuperusteiden mukaisesti. Hakumenettelyn tarkoituksena on kilpailuttaa tukikelpoiset laajakaistahankkeet maakunnan alueella julkisten varojen käytön kannalta tehokkaimmalla mahdollisella tavalla. Laajakaistahankkeen kokonaistaloudellista edullisuutta arvioitaessa voitaisiin ottaa huomioon esimerkiksi haetun valtiontuen määrä, laajakaistahankkeen kokonaiskustannukset, aika, jonka tuenhakija sitoutuisi tarjoamaan verkossaan palveluita, palveluiden hinnoittelu sekä muut merkitykselliset seikat.

Ehdotetun 1 momentin mukaan tuensajaan valinnassa vertailuperusteena tulisi käyttää ainakin haettavan valtiontuen määrää. Lain tavoitteena olisi, että tuensajille myönnettävän julkisen tuen määrä olisi mahdollisimman pieni, jotta tuen vaikutus kilpailuun ei kasvaisi vähäistä suuremmaksi.

Lisäksi ehdotetun 2 momentin mukaan voitaisiin vertailuperusteina käyttää tilaajalta perittäviä maksuja eli esimerkiksi kertaluonteisia liittymismaksuja ja käyttöön perustuvia maksuja. Vertailuperusteena voitaisiin käyttää myös aikaa, jonka teleyritys sitoutuu tarjoamaan palveluja tilaajille yli kymmenen vuoden ajan. Ehdotetun 10 §:n 1 momentin mukaan tuensajaan on tarjottava verkko- ja viestintäpalveluita vähintään kymmenen vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta lukien. Lisäksi vertailuperusteena voitaisiin käyttää muita vastaavia teknisiä, taloudellisia, laadullisia tai toiminnallisia ominaisuuksia koskevia seikkoja. Vertailuperusteita koskeva luettelo ei olisi tyhjentävä, jotta maakunnan liitolla olisi liikkumavaraa vertailuperusteiden ja niiden suhteellisen painotuksen osalta. Vertailukriteereiden tulisi kuitenkin aina olla teknologianeutraaleita ja vastata myös muutoin muita hakumenettelylle asetettuja avoimuuden, tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden vaatimuksia. Ehdotetun 3 momentin mukaan vertailuperusteet ja niiden suhteellinen painotus olisi ilmoitettava tuen hakuilmoituksessa.

Ehdotetun 4 momentin mukaan maakunnan liitto voisi tehdä yhteistyötä toisen maakunnan liiton kanssa 5 §:n ja tämän pykälän mukaisia tehtäviä suorittaessaan. Jos laajakaistahanke ylittäisi maakunnan rajat, voitaisiin julkinen tuki julistaa haettavaksi kahden tai useamman maakunnan alueella.

Kuntalain (410/2015) 143 §:n mukaisesti maakuntaliiton päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Pykälän mukaan täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos oikaisuvaatimus tai valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi taikka jos oikaisuvaatimuksen käsittelevä toimielin tai valitusviranomainen kieltää täytäntöönpanon.

7 §. *Tukihakemus Liikenne- ja viestintävirastolle.* Ehdotetussa 7 §:ssä säädettäisiin, mitä tietoja tuenhakijan tulisi ilmoittaa Liikenne- ja viestintävirastolle tukihakemuksessaan. Liikenne- ja viestintävirasto toimisi tukiohjelman valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena. Ehdotetun pykälän mukaan ehdotetun 5 ja 6 §:n mukaisessa hakumenettelyssä valituksi tulleen olisi tehtävä Liikenne- ja viestintävirastolle kirjallinen tukihakemus, jossa olisi oltava 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen maakunnan liitolle toimitettujen tietojen ja selvitysten lisäksi sisällytettävä viestintäverkon rakentamissuunnitelma, josta tulisi käydä ilmi verkon maantieteellinen sijainti ja viestintäverkossa tarjottavien palveluiden tekninen toteutustapa kuten tieto valitusta teknologiasta sekä tarvittavista verkkokomponenteista. Rakentamissuunnitelman tulisi olla yksityiskohtaisempi kuin suunnitelmaa toimitettaessa maakunnan liitolle. Ehdotetun viittaussäännöksen nojalla tukihakemuksessa olisi esitettävä selvitys myös tarjottavien

liittymien määrästä sekä hinnasta ja muista ehdoista, joilla viestintäpalveluita suunnitellaan tarjottavan tilaajille näiden asuin- tai sijaintipaikassa. Selvityksessä olisi toisin sanoen kerrottava laajakaistahankkeen piiriin kuuluvien kotitalouksien, yritysten sekä julkishallinnon toimipisteiden lukumäärä. Lisäksi ehdotettu momentti sisältäisi kuusikohtaisen listan muista selvityksistä, jotka tulisi ainakin toimittaa Liikenne- ja viestintävirastolle. Lista ei olisi tyhjentävä, joten Liikenne- ja viestintävirasto voisi tarvittaessa pyytää hakijalta muutakin selvitystä, jos se olisi asian ratkaisemiseksi tarpeen. Asiassa sovellettaisiin myös valtionavustuslain 10 §:ää, jonka mukaan valtionavustuksen hakijan tulee hakemuksen yhteydessä antaa valtionapuviranomaiselle oikeat ja riittävät tiedot valtionavustuksen käyttötarkoituksesta sekä niistä muista seikoista, joita valtionapuviranomainen tarvitsee hakemuksen ratkaisemiseksi.

Ehdotetun 1 kohdan mukaan hakijan tulisi toimittaa selvitys tarjottavista verkkopalveluista sekä hinnasta ja muista ehdoista, joilla verkkopalveluja tarjotaan. Tulevaa palvelun tarjontaa koskevaksi selvitykseksi riittäisi esimerkiksi aiesopimus taikka muu vastaava asiakirja tulevasta yhteistyöstä. Tilaaajalle tarjottavien palveluiden hintatasosta olisi kyettävä esittämään ainakin summittainen arvio. Arvio voisi koskea esimerkiksi hinnoittelua palvelun tarjonnan alkaessa sekä hintatason kehittymistä tulevan viiden vuoden aikana. Palvelutarjontaa koskevassa suunnitelmassa tulisi selostaa ainakin tarjottavien palveluiden vähimmäisvalikoima, tilaajayhteyksien toteutustapa ja hinta, jos ne ovat tiedossa, sekä keskeisimmät vuokraustuotteet hintoineen. Jos tuenhakija suunnittelisi itse tarjoavansa vain verkkopalveluita, hankesuunnitelmassa olisi nimettävä vähintään yksi palveluyritys, joka tulisi tarjoamaan viestintäpalveluita verkossa myös tilaajille.

Ehdotetun 2 kohdan mukaan tukihakemuksessa olisi annettava selvitystä laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista sekä 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista maksuosuuksista. Tukikelpoiset kustannukset olisi eriteltävä hakemuksessa Liikenne- ja viestintäviraston antaman ohjeistuksen mukaisesti.

Ehdotetun 3 kohdan mukaan tukihakemuksessa olisi esitettävä selvitystä myös rakennettavan viestintäverkon teknisistä ominaisuuksista ja viestintäpalvelun teknisestä toteutuksesta. Tällaisena selvityksenä voitaisiin pitää esimerkiksi verkkosuunnitelmaa. Selvitys olisi tarpeen tukikelpoisten kustannusten arvioinnissa. Verkon teknisten ominaisuuksien tulisi lisäksi täyttää Liikenne- ja viestintäviraston antamissa teknisissä määräyksissä asetetut vaatimukset.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan hakemukseen olisi liitettävä selvitys viestintäverkon ja -palvelun yhteenliittämisestä muiden teleyritysten kanssa. Yhteenliittämisen käsite on telemarkkinoilla vakiintunut ja vastaa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 60 §:n 1 momentin mukaista määritelmää, jonka mukaan yhteenliittämisellä tarkoitetaan eri viestintäverkkojen aineellista ja toiminnallista yhdistämistä sen varmistamiseksi, että käyttäjät pääsevät toisen teleyrityksen viestintäverkkoon ja viestintäpalveluihin. Tukihakemuksessa yhteenliittämisestä annettavaksi selvitykseksi riittäisi esimerkiksi aiesopimus tai muu vastaava suunnitelma, josta selviää, että yhteenliittäminen toteutuu tarvittaessa. Jos tuen avulla rakennettu viestintäverkko liitettäisiin yhteen saman teleyrityksen omistaman muun viestintäverkon kanssa, riittäisi pykälässä tarkoitetuksi selvitykseksi vain maininta tästä.

Ehdotetun 5 kohdan mukaan tuenhakijan tulisi ilmoittaa laajakaistahankkeen rahoitussuunnitelma sisältäen tiedot mahdollisesta muusta saadusta julkisesta tuesta sekä rahoituksen ehdot. Hankkeen rahoitukseen liittyvät tiedot tarvittaisiin, jotta Liikenne- ja viestintävirasto voisi selvittää luotettavasti 9 §:n mukaisen muun julkisen tuen määrän ja sen mahdollisen vaikutuksen myönnettävän valtiontuen määrään. Julkista tukea voi sisältyä suorien

avustusten lisäksi esimerkiksi julkisyhteisön myöntämään lainaan, muuhun rahoitukseen ja takaukseen.

Ehdotetun 6 kohdan mukaan hakemukseen tulisi kunnan päätös sitoutua 8 §:n mukaisesti rahoittamaan laajakaistahanketta maksuosuuttaan vastaavalla osalla. Kunnan maksuosuudesta riittäväksi selvitykseksi voitaisiin katsoa esimerkiksi kunnanvaltuuston päätös osallistua laajakaistahankkeen rakennuskustannuksiin tietyllä rahamäärällä tai prosenttiosuudella.

8 §. Maksuosuudet tukikelpoisista kustannuksista. Ehdotetussa pykälässä asetettaisiin valtion ja kunnan maksuosuuksille tietyt enimmäismäärät. Ehdotetun pykälän mukaan ehdotetun lain nojalla voitaisiin myöntää julkista tukea enintään 66 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Lähtökohtaisesti tuensaaja maksaisi siten itse vähintään 34 prosenttia laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista. Ehdotetun 9 §:n 1 momentin mukaan laajakaistahankkeelle voisi kohdistua julkista tukea enintään sata prosenttia hankkeen tukikelpoisista kustannuksista, mikä tarkoittaa, että tuensaaja voisi kattaa ehdotetun momentin perusteella maksettavaksi tulevaa osuutta tukikelpoisista kustannuksista muulla julkisella tuella, kunhan julkisen tuen kokonaismäärä ei ylitä 9 §:ssä tarkoitettua enimmäismäärää.

Ehdotetun 1 momentin mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä on, että kunta sitoutuu rahoittamaan hanketta maksuosuuttaan vastaavalla osalla. Kunnan osallistuminen laajakaistahankkeeseen ja sitä kautta sen rahoitukseen olisi kuitenkin vapaaehtoista.

Ehdotetun 2 momentin mukaan kunnan maksuosuus olisi 33 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Lisäksi momentissa säädettäisiin niistä tilanteista, joissa kunnan maksuosuus olisi tätä alempi. Ehdotetun momentin mukaan kunnissa, joille laajakaistahankkeen rahoittaminen muutoin muodostaisi kohtuuttoman taloudellisen rasitteen kunnan taloudellinen kantokyky ja väestön määrä ja taajama-aste huomioon ottaen, kunnan maksuosuus olisi 8 tai 22 prosenttia. Valtiontukea myönnettäisiin näissä tapauksissa korotettuna, kuitenkin enintään 58 prosenttia laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista, jos kunnan maksuosuus on 8 prosenttia ja enintään 44 prosenttia, jos kunnan maksuosuus on 22 prosenttia.

Ehdotetun 3 momentin mukaan ehdotetussa 2 momentissa mainittujen kriteerienlaskentaperusteista ja painokertoimista, joiden perusteella kuntakohtainen maksuosuus määräytyy, säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, miten laissa mainitut kriteerit suhteutetaan toisiinsa ja millaisen painoarvon laissa mainitut kriteerit saavat laajakaistahankkeen kohtuullisuuteen ja kunnan taloudelliseen kantokykyyn liittyvässä arvioinnissa.

9 §. Muu julkinen tuki. Ehdotetun 1 momentin mukaan laajakaistahankkeelle voi kohdistua julkista tukea enintään 100 prosenttia laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista. Tämä tarkoittaisi sitä, että tukiohjelman tuki-intensiteetti olisi 100. Tuki-intensiteetillä tarkoitetaan julkisen tuen bruttomäärää ilmaistuna prosentteina tukikelpoisista kustannuksista ennen verojen tai muiden maksujen vähentämistä. Tuki-intensiteettiä laskettaessa huomioitaisiin kaikki julkisen tuen määrä, ei pelkästään ehdotetun lain perusteella myönnetyn valtiontuen. Tuki-intensiteetillä mitattaisiin sallitun julkisen tuen enimmäismäärää. Tuki-intensiteettiä laskettaessa huomioitaisiin ainoastaan laajakaistahankkeen tukikelpoiset kustannukset. Tuen bruttomäärällä tarkoitettaisiin sitä, että kaikki tuki-intensiteettiä määrittäessä käytetyt luvut olisi ilmaistava ennen verojen tai muiden maksujen vähentämistä.

Ehdotetun lain perusteella voitaisiin myöntää tukea 66 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista, joten käytännössä muuta sallittua julkista tukea voisi saada 34 prosenttia laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista. Laajakaistahankkeelle sallitun julkisen tuen enimmäismäärä

sisältyisi tuen ehtoihin. Ehdotetun 1 momentin mukaisesti sallitun määrän ylittävä muu julkinen tuki vähentäisi ehdotetun lain perusteella myönnettävän valtiontuen määrää siten, ettei julkisen tuen enimmäismäärä ylity. Tukiehtojen rikkominen estäisi siten valtiontuen maksamisen. Enimmäistuki-intensiteetti vastaisi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaista tuki-intensiteettiä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan valtiontukea ei myönnettäisi samoihin kustannuksiin, joihin on jo myönnetty muuta julkista tukea. Muun julkisen tuen tulisi koskea eri yksilöitävissä olevia tukikelpoisia kustannuksia eikä julkisen tuen kasautuminen hankkeelle saisi johtaa enimmäistuki-intensiteetin taikka enimmäistuen ylitykseen. Mikäli hankkeelle kohdistuu myös vähämerkityksistä, eli ns. de minimis -tukea, otetaan myös vähämerkityksisen tuen määrä huomioon tuki-intensiteetissä sekä tuen enimmäismäärässä.

10 §. Tuen myöntämisen edellytykset. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin tuen myöntämisen edellytyksistä. Ehdotetun 1 momentin 1 kohdan mukaan laajakaistahankkeeseen voitaisiin myöntää valtiontukea vain, jos hakija sitoutuisi tarjoamaan tuen avulla rakennettuja verkko- ja viestintäpalveluita taikka niitä vastaavia palveluita vähintään kymmenen vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta lukien. Säännöksen tarkoituksena olisi estää palvelun ylläpitovelvollisuuden kiertäminen palvelun tasoa tai hinnoittelua koskevilla, tilaajan kannalta epäedullisilla muutoksilla palveluntarjonnassa. Palveluiden tulisi lisäksi ehdotetun 1 kohdan mukaan olla sähköisen viestinnän palveluista annetun lain ja sen nojalla annettujen määräysten mukaisia eli esimerkiksi teknisesti edistyksellisiä, toimintavarmoja ja turvallisia. Palveluiden tulisi siten täyttää esimerkiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 243 §:n edellytykset sekä 244 §:n nojalla annetut Liikenne- ja viestintäviraston tekniset määräykset. Näissä säännöksissä ja määräyksissä korostetaan palveluiden toimintavarmuutta ja turvallisuutta. Tuenhakija sitoutuisi siihen, että viestintäverkko ja siinä tarjotut palvelut täyttävät nämä edellytykset.

Ehdotetun momentin 2 kohdan mukaan tuen myöntämisen edellytyksenä olisi myös se, että tuensaaja sitoutuisi luovuttamaan kohtuulliseen hintaan ja syrjimättömin ehdoin seitsemän vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta muille teleyrityksille käyttöoikeuden tuen avulla rakennettuun viestintäverkkoon, verkkoelementtiin ja verkon kapasiteettiin.

Pykälässä tarkoitettua käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuden kohteena olisi muun muassa tuen avulla rakennettu runkoverkko, tukiasemastojen antennipaikat ja verkon kapasiteetti. Käyttöoikeus kohdistuisi paitsi verkon osiin myös sen kapasiteettiin. Käyttöoikeus olisi luovutettava riippumatta siitä, mihin käyttötarkoitukseen teleyritys sitä pyytää.

Käyttöoikeuden luovuttaminen edellyttäisi käytännössä myös sitä, että luovutusvelvollisen yrityksen tai yhteisön olisi päästettävä käyttöoikeuden haltija tai tämän edustaja omiin laittiloihinsa. Pääsy laittiloihin olisi tarpeen esimerkiksi laitteiden sijoittamista, kaapelin asentamista sekä palveluiden huoltoa ja ylläpitoa varten. Verkkoelementeillä tarkoitettaisiin esimerkiksi kaapelikanavia.

Ehdotettu säännös vastaisi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 52 artiklan 5 kohtaa, jonka mukaan tuensaajan on tarjottava muille operaattoreille mahdollisimman laajat aktiiviset ja passiiviset tukkutason käyttöoikeudet tämän yleisen 2 artiklan 139 alakohdan mukaisesti oikeudenmukaisin ja syrjimättömin ehdoin, mukaan lukien fyysinen eriyttäminen. Tukkutason käyttöoikeudet on myönnettävä vähintään seitsemän vuoden ajaksi.

Käyttöoikeuden luovutusvelvollisuutta ei ehdotetun 2 kohdan mukaan olisi, jos käyttöoikeuden kohde olisi tuensaajan omassa käytössä tai tarpeen sen omaa kohtuullista tulevaa tarvetta varten.

Säännöksen tarkoituksena olisi suojata omistajan kohtuullisia käyttötarpeita ja se täyttäisi tältä osin perustuslain omaisuuden suojaa koskevat vaatimukset.

Tuensaaja olisi velvollinen tarvittaessa näyttämään toteen oman kohtuullisen käyttötarpeensa. Käyttötarpeen tulisi olla kohtuullinen, pelkkä varautuminen mahdolliseen tulevaan kysyntään ei riittäisi kieltäytymisperusteeksi. Käyttötarpeen tulisi olla myös aito. Momentissa ei säädettäisi tulevaa käyttöä koskevaa aikarajaa, sillä kohtuullisuuden arviointi edellyttäisi tältä osin kokonaisharkintaa. Käyttöoikeus olisi ehdotetun kohdan mukaan luovutettava syrjimättömin ehdoin. Syrjimättömällä ehdolla tarkoitettaisiin ehtoa, joka kohtelee samanlaisessa tilanteessa olevia teleyrityksiä tasapuolisesti. Jos tuensaaja esimerkiksi käyttäisi tiettyä palvelua itse tai tarjoaisi sitä samaan kirjanpitolain (1336/1997) 6 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvalla yritykselle tai muulle vastaavalle taholle, sen olisi tarjottava vastaavaa palvelua vastaavin ehdoin myös kilpailevalle teleyritykselle. Kilpailevaa teleyritystä ei tulisi asettaa palvelun tarjontaa koskevissa ehdoissa erilaiseen asemaan esimerkiksi palvelun hinnoittelun, toimitusajan tai palvelun tason suhteen.

Käyttöoikeus olisi ehdotetun 2 kohdan mukaan luovutettava kohtuulliseen hintaan. Kohtuullista hintaa määritettäessä olisi otettava huomioon, että tuensaaja on rahoittanut vain osan laajakaistahankkeen kustannuksista itse. Hinnan kohtuullisuutta olisi arvioitava sekä käyttöoikeuden luovutuksen antajan, että sitä pyytävän yrityksen näkökulmasta. Ehdotetussa laissa tarkoitettu kohtuullinen hinta ei voisi käytännössä olla ainakaan korkeampi kuin sähköisen viestinnän palveluista annetun lain perusteella Liikenne- ja viestintäviraston päätöksellä asetettu huomattavaan markkinavoimaan perustuva velvollisuus hinnoitella vastaava tuote tai palvelu kustannussuuntautuneesti.

Ehdotetun 1 momentin 3 kohdan mukaan tuen myöntämisen edellytys olisi vielä se, että tuen saaja sitoutuu seitsemän vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta julkaisemaan käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuden kannalta merkitykselliset tiedot, kuten palvelun toimitusehdot. Tiedot tulisi julkaista tuensaajan verkkosivuilla, joilta ne olisivat helposti havaittavissa ja saatavilla.

Joissain tilanteissa Liikenne- ja viestintäviraston voi olla tarpeen saada arvioitavakseen myös yksittäinen, teleyritysten välinen sopimus käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuden toteuttamisesta. Teleyrityksellä olisikin ehdotuksen 15 §:n mukaan velvollisuus liike- ja ammattisalaisuuksien estämättä luovuttaa Liikenne- ja viestintävirastolle laajakaistahankkeen kannalta tarpeellisia tietoja.

Ehdotetun 2 momentin mukaan 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukainen määräaika ei kuitenkaan koskisi tuen avulla rakennettuja mastoja ja kaapelikanavia, sillä niitä koskeva käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus ei olisi ajallisesti rajoitettu. Säännös vastaisi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 52 artiklan 5 kohtaa, jonka mukaan kaapelikanavien tai mastojen käyttöoikeutta ei saa rajoittaa ajallisesti.

Ehdotetun 3 momentin mukaan näyttötaakka hinnoittelun kohtuullisuudesta ja ehtojen syrjimättömyydestä on tuen saajalla. Hinnoittelua koskeviin selvityksiin liittyy usein liikesalaisuuksia. Hinnoittelun selvittäminen edellyttää perehtyneisyyttä teleyrityksen sisäiseen kustannuslaskentaan. Todistustaakan siirtäminen tuensaajalle nopeuttaisi asian käsittelyä, koska tuensaajalla on parhaat mahdollisuudet esittää hinnoittelua koskevaa näyttöä. Liikenne- ja viestintävirasto voisi tarvittaessa antaa tarkempia ohjeita siitä, mitä selvitystä teleyrityksen tulisi esittää ja missä muodossa.

Jos samaan omaisuuteen, kuten luovutusvelvollisuuden kohteena olevaan verkkoelementtiin tai kapasiteettiin, kohdistuisi myös sähköisen viestinnän palveluista annetusta laista johtuva käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus, esimerkiksi teleyrityksen huomattavaan markkinavoimaan liittyen tai yleispalveluvelvoite, käyttöoikeuden luovutuksen hinnoitteluun ja muihin ehtoihin sovellettaisiin ehdotetun lain säännöksiä.

Valintaa voitaisiin pitää perusteltuna, koska kysymykseen tulevan hinnan ja luovutuksen muiden ehtojen tulisi olla käyttöoikeuden luovutuksen saajan kannalta mahdollisimman edulliset silloin, kun kyseessä olisi omaisuus, jonka hankkimiseen teleyritys on saanut valtiontukea. Valtiontuen kilpailuvaikutus markkinoihin on tällöin mahdollisimman pieni.

Ehdotetun 4 momentin mukaan tuen avulla rakennettavat kaapelikanavat olisi rakennettava siten, että ne ovat riittävän tilavia useille kaapeliverkoille ja erilaisille verkkotopologioille. Olisi kuitenkin huomioitava, ettei säännöksen soveltamisen tulisi johtaa ylimääraisten kustannusten syntymiseen. Ehdotetun 12 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan tukikelpoisina kustannuksina voidaan nimittäin pitää ainoastaan kustannuksia, jotka ovat välttämättömiä, jotta viestintäpalvelu saataisiin toimimaan. Säännös vastaisi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 52 artiklan 5 kohtaa, jonka mukaan, kun on kyse tuesta kaapelikanavien rakentamiseen, kanavien on oltava riittävän tilavia useille kaapeliverkoille ja erilaisille verkkotopologioille.

Ehdotetun 5 momentin mukaan valtiontukea voitaisiin myöntää vain, jos tuen myöntämisellä ei arvioitaisi olevan muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia. Säännös on samansisältöinen kuin valtionavustuslain 7 §, mutta sen ottaminen erityislakiin on perusteltua. Edellytys on kansainvälisen vertailunkin perusteella tavanomainen valtiontuella rahoitettavissa laajakaistahankkeissa.

Valtiontuella olisi todennäköisesti vähäistä suurempia kilpailuvaikutuksia esimerkiksi silloin, jos samalla maantieteellisellä alueella sijaitsee jo viestintäverkko, jolla voidaan tarjota tässä laissa tarkoitettuja nopeita laajakaistayhteyksiä. Liikenne- ja viestintäviraston arvioidessa ehdotetussa momentissa tarkoitettuja kilpailuvaikutuksia keskeisellä sijalla on siis vähittäismarkkinoiden kilpailutilanne.

Lisäksi tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että sitä voitaisiin myöntää vain alueelle, jolla ei ole nopeita laajakaistayhteyksiä ja jolle niitä ei todennäköisesti rakenneta kaupallisin ehdoin seuraavan kolmen vuoden aikana. Säännöksellä pyritäisiin varmistamaan, ettei tuen myöntämisellä olisi vähäistä suurempia kilpailuvaikutuksia. Säännökseen liittyisi ehdotetun 4 §:n mukainen Liikenne- ja viestintäviraston markkina-analyysi.

Ehdotetun 6 momentin mukaan tukea voitaisiin myöntää vain laajakaistahankkeelle, jonka kokonaiskustannukset ovat enintään 70 miljoonaa euroa. Rajausta vastaisi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ilmoituskynnysarvoja koskevan 4 artiklan 1 kohdan y alakohtaa, jonka mukaan yleistä ryhmäpoikkeusasetusta ei sovellettaisi tukeen laajakaistainfrastruktuureille, jonka kokonaiskustannukset ylittävät 70 miljoonaa euroa hanketta kohden.

Tukea ei voida myöntää yritykselle, joka on tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 2 artiklan mukaisesti katsottava vaikeuksissa olevaksi yritykseksi. Säännös olisi yhteensopiva yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohdan kanssa, jonka mukaan asetusta ei sovelleta tukiin vaikeuksissa oleville yrityksille.

Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohta sisältää viisikohtaisen luettelon tilanteista, joissa yritys voitaisiin katsoa vaikeuksissa olevaksi.

Ensinnäkin yritys katsottaisiin vaikeuksissa olevaksi, jos olisi kyse yhtiöstä, jonka osakkaiden vastuu on rajattu, joka ei ole alle kolme vuotta olemassa ollut pk-yritys ja joka on menettänyt yli puolet merkitystä osakepääomastaan kertyneiden tappioiden vuoksi. Näin katsotaan tapahtuneen tilanteessa, jossa kertyneiden tappioiden vähentäminen rahastoista ja kaikista muista yhtiön omiin varoihin tavallisesti luettavista eristä johtaa negatiiviseen tulokseen, joka on suurempi kuin puolet merkitystä osakepääomasta. Tässä yhteydessä yhtiöllä, jonka osakkaiden vastuu on rajattu, tarkoitetaan erityisesti direktiivin 2013/34/EU liitteessä I mainittuja yritysmuotoja ja osakepääoma sisältää tarvittaessa emissiovoitot.

Toisena perusteena yrityksen katsomiseksi vaikeuksissa olevaksi yritykseksi pidettäisiin sitä, että olisi kyse yhtiöstä, jossa ainakaan joidenkin osakkaiden vastuuta yhtiön velasta ei ole rajattu, joka ei ole alle kolme vuotta olemassa ollut pk-yritys, ja joka on menettänyt yli puolet tilinpäätöksen mukaisista omista varoistaan kertyneiden tappioiden vuoksi. Tässä yhteydessä yhtiöllä, jossa ainakaan joidenkin osakkaiden vastuuta yhtiön velasta ei ole rajattu, tarkoitetaan erityisesti direktiivin 2013/34/EU liitteessä II mainittuja yritysmuotoja.

Yritys voitaisiin lisäksi katsoa vaikeuksissa olevaksi yritykseksi, jos yritys on asetettu yleistäytöntöönpanomenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi tai täyttää lainsäädännössä vahvistetut edellytykset yleistäytöntöönpanomenettelyyn asettamiselle velkojien pyynnöstä.

Neljäs peruste yrityksen katsomiseksi vaikeuksissa olevaksi yritykseksi olisi, että yritys on saanut pelastamistukea eikä ole vielä maksanut lainaa takaisin tai lopettanut takausta, tai on saanut rakenneuudistustukea ja on vielä rakenneuudistussuunnitelman kohteena.

Viimeinen peruste yrityksen katsomiseksi vaikeuksissa olevaksi yritykseksi olisi, että olisi kyse yrityksestä, joka ei ole pk-yritys, ja kahden viime vuoden ajan yrityksen velkaantumisaste on ollut yli 7,5 ja yrityksen käyttökatteen (EBITDA) suhde nettorahoituskuluihin on ollut alle 1,0.

Pk-yrityksellä tarkoitettaisiin tässä yritystä, joka täyttäisi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen liitteessä 1 tarkoitetut pk-yrityksen määritelmän edellytykset. On kuitenkin huomattava, että yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen liite I:n 3 artiklan 4 kohdan mukaan pk-yrityksenä ei voida pitää yritystä, jonka pääomasta tai äänimäärästä vähintään 25 prosenttia on yhden tai useamman yksin tai yhdessä toimivan julkisyhteisön tai -laitoksen hallinnassa.

Vaikeuksissa olevan yrityksen määritelmä olisi tuen myöntämisen kannalta merkityksellinen, koska ehdotetun 10 §:n mukaan tukea ei voitaisi myöntää vaikeuksissa olevalle yritykselle.

11 §. Liikenne- ja viestintäviraston tukipäätös. Pykälässä säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston tekemästä tukipäätöksestä. Ehdotetun 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto myöntäisi laajakaistahankkeelle valtiontuen, jos se täyttää tässä laissa tarkoitetut tuen myöntämisen edellytykset.

Valtiontuki myönnettäisiin hankkeen tukikelpoisten kustannusten perusteella. Lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto päättäisi laajakaistahankkeen saaman valtiontuen enimmäismäärästä. Liikenne- ja viestintäviraston tukipäätöksessä määriteltäisiin tuen enimmäismäärä sekä prosentuaalisesti että euromääräisesti. Valtiontuen lopullinen määrä ei voisi olla suurempi kuin mitä Liikenne- ja viestintäviraston päätöksessä on todettu. Tukikelpoiset kustannukset lasketaan ilman arvonlisäveroa ilmoitetuista kustannuksista.

Liikenne- ja viestintäviraston tukipäätöksessä otettaisiin ensisijaisesti kantaa siihen, täyttääkö laajakaistahanke laissa asetetut edellytykset tuen myöntämiselle, mitkä hankkeen rakennuskustannuksista ovat tukikelpoisia ja kuinka suureen osaan hankkeen kokonaiskustannuksista valtiontukea voidaan myöntää.

Liikenne- ja viestintäviraston tukipäätöksestä tulee lisäksi ilmetä kaikki valtionavustuslain 11 §:ssä luetellut seikat. Valtionavustuslain 11 §:n 2 momentin mukaan päätöksestä tulee käydä ilmi ainakin valtionavustuksen saaja, käyttötarkoitus, määrä tai laskentaperuste. Päätökseen voidaan lisäksi ottaa eräitä valtionavustuksen käyttämistä koskevia ehtoja ja rajoituksia. Päätöksestä tulee valtionavustuslain 11 §:n 4 momentin mukaan käydä ilmi lisäksi toiminnan tai hankkeen hyväksyttävät kustannukset, valtionavustuksen enimmäismäärä, saajan hankkeesta saamien tulojen vaikutus valtionavustuksen määrään ja käyttöön, avustuksen käyttöaika sekä muut ehdot ja rajoitukset. Päätöksessä on 11 §:n 4 momentin mukaan myös kerrottava saajan velvollisuudesta antaa selvitys valtionavustuksen käyttämisestä ja selvityksen ajankohta sekä muut valtionavustuksen myöntämisen ja maksamisen sekä käytön valvonnan perusteet.

Jos laajakaistahanke ei täyttäisi ehdotetussa laissa tarkoitettuja edellytyksiä, Liikenne- ja viestintävirasto voisi hylätä tukihakemuksen. Liikenne- ja viestintävirasto voisi lisäksi hyväksyä vain osan esitetyistä kustannuksista ja muuttaa valtiontuen määrää siitä, mitä hakija on esittänyt.

Liikenne- ja viestintäviraston tukipäätökseen tyytymätön saisi hakea siihen oikaisua Liikenne- ja viestintävirastolta valtionavustuslain 34 §:n 1 momentin mukaisesti. Oikaisuvaatimuksesta annetusta päätöksestä saa valtionavustuslain 34 §:n 2 momentin mukaan valittaa siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään

Myönnettyä valtiontukea voidaan maksaa vain laajakaistahankkeen toteutuneiden tukikelpoisten kustannusten perusteella. Tämä tarkoittaisi sitä, että tukipäätöksessä ilmoitettaisiin tuen enimmäismäärä, mutta ei tuen vähimmäismäärää. Tukea myönnettäisiin toteutuneiden tukikelpoisten kustannusten perusteella, mutta kuitenkin enintään niin paljon kuin tukipäätöksessä on ilmoitettu tuen enimmäismääräksi.

12 §. Tukikelpoiset kustannukset. Pykälässä säädettäisiin laajakaistahankkeiden tukikelpoisista kustannuksista. Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan vain kustannukset, jotka ovat syntyneet tukihakemuksen vireille tulon jälkeen, olisivat tukikelpoisia.

Ehdotetun momentin 2 kohdan mukaan tukikelpoisia kustannuksia olisivat sellaiset kustannukset, jotka ovat syntyneet nopeiden laajakaistayhteyksien tarjonnassa tarpeellisen viestintäverkon rakentamisesta. Nopeilla laajakaistayhteyksillä tarkoitettaisiin lain määritelmien mukaan yhteyttä, joka pystyy tarjoamaan edistyksellisen ja tasalaatuisen yhteyden tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa. Nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Kustannusten tarpeellisuutta koskevalla edellytyksellä pyritäisiin ehdotetussa pykälässä rajaamaan korvattavat kustannukset vain niihin, jotka ovat todella tarpeen. Samalle maantieteelliselle alueelle ei esimerkiksi olisi mielekästä rakentaa päällekkäisiä verkkoja.

Kolmas pykälän 1 momentissa mainittu tärkeä kriteeri tukikelpoisia kustannuksia arvioitaessa olisi niiden välttämättömyys tukikelpoisella alueella sijaisevien, käyttäjän asuin- tai sijaintipaikkaan toimitettavien liittymien tarjonnassa. Investoinneilta edellytettäisiin siis sitä, että ne ovat välttämättömiä, jotta edistyksellinen viestintäpalvelu saadaan toimimaan. Tällaisia välttämättömiä kustannuksia ovat esimerkiksi ne investointikustannukset, jotka syntyvät tuella rakennetun verkon liittämisestä yhteen yleisen viestintäverkon kanssa.

Välttämättömiä kustannuksia olisivat keskeisten verkkoelementtien hankintakulujen lisäksi myös esimerkiksi putket, rakenteet, laitetilat ja pylvää sekä verkon rakentamisesta aiheutuneet työkustannukset. Välttämättömiin kustannuksiin luettaisiin myös rakentamisen suunnittelu ja valvonta. Hankkeen rahoituskustannukset eivät sen sijaan olisi pykälässä tarkoitettuja tukikelpoisia kustannuksia.

Erityisesti langattomien laajakaistayhteyksien osalta kustannusten tukikelpoisuutta arvioitaessa voitaisiin ottaa huomioon, miltä osin kustannukset ovat välttämättömiä asuin- ja sijaintipaikkoihin toimitettavien liittymien tarjonnassa, ja miltä osin samalla rakentamisella on tarkoitus tarjota mobiileja liittymiä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voisi maksupäätöksessään oikaista kustannuksia, jos hakijan ilmoittamat kustannukset ovat kohtuuttoman korkeat.

Ehdotetun 3 momentin 1 kohdan mukaan tukea ei myönnettäisi viestintäverkon ylläpitokustannuksiin tai verkon osien vuokrauskustannuksiin. Ne eivät olisi tukikelpoisia kustannuksia.

Ehdotetun momentin 2 kohdan mukaan tukikelpoisia kustannuksia eivät myöskään olisi ne kustannukset, jotka kohdistuvat tilaajayhteyden osalle, joka ulottuu enintään sadan metrin päähän käyttäjän asuin- tai sijaintipaikasta. Sataa metriä voidaan pitää kustannuksiltaan kohtuullisena osuutena tilaajan itse maksamalle tilaajayhteydelle. Tilajayhteyden kokonaiskustannuksista tukikelpoista olisi siten se osuus, joka vastaisi sadan metrin ylittävää osuutta.

Ehdotetun 3 kohdan mukaan tukikelvottomia kustannuksia olisivat myös kustannukset alueella, joka ulottuu sadan metrin päähän sellaisesta liittymäpisteestä, josta voidaan tarjota nopeita laajakaistayhteyksiä. Ehdon tarkoituksena on varmistaa, ettei tukea myönnetä sellaisille alueille, joissa on jo vastaavan tasoisia yhteyksiä.

Ehdotetun 4 momentin mukaan nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Vähimmäisnopeudesta säätäminen olisi tarpeen, jotta tuettavilta yhteyksiltä edellytettävä edistysellisyys ja tasalaatuisuus voidaan varmistaa. Nopeusvaatimuksella varmistetaan myös se, että tukiohjelmassa tuetaan yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 138 kohdan mukaisia seuraavan sukupolven liittymäverkkoja, jotka muun muassa tuottavat palveluja luotettavasti erittäin suurella tilaajakohtaisella nopeudella riittävän lähellä käyttäjän sijaintipaikkaa sijaitsevan optisen (tai tekniikaltaan vastaavan) runkoliittymäyhteyden kautta, ja joiden lähetysnopeudet ovat huomattavasti suuremmat kuin peruslaajakaistaverkoissa.

Liikenne- ja viestintävirasto voisi ehdotetun 5 momentin mukaan antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitkä viestintäverkon tekniset osat katsotaan tukikelpoisiksi sekä määräyksiä tuen piiriin hyväksyttävien kustannusten tarkemmasta laskentatavasta.

13 §. Tuen maksamisen edellytykset. Valtiontuen maksamisen edellytyksenä olisi ehdotetun pykälän mukaan, että tarvittava rahoitus on osoitettu valtion talousarviossa. Edellytys on tavanomainen tilanteissa, joissa on kyse budjettisidonnaisesta tuesta. Tukea myönnettäisiin vuosittain valtion talousarviossa käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa.

Pykälän 2 momentin mukaisesti tuenhakijan hakemuksesta myönnetystä valtion tuesta voitaisiin maksaa 50 prosenttia sen jälkeen, kun 11 §:ssä tarkoitettu tukipäätös on tehty. Erityisesti pienten ja juuri aloittaneiden yritysten olisi vaikea rahoittaa tuettujen verkkojen

rakentamista, mikäli valtiontuki maksettaisiin kokonaisuudessaan vasta verkon rakentamisen jälkeen. Tuen osan maksaminen etukäteen ennen verkon valmistumista helpottaisi siten erityisesti pienten ja juuri aloittaneiden yritysten kykyä rahoittaa ja toteuttaa laajakaistahankkeita. Tuen jäännöserän maksamisen edellytyksenä olisi, että laajakaistahanke on valmistunut, tuen saaja on esittänyt Liikenne- ja viestintävirastolle hyväksyttävän selvityksen kaikista tukikelpoisista kustannuksista ja kunta on maksanut 8 §:ssä tarkoitetun maksuosuutensa. Tuenhakijan tulisi toimittaa Liikenne- ja viestintävirastolle selvitys, esimerkiksi tiliote tai tiliotteet, kunnan koko maksuosuuden suorittamisesta, jotta tuen maksamisen edellytys tältä osin täyttyisi.

Liikenne- ja viestintävirastolla on hallintolain (434/2003) mukaisesti velvollisuus antaa tarpeen mukaan hyväksyttävän selvityksen toimittamiseen liittyvää neuvontaa tuensaajalle. Liikenne- ja viestintävirasto voisi ehdotetun 12 §:n nojalla antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitkä viestintäverkon tekniset osat katsotaan tukikelpoisiksi sekä määräyksiä tuen piiriin hyväksyttävien kustannusten tarkemmasta laskentatavasta. Tuki maksettaisiin maksupäätöksen tultua lainvoimaiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto voisi päättää, että tuki maksetaan hakemuksen tekemiselle Liikenne- ja viestintäviraston tukipäätöksessä asetetun määräajan jälkeen tehdystä hakemuksesta, jos tuen hakija esittäisi painavia syitä hakemuksen viivästymiseen, hakemus ei olisi viivästynyt olennaisesti, maksamisen hakeminen viivästyneenä ei olisi vaikuttanut hankkeen toteutukseen, viivästymisen ei vaikeuttaisi hankkeen toteuttamista eikä maksaminen vaikuttaisi hakijoiden tasapuoliseen kohteluun. Tuen jäännöserän maksamista koskevalle hakemukselle ei ehdoteta laissa säädettyä määräaika, vaan Liikenne- ja viestintävirasto määritteli määräajan tukipäätöksessään ottaen huomioon tuenhakijan ilmoittaman aikataulun hankkeen toteutumiselle.

Säännöksessä tarkoitettuina painavina perusteina hakemukseen viivästymiseen voitaisiin pitää esimerkiksi sellaista viivästymistä, joka on aiheutunut muusta kuin hakijan huolimattomuudesta, eikä se ole ollut hakijan ennalta arvattavissa ja estettävissä. Liikenne- ja viestintäviraston tulisi tarkastella viivästykseen olennaisuutta tapauskohtaisesti ja suhteessa hankkeelle viraston päätöksessä asetettuun määräaikaan jäännöserän maksamisen hakemiselle.

Maksamisen hakemisen viivästyneenä voitaisiin katsoa vaikuttavan hankkeen toteutukseen, jos viivästyneenä tullutta maksuhakemuksesta ei voitaisi ottaa vastaan sen vuoksi, että ehdotetun 13 §:n 1 momentin mukaisia edellytyksiä tuen maksamiselle ei enää olisi. Laajakaistahankkeisiin käytetään liikenne- ja viestintäministeriön pääluokan momentilla 31.40.50 olevaa kolmivuotista siirtomäärärahaa. Maksun yleisiä edellytyksiä ei olisi esimerkiksi siinä tapauksessa, että siirtomäärärahan kolmen vuoden käyttöoikeus olisi kulunut loppuun. Liikenne- ja viestintävirasto ei voisi tehdä jäännöserän maksatuspäätöstä enää sen jälkeen, kun siirtomäärärahan käyttöoikeus olisi loppunut.

Ehdotetussa laissa tarkoitettua valtion tukea ei voitaisi 4 momentin nojalla maksaa, jos muun julkisen tuen määrä ylittää sen, mikä on hankkeelle sallittu tuen määrä toteutuneiden tukikelpoisten kustannusten perusteella. Tuensaajan olisi maksua hakiessaan annettava riittävä selvitys hankkeen rahoituksesta sekä siihen liittyvästä julkisesta tuesta. Sallitun muun julkisen tuen suhteellisen osuuden enimmäismäärä määräytyisi ehdotetun 9 §:n mukaisin kriteerein. Kuitenkin 9 §:ssä on kyse tuen myöntämisestä ja 13 §:ssä tuen maksamisesta. On mahdollista, että hankkeen rahoitus ja siten myös muun julkisen tuen osuus tukikelpoisista kustannuksista muuttuu hankkeen toteutusaikana, joten on välttämätöntä, että Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaa muun julkisen tuen osuuden myös tuen maksuvaiheessa.

Pykälän 5 momentin mukaisesti ehdotetussa laissa tarkoitettua valtion tukea ei voitaisi maksaa, jos Euroopan komissio olisi tehnyt Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun päätöksen tuen takaisinperimisestä ja sen nojalla tuen hakijalle on annettu eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettu takaisinperinnän täytäntöönpanoa koskeva päätös, jota tuen hakija ei ole noudattanut. Liikenne- ja viestintävirasto voisi pyytää tuen saajalta vakuutuksen, ettei tuen maksamiselle ole tässä momentissa tarkoitettua estettä. Euroopan komissio on aiemman laajakaistahankkeen valtiontuen ilmoitusmenettelyn yhteydessä edellyttänyt, että Suomen viranomaiset sitoutuvat lykkäämään laajakaistatuen maksamista kaikille sellaisille yrityksille, jotka ovat saaneet aikaisemmin komission päätöksellä yhteismarkkinoille soveltumattomaksi määritellyä sääntöjenvastaista tukea, kunnes kyseinen yritys on maksanut takaisin koko sääntöjenvastaisen tuen sekä siitä perittävän koron.

Eräiden valtiontukea koskevien Euroopan yhteisöjen säännösten soveltamisesta annetun lain 1 §:ssä säädetään kansallisesta menettelystä Suomessa, kun komissio tekee päätöksen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa mainitun tuen maksamista keskeyttämisestä tai takaisinperimisestä. Komission päätös on pantava Suomessa viipymättä täytäntöön takaisinperinnästä vastuussa olevan viranomaisen päätöksellä. Takaisinperinnän täytäntöönpanoa koskeva kansallisen viranomaisen päätös voidaan panna täytäntöön verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädettyssä järjestyksessä ja siihen haetaan muutosta siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Päätöstä on noudatettava heti mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Ehdotetussa 5 momentissa tarkoitettu tilanne on käytännössä ollut harvinainen Suomessa. Ehdotetun säännöksen mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto voisi tuen maksamisen yhteydessä pyytää tuenhakijalta vakuutuksen siitä, ettei tuen maksamiselle ole momentissa tarkoitettua estettä.

14 §. Omistusoikeus ja velvollisuuksien siirtäminen. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan ehdotetussa laissa tarkoitetun valtiontuen avulla rakennettu viestintäverkko olisi tuensaajan omaisuutta. Jos tuen avulla rakennettu viestintäverkko tai sen osa myydään tai muutoin luovutettaisiin, ehdotetun lain mukaiset velvollisuudet siirtyisivät viestintäverkon uudelle omistajalle. Tuen avulla rakennetun omaisuuden omistusoikeus olisi siis siten rajoitettu, ettei teleyrityksellä olisi täysin vapaata oikeutta disponoida omaisuudesta, vaan omaisuutta rasittaisivat edelleen siihen kohdistuvat erityisvelvoitteet. Uudelle omistajalle siirtyvät velvoitteet olisivat yhtäläiset kuin omaisuuden alkuperäisellä omistajalla, joten esimerkiksi palveluvelvoitteen voimassaoloaika määräytyisi alkuperäisen sitoumuksen perusteella. Jos ensimmäinen tuen saaja olisi jo tarjonnut tukipäätöksessä mainittuja palveluita esimerkiksi kuuden vuoden ajan, omaisuuden uudella omistajalla olisi enää neljän vuoden palveluvelvoite.

Jos valtiontuki perittäisiin tuen saajalta takaisin esimerkiksi mahdollisessa tuen väärinkäytöstopauksessa, myös omaisuuteen kohdistuvat erityisvelvoitteet raukeaisivat, koska kytkentää näiden välillä ei enää olisi.

Omistusoikeuden siirtymisestä olisi ehdotetun 2 momentin mukaan ilmoitettava viipymättä Liikenne- ja viestintävirastolle ja laajakaistahankkeen kustannuksiin osallistuneelle kunnalle. Säännös olisi tarpeen erityisesti Liikenne- ja viestintäviraston valvonnan mahdollistamiseksi. Tieto olisi merkityksellinen myös kunnalle, joka olisi osallistunut laajakaistahankkeeseen esitetyn 8 §:n mukaisella maksuosuudella.

15 §. Viranomaisten tiedonsaantioikeus.

Pykälän 1 momentin mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Liikenne- ja viestintävirastolla olisi ehdotetun lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan oikeus saada tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömät tiedot niiltä, joiden oikeuksista ja velvollisuuksista ehdotetussa laissa säädetään tai jotka toimivat näiden lukuun. Välttämättömyyskriteerin myötä viranomaisten tiedonsaantioikeus olisi sidottu ehdotetun lain mukaisten tehtävien hoitamiseen, kuten tuen myöntämisen ja maksamisen edellytysten arviointiin sekä tukikelpoisten kustannusten määrittämiseen ja tukiohjelman ehtojen noudattamisen valvontaan. Viranomaisella olisi oikeus saada tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömät tiedot paitsi tuenhakijalta myös etenkin muulta teleyritykseltä, joka toimii alueella, jolle Liikenne- ja viestintävirasto tekee ehdotetun 4 §:n mukaisen markkina-analyysin. Säännöksessä tarkoitettuihin välttämättömiin tietoihin ei sisälly muita henkilötietoja kuin tuenhakijan, yleisimmin osakeyhtiön tai osuuskunnan, yhteyshenkilön nimi ja asema organisaatiossa, (työ)puhelinnumero ja (työ)sähköpostiosoite. Kyseiset tiedot ovat välttämättömiä, jotta tukiviranomainen voi saada yhteyden tuenhakijan edustajaan joko puhelimitse tai sähköisesti. Tiedonsaantioikeutta koskeva säännös on tarkoitukseltaan vastaava kuin sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 315 §:n viranomaisten yleistä tiedonsaantioikeutta koskeva pykälä.

Pykälän 2 momentin mukaan ne, joiden oikeuksista ja velvollisuuksista ehdotetussa laissa säädetään, ja niiden lukuun toimivat olisivat pyynnöstä velvollisia keräämään ja salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä pyynnöstä luovuttamaan välttämättömät tiedot ehdotetun lain nojalla toimivaltaiselle viranomaiselle sen tehtävien hoitamiseksi. Tietojen luovutusvelvollisuus kohdistuisi vain sellaisiin tietoihin, jotka ovat välttämättömiä viranomaisen lain mukaisten tehtävien, kuten ohjauksen ja valvonnan kannalta. Säännöksessä tarkoitettuihin luovutusvelvollisuuden alaisiin välttämättömiin tietoihin ei sisälly muita henkilötietoja kuin tuenhakijan, yleisimmin osakeyhtiön tai osuuskunnan, yhteyshenkilön nimi ja asema organisaatiossa, (työ)puhelinnumero ja (työ)sähköpostiosoite. Viranomaisten tiedonsaannin toimivaltaa rajoittaisivat lisäksi myös hallintolain 2 luvusta ilmenevät hyvän hallinnon yleiset oikeusperiaatteet, kuten suhteellisuusperiaate ja tarkoitussidonnaisuuden periaate.

Pykälän 3 momentin mukaisesti tiedot olisi luovutettava viipymättä, viranomaisen pyytämässä muodossa ja maksutta. Ehdotetun 4 §:n mukaisen markkina-analyysin tekemiseksi Liikenne- ja viestintävirasto voisi pykälän nojalla esimerkiksi edellyttää, että markkina-analyysialuetta koskevat tiedot olemassa olevista ja suunnitelluista nopeiden laajakaistayhteyksien tarjoamiseen soveltuvista viestintäverkoista toimitetaan verkkoinfrastruktuurin yhteisrakentamisesta ja käytöstä annetun lain (276/2016) 5 §:ssä tarkoitettuun keskitettyyn tietopisteeseen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että jos teleyritys ei liikenne- ja viestintäministeriön tai Liikenne- ja viestintäviraston pyynnöstä huolimatta kerää tai luovuta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja, eikä kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa, vähintään kuukauden määräajassa oikaise menettelyään, Liikenne- ja viestintävirasto voisi velvoittaa teleyrityksen korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Velvoitteen noudattamisen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko sen mukaisesti mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

16 §. Tuoton palauttaminen eräissä tapauksissa.

Pykälän 1 momentissa viitattaisiin ensimmäiseksi valtionavustuslain 5 luvun yleissäännöksiin valtionavustuksen takaisinperinnästä. Valtionavustuslain yleissäännösten ohella Liikenne- ja viestintävirasto voisi päätöksellään määrätä, että tuensaajan on palautettava osa julkisen tuen avulla rakennetun sellaisen laajakaistaverkon tuotosta, jonka rakentamista koskevaan hankkeeseen on myönnetty julkista tukea yli 10 miljoonaa euroa. Yleisen

ryhmäpoikkeusasetuksen 52 artiklan 7 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden on otettava käyttöön seuranta- ja takaisinperintämenettely, jos hankkeelle myönnetyn tuen määrä ylittää 10 miljoonaa euroa, joten ehdotettu sääntely olisi asetuksen mukainen. Ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisesti tuki laskettaisiin hankekohtaisesti, ei tuensaajakohtaisesti. Käytännössä 10 miljoonan euron julkisen tuen kynnysarvon ylittäviä hankkeita ei ole nykytiedon perusteella Suomessa odotettavissa, mutta yleinen ryhmäpoikkeusasetus edellyttää ehdotetun kaltaista sääntelyä.

Pykälän 2 momentin mukaisesti palautettavaksi voitaisiin määrätä 12 prosenttia ylittävä osuus tuen avulla rakennetun yksittäisen laajakaistahankkeen vuotuisesta tuotosta. Takaisinperittävä osuus ei saisi ylittää tuensaajalle maksetun julkisen tuen euromäärää. Liikenne- ja viestintävirasto tarkastelisi jälkikäteen pykälän 1 momentin ehdot täyttävän tuensaajan tuottojen vuosikohtaista kertymää kolmen vuoden ajalta tuen maksamisesta. Tarkastelussa huomioitaisiin se tuotto, joka muodostuu teleyrityksen hankealueelta saamien vakituisten asiakkaiden liittymien verkko- ja viestintäpalvelutoiminnan tuotoista. Hankealueen tuotto laskettaisiin suhteessa tuensaajan investointikustannuksiin hankealueella. Kohtuuttomana pidettävälle laajakaistaverkon tuotolle asetettu prosentuaalinen raja-arvo turvaa tuensaajan oikeusturvaa, koska selkeä raja-arvo olisi tuensaajan näkökulmasta yksiselitteinen ja ennakoitavissa oleva. Pykälässä mainitun prosenttimäärän tarkoituksena ei kuitenkaan ole yleisesti edustaa laajakaistaverkon kohtuullisena pidettävää tuottoa. Tarvittaessa tuensaajan olisi toimitettava Liikenne- ja viestintävirastolle esimerkiksi erillislaskelma hankkeen vuosikohtaisista tuotoista ja investointikustannuksista.

Pykälän 2 momentin mukaisesti palautettavaksi voitaisiin määrätä kuitenkin ainoastaan se osuus, joka vastaa julkisen tuen suhteellista osuutta hankkeen tukikelpoisista kustannuksista. Ehdoton euromääräinen yläraja olisi pykälän 2 momentin mukaisesti tuensaajalle maksetun julkisen tuen kokonaismäärä. Palautettavaksi ei voisi siten prosentuaalisesti eikä euromääräisesti määrätä enempää kuin hankkeeseen on myönnetty julkista tukea. Pykälän 3 momentin mukaisesti tuensaajalle olisi annettava huomautus ja mahdollisuus alentaa tuottoprosenttia ennen kuin tuotto voitaisiin määrätä palautettavaksi. Liikenne- ja viestintäviraston olisi siten varoitettava tuensaajaa takaisinperinnän edellytysten täyttymisestä sekä varattava teleyritykselle mahdollisuus esimerkiksi investoida lisää tuen avulla rakennettuun verkkoon, jotta tuottoprosentti alenisi.

Pykälän 4 momentin mukaisesti tuotto voidaan määrätä palautettavaksi viiden vuoden ajalta tuen viimeisen erän maksamisesta. Palautettavalle tuotolle olisi maksettava korkoa Liikenne- ja viestintäviraston 1 momentissa tarkoitetusta päätöksestä ja viivästyskorkoa päätöksessä asetetusta eräpäivästä. Momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen valtionavustuslain 24 ja 25 §:ään, joissa säädetään korosta ja viivästyskorosta.

17 §. Seurantarekisteri.

Valtionavustuslain 15 §:n mukaan valtionapuviranomaisen on huolehdittava valtionavustuksen asianmukaisesta ja riittävästä valvonnasta hankkimalla avustuksen käyttö- ja seurantatietoja sekä muita tietoja samoin tekemällä tarvittaessa tarkastuksia. Esityksessä tarkoitettuna valtionapuviranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto.

Pykälän 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto seuraisi laajakaistahankkeiden edistymistä ja ylläpitäisi tätä tarkoitusta varten erillistä seurantarekisteriä. Liikenne- ja viestintävirasto toimisi siten luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 4

artiklan 7 kohdassa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä. Rekisteriin talletettavia tietoja olisivat käytännössä kaikki viranomaisen laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömät laajakaistahanketta, tuenhakijaa ja -saajaa sekä tuen käyttöä koskevat tiedot.

Rekisteriin talletettavia tietoja olisivat pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan ainakin tuenhakijan sekä hakijan yhteyshenkilön nimi ja yhteystiedot. Tuenhakijana toimisi yleisimmin osakeyhtiö- tai osuuskuntamuotoinen oikeushenkilö. Tuenhakijan yhteyshenkilön nimen ja mahdollisesti aseman organisaatiossa lisäksi yhteyshenkilön yhteystiedot sisältäisivät (työ)puhelinnumeron ja (työ)sähköpostin. Kyseisten yhteyshenkilöä koskevien tietojen tallettaminen seurantarekisteriin olisi välttämätöntä, esimerkiksi jotta tukiviranomainen saisi tarvittaessa yhteyden tuenhakijaan. Tuenhakijan yhteyshenkilöä koskevat tiedot ovat henkilötietoja. Talletettaessa pykälässä tarkoitettuun seurantarekisteriin ne kuuluvat yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan asetuksen 2 artiklan 1 kohdan nojalla. Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c-alakohdan mukaisesti seurantarekisterin osalta noudatettaisiin tietojen minimoinnin periaatetta tallettamalla rekisteriin ainoastaan edellä mainitut henkilötiedot. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c-alakohdan mukaisesti edellä mainittujen henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjänä toimivan Liikenne- ja viestintäviraston lakisääteisen seuranta- ja valvontatehtävän toimeenpanon kannalta.

Rekisteriin talletettaisiin 1 momentin 3 kohdan mukaan myös kaikki laajakaistahankkeen sisältöä, tavoitteita ja tuloksia koskevat tiedot. Tällaisia olisivat esimerkiksi tiedot siitä, minkä verran käyttäjiä tuetun verkon piiriin on suunniteltu saatavan sekä minkä verran verkon käyttäjämäärät ovat kasvaneet vuosittain.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan seurantarekisteriin voitaisiin tallettaa laajakaistahankkeen kustannuksia ja kokonaisrahoitusta koskevat arviot sekä näiden toteutumista koskevat tiedot. Arvioilla tarkoitettaisiin tuen hakijan omia arvioita tuen suuruudesta ja hankkeen kustannuksista. Toteutumista koskevilla tiedoilla viitataan hankkeen toteutuneisiin kustannuksiin.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan rekisteriin talletettaisiin tuki- ja maksuhakemusta ja sen ratkaisemista sekä tuen yksilöintiä koskevat tiedot. Näitä olisivat muun muassa hankkeen saapumispäiväys sekä hankkeen diaarinumero tai muu hakemuksen yksilöivä yhteystieto.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan rekisteriin voitaisiin tallentaa tiedot laajakaistatukilain nojalla myönnettyistä ja maksetuista tuista. Talletettavia tietoja olisivat esimerkiksi tieto siitä, minkä vuoden rahoista tuki on myönnetty ja kuinka paljon myönnetystä tuesta on jo maksettu.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan seurantarekisteriin voitaisiin tallettaa tieto siitä, onko myönnetty tuki Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklassa tarkoitettua valtiontukea.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan seurantarekisteriin voitaisiin tallettaa tiedot tarkastuksesta ja siinä tehdyistä havainnoista. Säännöksessä viitataan Liikenne- ja viestintäviraston suorittamiin mahdollisiin tarkastuksiin, joista säädetään valtionavustuslaissa.

Pykälän 1 momentin 9 kohdan mukaan seurantarekisteriin voitaisiin tallettaa tiedot tuen saajalta takaisinperittävistä tuista sekä takaisinperinnän toteutumisesta.

Pykälän 1 momentin 10 kohdan mukaan seurantarekisteriin voitaisiin lisäksi tallettaa muita hakemuksen käsittelyssä kertyneitä välttämättömiä tietoja. Säännöksessä tarkoitettut tiedot eivät sisältäisi henkilötietoja vaan olisivat rajoittuneet tuenhakijaa, yleisimmin osakeyhtiö tai

osuuskunta, koskeviin tietoihin. Ehdotetun pykälän 1–9 kohdan mukaiset tiedot muodostavat käytännössä tyhjentävän listan seurantarekisteriin tallettavista tiedoista. On kuitenkin perusteltua säätää mahdollisuudesta tallettaa rekisteriin myös jokin muu viranomaisen lain mukaisten tehtävien hoitamisen kannalta välttämätön tuenhakijaa koskeva tieto, ei kuitenkaan henkilötieto.

Rekisteriin sisältyviä tietoja säilytettäisiin pykälän 2 momentin mukaan kymmenen vuotta tuen maksamisesta. Kymmenen vuoden määräaika on yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen valvontaa koskevan 12 artiklan mukainen. Artiklan mukaisesti jäsenvaltion, tässä tapauksessa valtioneuvoston viranomaisena toimivan Liikenne- ja viestintäviraston, on toimitettava komissiolle 20 työpäivän tai pyynnöstä asetettavan pidemmän määräajan kuluessa kaikki tiedot ja asiakirjatodisteet, jotka komissio katsoo tarvitsevänsä voidakseen valvoa ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamista. Yleisen tietosuojalain 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti henkilötieto voidaan säilyttää muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Ehdotettuun rekisteriin tallettavat henkilötiedot rajoittuisivat ainoastaan tuenhakijan yhteyshenkilön tietoihin. Koska eräät ehdotetun lain tuenhakijaa koskevat velvollisuudet kestävät kymmenen vuotta tuen viimeisen erän maksamisesta, on välttämätöntä, että Liikenne- ja viestintävirastolla on tehtäviensä hoitamiseksi tiedossaan pykälässä tarkoitettua seurantarekisterissä tieto tuenhakijan yhteyshenkilöstä laista seuraavien velvollisuuksien koko keston ajan.

Seurantarekisterin ylläpidon ohella Liikenne- ja viestintävirasto voisi seurata ja valvoa hankkeiden edistymistä tarvittaessa myös valtionavustuslaissa tarkoitettuja tarkastuksia tekemällä. Valtionapuviranomaisella on valtionavustuslain 16 §:n mukaan oikeus suorittaa valtionavustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa tarpeellisia valtionavustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia.

Rekisterinpitäjänä toimivan Liikenne- ja viestintäviraston velvollisuuksien sekä rekisteröidyn oikeuksien osalta sovellettaisiin yleisen tietosuojalain 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti henkilötieto voidaan säilyttää muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Ehdotettuun rekisteriin tallettavat henkilötiedot rajoittuisivat ainoastaan tuenhakijan yhteyshenkilön tietoihin. Koska eräät ehdotetun lain tuenhakijaa koskevat velvollisuudet kestävät kymmenen vuotta tuen viimeisen erän maksamisesta, on välttämätöntä, että Liikenne- ja viestintävirastolla on tehtäviensä hoitamiseksi tiedossaan pykälässä tarkoitettua seurantarekisterissä tieto tuenhakijan yhteyshenkilöstä laista seuraavien velvollisuuksien koko keston ajan.

18 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta. Säännös olisi luonteeltaan informatiivinen ja viittaisi sovellettavaan yleislainsäädäntöön. Säännös on muutoksenhaun selvyyden varmistamiseksi perusteltua sisällyttää esitettyyn lakiin.

Ehdotetun pykälän mukaan Liikenne- ja viestintäviraston ehdotetun lain nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Muutoksenhausta maakunnan liiton päätöksen säädetään kuitenkin kuntalaissa.

19 §. Tietojen julkaiseminen. Ehdotettu pykälä sisältäisi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisen valtioneuvoston viranomaisena toimivan Liikenne- ja viestintäviraston julkaisuvelvollisuuden ryhmäpoikkeusasetuksen 9 artiklassa edellytetyistä tiedoista. Pykälän tarkoituksena ei olisi rajoittaa Liikenne- ja viestintäviraston muusta laista johtuvia tietojen julkaisemis- ja viestintätehtäviä vaan täyttää yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen jäsenvaltioita koskevat edellytykset, jotta ehdotetun lain nojalla myönnettävä tuki olisi unionisääntelyn mukaista.

Ryhmäpoikkeusasetuksen 9 artikla sisältää luettelon tiedoista, joita valtiontuen verkkosivustolla, tässä tapauksessa valtioneuvoston viranomaisena toimivan Liikenne- ja

viestintäviraston verkkosivuilla tai laajakaistatukiohjelman mahdollisilla erillisillä omilla verkkosivuilla, on julkaistava. Ryhmäpoikkeusasetuksen johdanto-osan 27 perustelukappaleen mukaisesti, koska perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuki on periaatteessa kiellettyä, on tärkeää, että kaikki osapuolet pystyvät tarkastamaan, onko tuki myönnetty sovellettavia sääntöjä noudattaen. Säännöksen sanamuoto mahdollistaisi Liikenne- ja viestintäviraston harkintavallan valita ryhmäpoikkeusasetuksen edellyttämille tiedoille tarkoituksenmukainen sähköinen julkaisupaikka.

Ehdotetun 1 kohdan mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto julkaisisi verkkopalvelussaan vakimuotoisen yhteenvedon ehdotetun lain mukaisesta valtiontukiohjelmasta. Kyseinen säännös vastaa ryhmäpoikkeusasetuksen 1 kohdan a alakohtaa, jonka mukaisesti valtiontuen verkkosivustolla on julkaistava asetuksen 11 artiklassa tarkoitettu, asetuksen liitteessä II olevan mallin mukainen vakimuotoinen yhteenvedo tai linkki siihen. Yhteenvedo sisältää tiedot muun muassa alueesta, jonne tuki myönnetään, tuen myöntävästä viranomaisesta, tukitoimenpiteen nimikkeestä, kansallisesta oikeusperustasta, linkistä koko tukitoimenpidettä koskevaan tekstiin, toimenpidetyypistä, ohjelman kestosta, toimialasta, tuensaajatyypistä, tukivälineestä sekä mahdollisesta EU:n rahastoista saadusta yhteisrahoituksesta. Ehdotetun säännöksen mukainen julkaisuvelvollisuus täyttyisi myös julkaisemalla verkkolinkki yhteenvedoon.

Ehdotetun 2 kohdan mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto julkaisisi verkkopalvelussa valtiontukea koskevan lain ajantasaisen sisällön ryhmäpoikkeusasetuksen 9 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti. Asetuksen mukaan jäsenvaltion on julkaistava kunkin tukitoimenpiteen koko teksti tai linkki koko tekstiin mukaan lukien siihen sisältyvät muutokset. Julkaisuvelvollisuus olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa verkkolinkillä ajantasaisen lainsäädännön sisältävään kaikille avoimeen verkkopalveluun (Finlex.fi), jotta vältettäisiin esimerkiksi mahdolliset viiveet ajantasaisen säädöstekstin päivittämisessä erilliseen verkkopalveluun.

Ehdotetun 3 kohdan mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto julkaisisi verkkopalvelussa ehdotetun lain nojalla myönnetty valtiontuet sekä jokaisen yli 500 000 euron suuruisen yksittäisen tuen myöntämisen osalta ryhmäpoikkeusasetuksen liitteessä III tarkoitettut tiedot asetuksen 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti. Asetuksen liitteen III mukaisia tietoja ovat muun muassa tuensaajan nimi ja tunnistetunnus, yritystyyppi, tuensaajan sijaintipaikan NUTS (Nomenclature of Territorial Statistics) -alue, toimiala, tukiosa, tuen muoto, tuen myöntämispäivä, tuen tarkoitus sekä tuen myöntävä viranomainen. Kaikkien yli 500 000 euron suuruisien myönnettyjen tukien osalta tiedot julkaistaan myös Euroopan komission ylläpitämällä Valtiontukien avoimuusmoduulin julkinen haku -verkkosivustolla.

20 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännös.

Pykälän 1 momentin mukaisesti laki tulisi voimaan 1.1.2021.

Pykälän 2 momentin mukaan lailla kumottaisiin laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annettu laki.

Pykälän 3 momentin mukaisesti laajakaistahankkeeseen, josta on ennen ehdotetun lain voimaantuloa julkaistu hakuilmoitus, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, eli laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annettua lakia muutoksineen. Siirtymäsäännöksen myötä aiemman tukiohjelman puitteissa käynnistetyt ja vielä meneillään olevat hankkeet saatettaisiin loppuun aiemman tukiohjelman säännöksiä soveltaen. Aiemman tukiohjelman puitteissa tehtävät tukihakemukset on tullut jättää Liikenne- ja viestintävirastolle.

vuoden 2018 loppuun mennessä, jonka jälkeen vanhaan ohjelmaan ei ole enää ollut mahdollista sisällyttää uusia hankkeita.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Valtioneuvoston asetus kuntakohtaisen maksuosuuden määräytymisen laskentaperusteista ja painokertoimista sekä nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta

Ehdotetun 8 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin kuntakohtaisen maksuosuuden (8, 22 tai 33 prosenttia) määrittävien kriteerien laskentaperusteista ja painokertoimista. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, miten laissa mainitut kriteerit suhteutetaan toisiinsa ja millaisen painoarvon ne saavat.

Asetus sisältäisi laskukaavan, jolla kunnat pisteytettäisiin ja asetettaisiin keskinäiseen järjestykseen. Laskukaavan perusteella eniten pisteitä saaneiden kuntien katsottaisiin olevan sellaisia, joita laajakaistahanke rasittaa eniten suhteessa muihin kuntiin ja joiden maksuosuus olisi tällä perusteella alhaisempi. Laskennassa hyödynnettäviä muuttujia olisivat taajama-astetta ja väestön määrää kuvaava tilastollinen kuntaryhmitys sekä kunnan taloudellista kantokykyä kuvaava taseeseen kertynyt asukaskohtainen yli- tai alijäämä.

Kunnat asetettaisiin asetuksessa säädetyin kaavan antamien pisteiden perusteella järjestykseen, jossa 40 eniten pisteitä saanutta kuntaa sijoitettaisiin 8 prosentin maksuosuusluokkaan. Kaavan antamien pisteiden perusteella sijoille 41–100 sijoittuvat kunnat kuuluisivat 22 prosentin maksuosuusluokkaan. Muiden kuntien maksuosuus olisi 33 prosenttia. Eri maksuosuusluokkien kuntakiintiöiden määrä vastaisi aiempaa Nopea laajakaista -tukiohjelmaa.

Ehdotetun 12 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin laissa tarkoitetun nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta. Asetuksessa säädettäisiin tukikelpoisen yhteyden vähimmäislataus- ja vähimmäislähetysnopeudet normaalioloissa sekä tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa.

Liikenne- ja viestintäministeriön määräykset viestintäverkon teknisten osien tukikelpoisuudesta sekä tuen piiriin hyväksyttävien kustannusten laskentatavasta.

Ehdotetun 12 §:n 4 momentin nojalla Liikenne- ja viestintävirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitkä viestintäverkon tekniset osat katsotaan tukikelpoisiksi sekä määräyksiä tuen piiriin hyväksyttävien kustannusten tarkemmasta laskentatavasta.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2021.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnassa on vireillä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 98/2020 vp), jossa ehdotetaan säädettäväksi uusi viestintäverkkojen maantieteellistä kartoitusta koskeva 51 a §.

Nyt annettavassa esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että Liikenne- ja viestintäviraston tulisi markkina-analyysia tehdessään ottaa huomioon sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 51 a §.

Nyt annettavaa ehdotusta käsiteltäessä on otettava huomioon hallituksen esityksessä HE 98/2020 vp esitetty muutosehdotus.

10.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2021 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotettu kertaluontoinen määrärahalisäys lisäisi valtion menoja 5 miljoonaa euroa.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

11.1 Johdanto

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki, joka koskee laajakaistarakentamisen tukea. Sisällöllisesti laki vastaa hyvin pitkälle edellistä tukiohjelmaa, josta säädettiin nyt kumottavaksi ehdotetussa laissa laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla (1186/2009). Laki käsiteltiin tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Esityksessä ehdotetaan maakunnille tehtäviä, jotka ovat merkityksellisiä perustuslain 121 §:ssä turvattun kunnallisen itsehallinnon kannalta.

Esityksessä on säännös valtioneuvoston takaisinperinnästä, jota tulisi arvioida perustuslain 18 §:n elinkeinovapautta koskevan sääntelyn näkökulmasta.

Esityksessä on säännös seurantarekisteristä, jota tulisi arvioida perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän suojan ja henkilötietojen suojan kannalta.

Esitys sisältää myös norminantovaltuuksia, joita on arvioitava perustuslain 80 §:n kannalta.

11.2 Kunnallinen itsehallinto

Perustuslain 121 §:n 1 momentin mukaan Suomi jakautuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Pykälän 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla.

Perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla säädetään lailla. Momentissa ilmaistaan mahdollisuus järjestää kuntia suurempia hallintoalueita, kuten maakuntia itsehallinnon periaatteiden mukaisesti.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt ongelmallisena kuntien yhteistoimintaelimen tehtävien lisäämistä siinä määrin ja sillä tavalla, että se vaikuttaisi oleellisesti jäsenkuntien hallintoon ja vaarantaisi kunnallisen itsehallinnon periaatteisiin sisältyvän periaatteen kunnan päätösvallan kuulumisesta kuntalaisten valitsemille toimielimille. Valiokunta on kuntien vapaaehtoisesta seutuyhteistyöstä todennut (PeVL 11a/1984 vp, s. 2/II, PeVL 65/2002 vp, s. 3, PeVL 37/2006 vp, s. 5), että on hankalaa perustuslain 121 §:ssä turvattuun kunnalliseen itsehallintoon sisältyvän kansanvaltaisuusperiaatteen kannalta, jos kuntien päätösvaltaa ja tehtäviä siirrettäisiin hyvin laajamittaisesti seudulliselle toimielimelle. Valiokunta on katsonut tämän näkökohdan koskevan ja viime kädessä rajoittavan myös kuntien kuntalain mukaista

mahdollisuutta siirtää tehtäviään kuntayhtymille (PeVL 65/2002 vp, s.3/I, PeVL 22/2006 vp, s. 2, PeVL 37/2006 vp, s. 5).

Esityksen lähtökohtana on, että tarvittaessa myös kunnat osallistuisivat kunnan haja-asutusalueille sijoittuvien laajakaistahankkeiden rahoitukseen. Esityksessä ei kuitenkaan asetettaisi kunnille velvollisuutta tähän, vaan asia jäisi kunnan omaan harkintaan.

Maakunnalle jaettavan osuuden valtion tuesta julistaisi haettavaksi asianomainen maakunnan liitto. Kukin maakunta valitsisi siis omalta maantieteelliseltä alueeltaan ne laajakaistahankkeet, jotka laissa asetetut kriteerit parhaiten täyttävinä voisivat saada valtion tukea. Lopullisen päätöksen yksittäisten kustannusten korvaamisesta yksittäisissä hankkeissa tekisi Liikenne- ja viestintävirasto.

Maakunnan liitolle ehdotettu koordinoititehtävä on perusteltu, koska viestintäverkot ylittävät kuntarajat ja hankkeet on sen vuoksi teknisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisinta suunnitella ja toteuttaa laajemmalla alueella kuin vain yhden kunnan sisäisinä.

Hakumenettely saattaa yksityiskohtaista teknistäkin osaamista vaativissa hankkeissa edellyttää myös erityisosaamista ja henkilöstöresursseja, joita jokaisesta kunnasta ei välttämättä löydy. Tuen hakijana voi olla myös kunnan itsensä perustama verkkoyhtiö, jolloin maakunnan liiton järjestämässä julkisessa hakumenettelyssä voidaan ehkä paremmin varmistaa hakijoiden puolueeton kohtelu. Kaikki edellä mainitut seikat ovat perusteita sille, että tehtävä tulee osoittaa maakunnan liitoille.

Sääntelyn tarkoituksena on taata maakunnan asukkaille yhdenvertaiset mahdollisuudet saada viestintäpalveluita. Viestintäpalvelut ovat nyky-yhteiskunnassa paitsi välttämättömyyspalveluita, myös tärkeitä kuntalaisten perusoikeuksien, kuten sananvapauden toteutumisen kannalta. Esitys ei lisäisi maakuntien tehtäviä oleellisesti, eikä vaarantaisi kunnallisen itsehallinnon periaatteita.

Näihin seikkoihin perustuvan kokonaisarvion perusteella sääntely ei ole ristiriidassa kuntien itsehallintoa koskevan perustuslakisääntelyn kanssa.

11.3 Elinkeinovapaus

Esityksen mukaista laajakaistatukea voidaan pitää elinkeinon harjoittamisen kannalta merkittävänä varallisuusarvoisena etuutena. Sen maksamisen keskeyttämistä tai takaisin perimistä on siten arvioitava perustuslain 18 §:n mukaisen elinkeinovapauden kannalta.

Perustuslakivaliokunta on ottanut lausuntokäytännössään usein kantaa erilaisten valtionavustusten takaisinperintää koskevaan sääntelyyn. Vähäinen virhe tai puutteellisuus tuen saajan toiminnassa ei perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan voi johtaa tuen takaisinperintään (PeVL 41/2006 vp, s. 3). Tällainen horjuttaisi valiokunnan mukaan myös tuensaajan luottamusta viranomaisen tekemän tukipäätöksen pysyvyyteen tilanteessa, jossa hän omalta osaltaan on täyttänyt velvoitteensa moitteettomasti ja hyvässä uskossa.

Perustuslakivaliokunta on sääntelyn oikeasuhtaisuuden näkökulmasta kiinnittänyt huomiota siihen, että liikaa maksettu tuki on voinut johtua myös tuen saajasta riippumattomista syistä tai jostakin vähäisestä virheestä, väärinkäsityksestä tai tiedosta (PeVL 45/2006 vp, s. 3., PeVL 43/2006 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunta on erilaisten tukien takaisinperinnän ja lupien peruuttamisien yhteydessä pitänyt välttämättömänä sitoa toimenpide vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että asianosaiselle annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteellisuuksien korjaamiseen. Takaisinperintää ei valiokunnan mukaan tule toteuttaa ennen kuin asianosaiselle on annettu mahdollisuus korjata virheensä (PeVL 16/2003 vp, s. 2, PeVL 44/2004 vp, s. 3, PeVL 7/2005 vp, s. 9, PeVL 41/2006 vp, s. 3, PeVL 43/2006 vp, s. 3, PeVL 45/2006 vp, s. 3, PeVL 58/2010 vp, s. 5-6, PeVL 34/2012 vp, s. 2).

Esityksen 16 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä, että tuen saajan on palautettava osa julkisen tuen avulla rakennetun laajakaistaverkon tuotosta. Tuoton palautusvelvollisuutta koskeva sääntely on yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen edellyttämää ja voisi esityksen mukaan realisoitua vain hankkeissa, joissa julkista tukea on myönnetty yli kymmenen miljoonaa euroa. Käytännössä näin suurta julkista tukea saavia hankkeita ei ole nykytiedon valossa näköpiirissä. Palautettavaksi voitaisiin määrätä 12 prosenttia ylittävä osuus tuen avulla rakennetun yksittäisen laajakaistahankkeen vuotuisesta tuotosta, kuitenkin enintään se osuus, joka vastaa julkisen tuen suhteellista osuutta hankkeen tukikelpoisista kustannuksista. Takaisinperittävä osuus ei saisi ylittää tuensaajalle maksetun julkisen tuen euromäärää. Ennen kuin tuotto voitaisiin määrätä palautettavaksi, tuen saajalle olisi annettava huomautus sekä mahdollisuus alentaa tuottoprosenttia.

Tuen saajalla olisi siis esityksen mukaan mahdollisuus korjata toimintansa, kuten perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään edellyttänyt. Kysymys olisi sinänsä tuen saajasta riippumattomasta seikasta, mutta tuoton palauttamisen edellytykset olisi laissa tarkoin ennalta määritelty, eikä tuen saajalla siten ole erehtymisen vaaraa. Tuoton palauttamisvelvollisuuden laukaiseva tuottoprosentti on esityksessä verrattain korkea.

Tuen takaisinperintää koskeva säännös on täsmällinen ja tarkkarajainen sekä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukainen ja siten sopusoinnussa elinkeinovapautta koskevan perustuslakisääntelyn kanssa.

11.4 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaisesti jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Yrityksen käsitellessä henkilötietoja sovelletaan lähtökohtaisesti EU:n tietosuoja-asetusta ja sitä tämentävää tietosuojalakia (1050/2018).

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt henkilötietojen suojaa yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeisessä lausuntokäytännöissään mm. lausunnoissa PeVL14/2018 vp (EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentävä lainsäädäntö) ja PeVL 2/2018 vp (liikenteen palveluista annettu laki). Perustuslakivaliokunnan (PeVL 2/2018 vp, s. 5) mukaan henkilötietojen suojan toteutuminen tulisi yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulon myötä ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislain (tietosuojalaki) nojalla. Tähän liittyen perustuslakivaliokunnan mukaan tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa henkilötietojen käsittelystä säätäessä rajoittaa perustuslain 10 §:n § 1 momentin lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Perustuslakivaliokunnan mukaan kysymys on siitä, että lainsäätäjän tulee turvata

tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi perustuslakivaliokunnan mukaan olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. esim. PeVL 14/1998 vp (laki poliisin henkilörekistereistä), PeVL 25/1998 vp (henkilötietolaki), PeVL 38/2010 vp (laki harmaan talouden selvitysyksiköstä sekä Verohallinnosta annettu laki), PeVL 46/2016 vp (liikennekaari), PeVL 31/2017 vp (valtakunnallinen opinto- ja tutkintorekisteri).

Ehdotetun 17 §:n 1 momentin mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto seuraisi laajakaistahankkeiden edistymistä ja ylläpitäisi tätä varten erillistä seurantarekisteriä. Rekisteriin talletettavia tietoja olivat käytännössä kaikki tukiviranomaisena toimivan Liikenne- ja viestintäviraston laissa säädettävien tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömät laajakaistahanketta, tuenhakijaa ja -saajaa sekä tuen käyttöä koskevat tiedot. Liikenne- ja viestintävirasto toimisi siten yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä, mikä myös käy ilmi ehdotetun säännöksen tekstistä. Rekisterinpitäjänä toimivan Liikenne- ja viestintäviraston velvollisuuksien sekä rekisteröidyn oikeuksien osalta sovellettaisiin yleisen tietosuoja-asetuksen sekä tietosuojalain sääntelyä.

Seurantarekisteriin talletettavia tietoja olisivat pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan ainakin tuenhakijan, yleensä osakeyhtiö tai osuuskunta, sekä tuenhakijan yhteyshenkilön nimi ja yhteystiedot, käytännössä (työ)puhelinnumero ja (työ)sähköpostiosoite. Ehdotetun pykälän 1 momentin 10 kohdan mukaisesti seurantarekisteriin voitaisiin lisäksi tallettaa muita hakemuksen käsittelyssä kertyneitä tuenhakijaan, yleensä osakeyhtiöön tai osuuskuntaan, liittyviä välttämättömiä tietoja, mutta säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa kuvatulla tavalla nämä tiedot eivät kuitenkaan sisältäisi henkilötietoja. Henkilötietojen osalta ainoat rekisteriin talletettavat tiedot olisivat pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaiset tuenhakijan yhteyshenkilöä koskevat tiedot. Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaisesti rekisteriin sisältyviä tietoja säilytettäisiin kymmenen vuotta tuen maksamisesta. Ehdotetun lain eräät tuenhakijaa koskevat velvollisuudet kestävät kymmenen vuotta tuen viimeisen erän maksamisen jälkeen. Näin ollen on välttämätöntä, että Liikenne- ja viestintävirastolla on tukiohjelman lakisääteisten valvonta- ja seurantatehtäviensä hoitamiseksi saatavilla seurantarekisteristään tieto tuenhakijan yhteyshenkilöstä laista seuraavien velvollisuuksien koko keston ajan.

Ehdotetun sääntelyn voidaan katsoa täyttävän perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössään asettamat edellytykset koskien mm. rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden käyttötarkoitusta sekä tietojen säilytysaikaa ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näin ollen ehdotetun sääntelyn ei voida katsoa olevan ongelmallista perustuslain 10 §:ssa turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.

11.5 Norminantovaltuudet

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista.

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuuden tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Lisäksi perustuslaista johtuu, että valtuuden kattamat asiat on määriteltävä tarkasti laissa.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt asiaa muun muassa lausunnoissa PeVL 21/2018 (säteilylaki), PeVL 10/2016 vp (tullilaki), PeVL 10/2014 vp (ympäristönsuojelulaki), PeVL 58/2010 vp (jätelaki), PeVL 19/2002 vp (lääkelaki), PeVL 21/2001 vp (laki turvallisuusselvityksistä), PeVL 34/2000 vp (telemarkkinalaki), PeVL 25/2000 vp (vakuutusyhtiölaki) ja PeVL 23/2000 vp (arpajaislaki). Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään todennut perustuslain 80 §:n 2 momentin soveltamisesta seuraavaa.

Muiden viranomaisten kuin ministeriöiden norminantovalta on perustuslain näkökulmasta poikkeuksellista (PeVM 10/1998 vp, s. 23/II). Perustuslakiuudistuksen yhteydessä mainittiin esimerkkinä viranomaisen norminantovallasta tekninen ja vähäisiä yksityiskohtia koskeva sääntely, johon ei liity merkittävää harkintavallan käyttöä (HE 1/1998 vp, s. 133/II; ks. myös PeVL 16/2002 vp, s. 2/I ja PeVL 19/2002 vp, s. 5/I).

Asetuksenantovaltuuksiin verrattuna viranomaisen määräyksenantovaltuuteen kohdistuu yleistä tarkkarajaisuusvaatimusta pidemmälle menevä vaatimus valtuuden kattamien asioiden määrittämisestä tarkasti laissa (PeVL 19/2002 vp, s. 5, PeVL 32/2012 vp, s. 3). Valtuuden tulee lisäksi perustuslain nimenomaisen säännöksen mukaan olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu (esimerkiksi PeVL 46/2001 vp, s. 3/I, PeVL 32/2012 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunta on toistuvasti myös korostanut, että perustuslain 80 §:n 1 ja 2 momentin säännökset rajoittavat suoraan valtuussäännösten tulkintaa samoin kuin valtuuksien nojalla annettavien säännösten ja määräysten sisältöä (esimerkiksi PeVL 48/2001 vp, s. 4, PeVL 58/2010 vp, s. 3/I, PeVL 34/2012 vp, s. 2, PeVL 10/2014 vp, s. 3/I, PeVL 10/2016 vp, s. 5, PeVL 21/2018 vp, s. 2). Asetuksella tai viranomaisen määräyksellä ei siten voida antaa yleisiä oikeussääntöjä esimerkiksi yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteista eikä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan (PeVL 16/2002 vp, s. 2/II, PeVL 58/2010 vp, s. 3/I, PeVL 10/2014 vp, s. 3/I, PeVL 10/2016 vp, s. 5, PeVL 21/2018 vp, s. 2).

Liikenne- ja viestintävirastolle annettaisiin valtuutus antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitkä viestintäverkon tekniset osat katsottaisiin tukikelpoisiksi. Liikenne- ja viestintävirasto voisi lisäksi antaa tarkempia määräyksiä tukikelpoisten kustannusten laskentatavasta. Virastolle annettava määräyksenantovaltuus koskisi näin ollen teknistä ja verraten vähäistä yksityiskohtia koskevaa sääntelyä, eikä siihen sisältyisi merkittävää harkintavallan käyttöä.

Laajakaistatukilain 8 §:n mukaan valtion tuen edellytyksenä oleva kunnan maksuosuus olisi tietty laissa säädetyt edellytykset täyttävissä kunnissa muita kuntia alempi. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin näiden laissa asetettujen kriteerien laskentaperusteista ja painokertoimista. Ratkaisu olisi tältä osin vastaavanlainen kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa.

Laajakaistatukilain 3 §:n määritelmän mukaan nopealla laajakaistayhteydellä tarkoitettaisiin yhteyttä, joka pystyy tarjoamaan edistyksellisen ja tasalaatuisen yhteyden tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin laajakaistayhteyden vähimmäisnopeusvaatimuksesta, jolla laissa asetettu laatuvaatimus voidaan täyttää. Ratkaisu olisi vastaavanlainen kuin sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa säädetty yleispalveluna tarjottavan internetyhteyden laatuvaatimus, jonka vähimmäisnopeudesta säädetään liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

Norminantovalta on esityksessä säädetty mahdollisimman tarkkarajaisesti ja täsmällisesti. Ehdotetut säännökset ovat välttämättömiä sääntelyn kohteen teknisen luonteen ja sääntelyn edellyttämän erityisen asiantuntemuksen vuoksi.

Edellä mainituista syistä johtuen esityksen norminantovaltuudet eivät ole ristiriidassa perustuslain 80 §:n kanssa.

11.6 Säättämisjärjestyksen arviointi

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämismenettelyssä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

laajakaistarakentamisen tuesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on edistää nopeiden laajakaistayhteyksien rakentamista ja siten turvata monipuoliset viestintäpalvelut kaikkialla Suomessa.

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Liikenne- ja viestintäviraston myöntäessä laajakaistahankkeeseen tukea valtion talousarvioon otetusta määrärahasta.

Lakia sovelletaan myös laajakaistahankkeen suunnitteluun maakunnassa sekä siihen julkiseen menettelyyn, jolla valtiontuki julistetaan haettavaksi maakunnan alueella.

Tässä laissa maakunnan liitolle säädetyt tehtävät hoitaa Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirasto.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *julkisella tuella* valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön taikka julkisoikeudellisen laitoksen tai säätiön antamaa tai sen varoista maksettavaa avustusta, lainaa ja muuta rahoitusta, korkotukea, takausta, maksuhelpotusta ja muuta näihin rinnastettavaa taloudellista etuutta sekä Euroopan yhteisön tai muista Euroopan unionin varoista myönnettävää tukea verojärjestelmän kautta annettavaa tukea lukuun ottamatta;

2) *nopealla laajakaistayhteydellä* yhteyttä, joka pystyy tarjoamaan edistyksellisen ja tasalaatuisen yhteyden tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa;

3) *tilaajalla* oikeushenkilöä ja luonnollista henkilöä, joka on muuta kuin teletoimintaa varten tehnyt sopimuksen viestintäpalvelun tai lisäarvopalvelun toimittamisesta;

4) *valtiontuella* laajakaistahankkeen tukikelpoisten kustannusten perusteella maksettavaa rahamääräistä avustusta, johon ei sisälly muunlaisia, esimerkiksi lainoina tai takauksina myönnettäviä valtion tukia;

5) *verkkopalvelulla* palvelua, jossa teleyritys tarjoaa omistamaansa tai muulla perusteella hallussaan olevaa viestintäverkkoa käytettäväksi viestien siirtoon tai jakeluun;

6) *viestintäpalvelulla* palvelua, joka muodostuu kokonaan tai pääosin viestien siirtämisestä viestintäverkossa, sekä siirto- ja lähetyspalvelua joukkoviestintäverkossa.

4 §

Liikenne- ja viestintäviraston markkina-analyysi

Liikenne- ja viestintäviraston on tehtävä hankealueesta markkina-analyysi, jos maakunnan liitto esittää asiasta perustellun pyynnön:

- 1) joka on valmisteltu yhteistyössä hankealueen kunnan viranomaisten kanssa;
- 2) johon liittyvä laajakaistahanke on taloudellisesti tarkoituksenmukainen ja edistää käyttäjien etua viestintämarkkinoilla; ja
- 3) jossa laajakaistahankkeet on keskitetty siten, että ne voidaan toteuttaa taloudellisesti edullisimmalla tavalla.

Liikenne- ja viestintävirasto varaa markkinoilla toimiville teleyrityksille tilaisuuden ilmoittaa olemassa olevista verkoistaan sekä kaupallisista investointihankkeistaan seuraavan kolmen vuoden ajalle.

Liikenne- ja viestintäviraston tulee markkina-analyysia tehdessään ottaa huomioon sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 51 a §:ssä tarkoitetun maantieteellisen kartoituksen ja ennusteen tulokset.

Liikenne- ja viestintävirasto vahvistaa markkina-analyysissaan hankealueen tukikelpoiset alueet.

5 §

Valtiontuen julkinen hakumenettely

Sen jälkeen, kun Liikenne- ja viestintävirasto on tehnyt laajakaistahankkeesta 4 §:n mukaisen markkina-analyysin, maakunnan liiton tehtävänä on julistaa laajakaistahankkeeseen liittyvä valtiontuki julkisesti haettavaksi. Hakumenettelyn tulee olla kaikille avoin, tasapuolinen ja syrjimätön. Tuen hakuajan tulee olla kohtuullinen laajakaistahankkeen laajuuden mukaan, kuitenkin vähintään neljä viikkoa.

Tukihakemus on tehtävä kirjallisesti maakunnan liitolle, ja siinä tulee olla ainakin seuraavat tiedot ja selvitykset:

- 1) tuenhakijan nimi;
- 2) tuenhakijan palveluksessa olevien työntekijöiden määrä, vuosiliikevaihto ja taseen loppusumma;
- 3) tuenhakijan omistussuhteet, kuten mahdollinen julkisomistus ja tieto sen osuudesta;
- 4) viestintäverkon rakentamissuunnitelma ja sen toteuttamista rajoittavat ehdot, kuten tilaajamäärään liittyvät ehdot;
- 5) selvitys laajakaistahankkeeseen liittyvistä kustannuksista;

- 6) haettavan valtiontuen enimmäismäärä;
- 7) selvitys tarjottavien liittymien määrästä sekä hinnasta ja muista ehdoista, joilla viestintäpalveluita suunnitellaan tarjottavan tilaajille näiden asuin- tai sijaintipaikassa;
- 8) laajakaistahankkeen aikataulu;
- 9) selvitys yhteisrakentamisesta muiden yhdyskuntaa palvelevien johtojen ja rakennelmien asentamisen yhteydessä;
- 10) tuenhakijan liiketoimintasuunnitelma tai muu kuvaus yrityksen toiminnasta sekä maksuvalmius- ja kannattavuuslaskelma;
- 11) analyysi hankkeeseen liittyvistä toiminnallisista, taloudellisista ja muista riskeistä sekä suunnitelma niiden hallitsemiseksi.

6 §

Hakumenettelyssä käytettävät vertailuperusteet

Maakunnan liiton tehtävänä on valita tukea hakeneiden joukosta hakija, joka toteuttaa hankkeen kokonaistaloudellisesti edullisimmin hakuilmoituksessa mainittujen vertailuperusteiden mukaisesti. Tuensaajan valinnassa vertailuperusteena tulee käyttää ainakin haettavan valtiontuen määrää. Lisäksi voidaan käyttää seuraavia vertailuperusteita:

- 1) tilaajalta perittävät maksut;
- 2) aika, jonka teleyritys sitoutuu tarjoamaan palveluja tilaajille;
- 3) muut vastaavat teknisiä, taloudellisia, laadullisia tai toiminnallisia ominaisuuksia koskevat seikat.

Vertailuperusteet ja niiden suhteellinen painotus on ilmoitettava hakuilmoituksessa.

Maakunnan liitto voi tehdä yhteistyötä toisen maakunnan liiton kanssa 5 §:n ja tämän pykälän mukaisia tehtäviä suorittaessaan.

7 §

Tukihakemus Liikenne- ja viestintävirastolle

Edellä 5 ja 6 §:n mukaisessa hakumenettelyssä valituksi tulleen on tehtävä Liikenne- ja viestintävirastolle kirjallinen tukihakemus, jossa on oltava 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tietojen ja selvitysten lisäksi ainakin selvitys:

- 1) tarjottavista verkkopalveluista sekä hinnasta ja muista ehdoista, joilla verkkopalveluja tarjotaan;
- 2) laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista sekä 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista maksuosuuksista;

3) rakennettavan viestintäverkon teknisistä ominaisuuksista ja viestintäpalvelun teknisestä toteutuksesta;

4) viestintäverkon ja -palvelun yhteenliittämisestä muiden teleyritysten kanssa;

5) laajakaistahankkeen rahoitussuunnitelmasta sisältäen tiedot mahdollisesta muusta saadusta julkisesta tuesta sekä rahoituksen ehdot;

6) kunnan päätös sitoutua 8 §:n mukaisesti rahoittamaan laajakaistahanketta maksuosuuttaan vastaavalla osalla.

8 §

Maksuosuudet tukikelpoisista kustannuksista

Tämän lain nojalla voidaan myöntää julkista tukea enintään 66 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että kunta sitoutuu rahoittamaan hanketta maksuosuuttaan vastaavalla osalla.

Kunnan maksuosuus on 33 prosenttia. Kunnissa, joille laajakaistahankkeen rahoittaminen muutoin muodostaisi kohtuuttoman taloudellisen rasitteen kunnan maksuosuus on 8 tai 22 prosenttia. Kriteereinä arviointia tehtäessä käytetään kunnan taloudellista kantokykyä sekä väestön määrää ja taajama-astetta. Valtiontukea myönnetään enintään 58 prosenttia laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista, jos kunnan maksuosuus on 8 prosenttia ja enintään 44 prosenttia, jos kunnan maksuosuus on 22 prosenttia.

Edellä 2 momentissa mainittujen kriteerien laskentaperusteista ja painokertoimista, joiden perusteella kuntakohtainen maksuosuus määräytyy, annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Muu julkinen tuki

Laajakaistahankkeelle voi kohdistua julkista tukea enintään 100 prosenttia laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista. Sallitun määrän ylittävä muu julkinen tuki vähennetään tämän lain perusteella myönnettävän valtiontuen määrästä siten, ettei julkisen tuen enimmäismäärä ylity.

Valtiontukea ei myönnetä samoihin kustannuksiin, joihin on jo myönnetty muuta julkista tukea

10 §

Tuen myöntämisen edellytykset

Laajakaistahankkeeseen voidaan myöntää tässä laissa tarkoitettua valtiontukea vain, jos hakija sitoutuu:

1) tarjoamaan tuen avulla rakennettuja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain ja sen nojalla annettujen määräysten mukaisia verkko- ja viestintäpalveluita tai niitä vastaavia

mainitun lain ja sen nojalla annettujen määräyksien mukaisia palveluita vähintään kymmenen vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta lukien;

2) luovuttamaan seitsemän vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta kohtuulliseen hintaan ja syrjimättömin ehdoin muille teleyrityksille käyttöoikeuden tuen avulla rakennettuun sellaiseen viestintäverkkoon, verkkoelementtiin ja verkon kapasiteettiin, joka ei ole tuen saajan omassa käytössä tai tarpeen sen omaa kohtuullista tulevaa tarvetta varten;

3) julkaisemaan seitsemän vuoden ajan tuen viimeisen erän maksamisesta palvelun toimitusehdot ja muut käyttöoikeuden luovutusvelvollisuuden kannalta merkitykselliset tiedot verkkosivuillaan, joilta ne ovat helposti havaittavissa ja saatavilla.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädetty määräaika ei koske tuen avulla rakennettuja mastoja ja kaapelikanavia.

Näyttötaakka hinnoittelun kohtuullisuudesta ja ehtojen syrjimättömyydestä on tuen saajalla. Jos samaan omaisuuteen kohdistuu myös sähköisen viestinnän palveluista annetusta laista johtuva käyttöoikeuden luovutusvelvollisuus tai yleispalveluvelvoite, käyttöoikeuden luovutuksen hinnoitteluun ja muihin ehtoihin sovelletaan tämän lain säännöksiä.

Tuen avulla rakennettavat kaapelikanavat on rakennettava siten, että ne ovat riittävän tilavia useille kaapeliverkoille ja erilaisille verkkotopologioille.

Valtiontukea voidaan myöntää vain, jos tuen myöntämisellä ei arvioida olevan muita kuin vähäisiä kilpailua ja markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia eikä Euroopan komissio vastusta tuen myöntämistä. Tukea voidaan myöntää vain alueelle, jolla ei ole nopeita laajakaistayhteyksiä ja jolle niitä ei todennäköisesti rakenneta kaupallisin ehdoin seuraavan kolmen vuoden aikana.

Tukea voidaan myöntää vain hankkeelle, jonka kokonaiskustannukset ovat enintään 70 miljoonaa euroa. Tukea ei voida myöntää yritykselle, joka on tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 2 artiklan mukaisesti katsottava vaikeuksissa olevaksi yritykseksi.

11 §

Liikenne- ja viestintäviraston tukipäätös

Liikenne- ja viestintävirasto myöntää laajakaistahankkeelle valtiontuen, jos se täyttää tässä laissa tarkoitetut tuen myöntämisen edellytykset. Valtiontuki myönnetään hankkeen tukikelpoisten kustannusten perusteella. Liikenne- ja viestintävirasto vahvistaa tukipäätöksessään laajakaistahankkeen tukikelpoisten kustannusten ja valtiontuen enimmäismäärän. Tukikelpoiset kustannukset lasketaan ilman arvonlisäveroa ilmoitetuista kustannuksista.

Myönnettyä valtiontukea voidaan maksaa vain laajakaistahankkeen toteutuneiden tukikelpoisten kustannusten perusteella.

12 §

Tukikelpoiset kustannukset

Tukikelpoisia kustannuksia ovat:

- 1) kustannukset, jotka ovat syntyneet tukihakemuksen vireilletulon jälkeen;
- 2) kustannukset, jotka ovat syntyneet nopeiden laajakaistayhteyksien tarjonnassa tarpeellisen viestintäverkon rakentamisesta;
- 3) kustannukset, jotka ovat välttämättömiä hankealueella sijaitsevien, käyttäjän asuin- tai sijaintipaikkaan toimitettavien liittymien tarjonnassa.

Liikenne- ja viestintävirasto voi maksupäätöksessään oikaista kustannuksia, jos hakijan ilmoittamat kustannukset ovat kohtuuttoman korkeat.

Tukikelpoisia kustannuksia eivät ole:

- 1) viestintäverkon ylläpitokustannukset tai verkon osien vuokrakustannukset;
- 2) kustannukset, jotka kohdistuvat enintään sadan metrin päähän käyttäjän asuin- tai sijaintipaikasta ulottuvalle tilaajayhteyden osalle; ja
- 3) kustannukset alueella, joka ulottuu sadan metrin päähän sellaisesta liityntäpisteestä, josta voidaan tarjota nopeita laajakaistayhteyksiä.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta.

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitkä viestintäverkon tekniset osat katsotaan tukikelpoisiksi, sekä määräyksiä tuen piiriin hyväksyttävien kustannusten laskentatavasta.

13 §

Tuen maksamisen edellytykset

Valtiontuen maksamisen edellytyksenä on, että tarvittava rahoitus on osoitettu valtion talousarviossa. Tukea myönnetään vuosittain valtion talousarviossa käytettävissä olevan rahoituksen puitteissa.

Tuenhakijan hakemuksesta myönnetystä valtiontuesta voidaan maksaa 50 prosenttia sen jälkeen, kun tukipäätös on tehty. Tuen jäännöserän maksamisen edellytyksenä on, että laajakaistahanke on valmistunut, tuensaaja on esittänyt Liikenne- ja viestintävirastolle hyväksyttävän selvityksen kaikista tukikelpoisista kustannuksista ja kunta on maksanut 8 §:ssä tarkoitetun maksuosuutensa.

Liikenne- ja viestintävirasto voi päättää, että tuki maksetaan hakemuksen tekemiselle tukipäätöksessä asetetun määräajan jälkeen tehdystä hakemuksesta, jos tuenhakija esittää painavia syitä hakemuksen viivästymiseen, hakemus ei ole viivästynyt olennaisesti, maksamisen hakeminen viivästyneenä ei ole vaikuttanut hankkeen toteutukseen, viivästymisen ei vaikeuta hankkeen toteuttamista eikä maksaminen vaikuta hakijoiden tasapuoliseen kohteluun.

Tässä laissa tarkoitettua valtiontukea ei voida maksaa, jos muun julkisen tuen määrä ylittää sen, mikä on hankkeelle sallittu toteutuneiden tukikelpoisten kustannusten perusteella.

Tuensaajan on maksua hakiessaan annettava riittävä selvitys laajakaistahankkeen rahoituksesta sekä siihen liittyvästä julkisesta tuesta.

Valtiontukea ei voida maksaa, jos Euroopan komissio on tehnyt Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun päätöksen tuen takaisinperimisestä ja sen nojalla tuen hakijalle on annettu eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettu takaisinperinnän täytäntöönpanoa koskeva päätös, jota tuen hakija ei ole noudattanut. Liikenne- ja viestintävirasto voi pyytää tuensaajalta vakuutuksen, ettei tuen maksamiselle ole tässä momentissa tarkoitettua estettä.

14 §

Omistusoikeus ja velvollisuuksien siirtäminen

Valtiontuen avulla rakennettu viestintäverkko on tuensaajan omaisuutta. Jos tuen avulla rakennettu viestintäverkko tai sen osa myydään tai muutoin luovutetaan, tämän lain mukaiset velvollisuudet siirtyvät viestintäverkon uudelle omistajalle.

Omistusoikeuden siirtymisestä on ilmoitettava viipymättä Liikenne- ja viestintävirastolle ja laajakaistahankkeen kustannuksiin osallistuneelle kunnalle.

15 §

Viranomaisten tiedonsaantioikeus

Liikenne- ja viestintäministeriöllä ja Liikenne- ja viestintävirastolla on tämän lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan oikeus saada tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömät tiedot niiltä, joiden oikeuksista ja velvollisuuksista tässä laissa säädetään tai jotka toimivat näiden lukuun.

Ne, joiden oikeuksista ja velvollisuuksista tässä laissa säädetään, ja niiden lukuun toimivat ovat pyynnöstä velvollisia keräämään ja salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä pyynnöstä luovuttamaan tämän lain nojalla toimivaltaiselle viranomaiselle sen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot.

Tiedot on luovutettava viipymättä, viranomaisen pyytämässä muodossa ja maksutta.

Jos teleyritys ei liikenne- ja viestintäministeriön tai Liikenne- ja viestintäviraston pyynnöstä huolimatta kerää tai luovuta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja, eikä kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa, vähintään kuukauden määräajassa oikaise menettelyään, Liikenne- ja viestintävirasto voi velvoittaa teleyrityksen korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Velvoitteen noudattamisen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

16 §

Tuoton palauttaminen eräissä tapauksissa

Sen lisäksi, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään valtionavustuksen takaisinperinnästä, Liikenne- ja viestintävirasto voi päätöksellään määrätä, että tuensaajan on palautettava osa julkisen tuen avulla rakennetun sellaisen laajakaistaverkon tuotosta, jonka

rakentamista koskevaan hankkeeseen on myönnetty julkista tukea yli kymmenen miljoonaa euroa.

Palautettavaksi voidaan määrätä 12 prosenttia ylittävä osuus tuen avulla rakennetun yksittäisen laajakaistahankkeen vuotuisesta tuotosta, kuitenkin enintään se osuus, joka vastaa julkisen tuen suhteellista osuutta hankkeen tukikelpoisista kustannuksista. Takaisinperittävä osuus ei saa ylittää tuensaajalle maksetun julkisen tuen euromäärää.

Tuensaajalle on annettava huomautus ja mahdollisuus alentaa tuottoprosenttia ennen kuin tuotto voidaan määrätä palautettavaksi.

Tuotto voidaan määrätä palautettavaksi viiden vuoden ajalta tuen viimeisen erän maksamisesta. Palautettavalle tuotolle on maksettava korkoa Liikenne- ja viestintäviraston 1 momentissa tarkoitetusta päätöksestä ja viivästyskorkoa päätöksessä asetetusta eräpäivästä. Korosta ja viivästyskorosta säädetään valtionavustuslain 24 ja 25 §:ssä.

17 §

Seurantarekisteri

Liikenne- ja viestintävirasto (*rekisterinpitäjä*) seuraa laajakaistahankkeiden edistymistä ja ylläpitää tätä tarkoitusta varten erillistä rekisteriä (*seurantarekisteri*). Seurantarekisteriin voidaan tallentaa seuraavat laajakaistahanketta, tuenhakijaa, tuensaajaa sekä tuen käyttöä koskevat tiedot:

- 1) hakijan nimi ja yhteystiedot;
- 2) hakijan yhteys henkilön nimi ja yhteystiedot;
- 3) laajakaistahankkeen sisältöä, tavoitteita ja tuloksia koskevat tiedot;
- 4) laajakaistahankkeen kustannuksia ja kokonaisrahoitusta koskevat arviot sekä näiden toteutumista koskevat tiedot;
- 5) tuki- tai maksuhakemusta ja sen ratkaisemista sekä tuen yksilöintiä koskevat tiedot;
- 6) tiedot tämän lain nojalla myönnettyistä ja maksetuista tuista;
- 7) tieto siitä, onko myönnetty tuki Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklassa tarkoitettua valtiontukea;
- 8) tiedot tarkastuksesta ja siinä tehdyistä havainnoista;
- 9) tiedot tuensaajalta takaisinperittävistä tuista sekä takaisinperinnän toteutumisesta;
- 10) muita hakemuksen käsittelyssä kertyneitä välttämättömiä tietoja.

Rekisteriin sisältyviä tietoja säilytetään kymmenen vuotta tuen maksamisesta.

18 §

Muutoksenhaku

Liikenne- ja viestintäviraston tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Muutoksenhausta maakunnan liiton päätöksen säädetään kuitenkin kuntalaissa (410/2015).

19 §

Tietojen julkaiseminen

Liikenne- ja viestintävirasto julkaisee verkkopalvelussa ainakin:

- 1) vakimuotoisen yhteenvedon tämän lain mukaisesta valtiontukiohjelmasta;
- 2) tämän lain muutoksineen; ja
- 3) tämän lain nojalla myönnettyt valtiontuet sekä jokaisen yli 500 000 euron suuruisen yksittäisen tuen myöntämisen osalta tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 liitteessä III tarkoitetut tiedot.

20 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annettu laki (1186/2009).

Laajakaistahankkeeseen, josta on ennen tämän lain voimaantuloa julkaistu hakuilmoitus, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 12.11.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka

Valtioneuvoston asetus

kunnan maksuosuudesta ja nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeudesta laajakaistahankkeessa

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään laajakaistarakentamisen tueksi annetun lain (XXX/2020) 8 §:n 3 momentin ja 12 §:n 4 momentin nojalla:

1 §

Kunnan maksuosuuden määräytyminen

Laajakaistarakentamisen tuesta annetun lain (xx/2020) 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun kunnan maksuosuuden määrittämiseksi kunnat pisteytetään ja suhteutetaan toisiinsa seuraavan laskentakaavan mukaisesti:

$$0,5 \cdot K_{\text{ryhm}} + 0,5 \cdot K_{\text{tal}}$$

Kaavan kertoimilla tarkoitetaan:

1) K_{ryhm} on kunnan taajama-astetta ja väestön määrää kuvaava tilastollisen kuntaryhmituksen mukainen kerroin. Maaseutumaisilla kunnilla kerroin on 1 000, taajaan asutun kunnan kerroin on 500 ja kaupunkimaisen kunnan kerroin on 0;

2) K_{tal} on kunnan taloudellista kantokykyä kuvaava kerroin, joka lasketaan kunnan taseeseen kertyneen asukaskohtaisen jäämän avulla seuraavan kaavan mukaisesti:

$$1000 - ((A_{\text{kunta}} - A_{\text{pienin}}) / (A_{\text{suurin}} - A_{\text{pienin}})) \cdot 1000$$

Kaavan suureilla tarkoitetaan:

1) A_{kunta} on kunnan taseeseen kertynyt asukaskohtainen yli- tai alijäämä;

2) A_{pienin} on sellaisen kunnan taseeseen kertynyt asukaskohtainen yli- tai alijäämä, jossa jäämä on kaikista kunnista pienin. Jos kyseisen kunnan taseeseen on kertynyt alijäämää, sijoitetaan se kaavaan negatiivisena;

3) A_{suurin} on sellaisen kunnan taseeseen kertynyt asukaskohtainen yli- tai alijäämä, jossa jäämä on kaikista kunnista suurin. Jos kyseisen kunnan taseeseen on kertynyt alijäämää, sijoitetaan se kaavaan negatiivisena;

Niiden 40 kunnan, jotka saavat eniten pisteitä edellä 2 momentissa tarkoitetulla kaavalla, maksuosuus on kahdeksan prosenttia. Niiden 60 kunnan, jotka saavat seuraavaksi eniten pisteitä, maksuosuus on 22 prosenttia. Muiden kuntien maksuosuus on 33 prosenttia.

2 §

Nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeus

Laajakaistarakentamisen tuesta annetun lain (xx/2020) 3 §:ssä tarkoitetun nopean laajakaistayhteyden vähimmäisnopeus on saapuvassa liikenteessä 100 Mbit/s ja lähtevässä liikenteessä 30 Mbit/s.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa laajakaistayhteyden toteutuvan vähimmäisnopeuden on oltava saapuvassa liikenteessä 70 Mbit/s ja lähtevässä liikenteessä 21 Mbit/s.

3§

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Kuntalistaus maksuosuusluokittain

8 % maksuosuuden kunnat

Askola, Haapavesi, Hankasalmi, Honkajoki, Humppila, Hyrynsalmi, Iitti, Ilomantsi, Joroinen, Jämijärvi, Kaavi, Kangasniemi, Keitele, Kihniö, Kiuruvesi, Kokemäki, Kyyjärvi, Kärkölä, Lapinjärvi, Lapinlahti, Lemi, Nousiainen, Oripää, Paltamo, Pertunmaa, Pielavesi, Rantasalmi, Reisjärvi, Rääkkylä, Sauvo, Säkylä, Taipalsaari, Teuva, Tohmajärvi, Vehmaa, Vesanto, Vesilahti, Veteli, Vimpeli, Ähtäri.

22 % maksuosuuden kunnat

Alavieska, Aura, Enontekiö, Evijärvi, Geta, Hartola, Hausjärvi, Heinävesi, Ikaalinen, Isojoki, Jokioinen, Joutsa, Juva, Karijoki, Karstula, Kaustinen, Konnevesi, Kruunupyy, Kuortane, Kökar, Lappajärvi, Leppävirta, Liperi, Lumijoki, Maalahti, Multia, Muonio, Myrskylä, Pedersören kunta, Pello, Pomarkku, Posio, Pudasjärvi, Pukkila, Puolanka, Pyhtää, Pyhäjärvi, Pyhäranta, Pöytyä, Rautalampi, Ristijärvi, Ruovesi, Saarijärvi, Savitaipale, Sievi, Siikalatva, Simo, Siuntio, Soini, Sonkajärvi, Tervo, Toivakka, Tyrnävä, Urjala, Uurainen, Uusikaarlepyy, Vaala, Virolahti, Vöyri, Ypäjä.

33 % maksuosuuden kunnat

Akaa, Alajärvi, Alavus, Asikkala, Brändö, Eckerö, Enonkoski, Espoo, Eura, Eurajoki, Finström, Forssa, Föglö, Haapajärvi, Hailuoto, Halsua, Hamina, Hammarland, Hanko, Harjavalta, Hattula, Heinola, Helsinki, Hirvensalmi, Hollola, Huittinen, Hyvinkää, Hämeenkyrö, Hämeenlinna, Ii, Iisalmi, Ilmajoki, Imatra, Inari, Inkoo, Isokyrö, Janakkala, Joensuu, Jomala, Juuka, Juupajoki, Jyväskylä, Jämsä, Järvenpää, Kaarina, Kajaani, Kalajoki, Kangasala, Kankaanpää, Kannus, Karkkila, Karvia, Kaskinen, Kauhajoki, Kauhava, Kauniai-
nen, Kemi, Kemijärvi, Keminmaa, Kemiönsaari, Kempele, Kerava, Keuruu, Kinnula, Kirkkonummi, Kitee, Kittilä, Kivijärvi, Kokkola, Kolari, Kontiolahti, Korsnäs, Koski Tl, Kotka, Kouvola, Kristiinankaupunki, Kuhmo, Kuhmoinen, Kumlinge, Kuopio, Kurikka, Kustavi, Kuusamo, Kärämäki, Lahti, Laihia, Laitila, Lappeenranta, Lapua, Laukaa, Lemland, Lem-
päälä, Lestijärvi, Lieksa, Lieto, Liminka, Lohja, Loimaa, Loppi, Loviisa, Luhanka, Lumpar-
land, Luoto, Luumäki, Maarianhamina, Marttila, Masku, Merijärvi, Merikarvia, Miehikkälä, Mikkeli, Muhos, Mustasaari, Muurame, Mynämäki, Mäntsälä, Mänttä-Vilppula, Mäntyharju, Naantali, Nakkila, Nivala, Nokia, Nurmes, Nurmijärvi, Närpiö, Orimattila, Orivesi, Oulainen, Oulu, Outokumpu, Padasjoki, Paimio, Parainen, Parikkala, Parkano, Pelkosenniemi, Perho, Petäjävesi, Pieksämäki, Pietarsaari, Pihtipudas, Pirkkala, Polvijärvi, Pori, Pornainen, Porvoo, Punkalaidun, Puumala, Pyhäjoki, Pyhäntä, Pälkäne, Raahel, Raasepori, Raisio, Ranua, Rauma, Rautavaara, Rautjärvi, Riihimäki, Rovaniemi, Ruokolahti, Rusko, Salla, Salo, Saltvik, Sastamala, Savonlinna, Savukoski, Seinäjoki, Siikainen, Siikajoki, Siilinjärvi, Sipoo, Sodankylä, Somero, Sotkamo, Sottunga, Sulkava, Sund, Suomussalmi, Suonenjoki, Sysmä, Taivalkoski, Taivassalo, Tammela, Tampere, Tervola, Toholampi, Tornio, Turku, Tuusniemi, Tuusula, Ulvila, Utajärvi, Utsjoki, Uusikaupunki, Vaasa, Valkeakoski, Vantaa, Varkaus, Vieremä, Vihti, Viitasaari, Virrat, Vårdö, Ylitornio, Ylivieska, Ylöjärvi, Äänekoski.